

LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

Byplanudvalget

Protokol

Onsdag den 13. april 2011 kl. 08:15
afholdt Byplanudvalget møde i udvalgsværelse 1.

Medlemmerne var til stede, undtagen:
Lene Kaspersen (C) var fraværende under punkt 3 - 6.

Endvidere deltog:
Teknisk direktør Bjarne Holm Markussen,
bygningsinspektør Sidsel Poulsen, bygningschef Bent
Ellegaard og souschef, arkitekt Jørgen Olsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sag nr:		Side:
01	Fremtidig anvendelse af ejendommene Kongevejen 205-209	3
02	Lokalplanforslag 230 for et område til offentlige formål ved Chr. X.'s Allé og Engelsborgvej	6
03	Lokalplan 224, den nordlige del af Hjortekær. Endelig vedtagelse	9
04	Oplæg til plan for lægehuse og praksisfællesskaber	11
05	Sundhedsstrategi	13
06	Projekt Kommunen og Civilsamfundet - en erfaringsopsamling	16

1.

Fremtidig anvendelse af ejendommene Kongevejen 205-209

Indstilling

Teknisk Forvaltning foreslår,

1. for så vidt angår Byplanudvalgets område, at det fremlagte reviderede projektforslag af den 24. marts 2011 fra Holscher Arkitekter danner grundlag for en ny lokalplan, og
2. for så vidt angår Økonomiudvalgets område, at projektforslaget danner grundlag for et kommuneplantillæg for ejendommene Kongevejen 205-209.

Sagsfremstilling

Resumé

Lyngby-Taarbæk Kommune har modtaget et brev fra MT Højgaard den 26. august 2010, hvori man anmoder om lokalplanlægning på baggrund af projektforslaget.

Der ønskes etableret et nybyggeri på ca. 7.700 m², som skal kunne anvendes til erhverv med servicestation i stueetagen og mulighed for en dagligvarebutik.

Byplanudvalget besluttede den 19. januar 2011, at der ikke gives mulighed for en dagligvarebutik, og at højden på byggeriet reduceres. Der fremstilles derfor et revideret projekt.

Omfang

Projektet omfatter i alt ca. 7200 m² erhverv fordelt på 4 etager. Heraf udgør servicestationen ca. 664 m². Projektet omfatter tre ejendomme med et samlet areal på 5.750 m². Projektet har en bebyggelsesprocent på 151.

Anvendelse

Erhvervet ønskes at kunne spænde fra administration til kontor, liberalt erhverv, IT-software produktion, klinikker, herunder sundhedscenter, lægehus og biludstilling. Biludstilling vil dog ikke omfatte udendørsarealerne.

Bebyggelsens ydre fremtræden

Det arkitektoniske projekt udnytter placeringen ud til Kongevejen og respekterer samtidig omgivelsernes forskellige skalaer, højder og retninger. Den nye bebyggelse fremstår som tre volumener i 2, 3 og 4 etager. De tre bygningsvolumener ligger roteret i forhold til hinanden, bebyggelsen har afrundede hjørner, og facaderne beklædes med skifer.

Trafik

Der er udarbejdet en trafikanalyse for projektforslaget. Analysen konkluderer, at

projektet er afhængigt af nødvendige anlægsinvesteringer i form af ombygning på Frederiksdalsvej. Analysens anbefalinger fremgår af trafikanalysen, der var fremlagt som bilag til Byplanudvalgsmødet den 19. januar 2011.

Ubebyggede arealer

Der etableres henholdsvis plantebælter og en begrønnet støjskærm mod etageboligbebyggelsen og villaen nord for. Som friareal anvendes tagfladen på de to lave bygninger. Der etableres parkeringspladser, både på terræn og i konstruktion.

Deklarationer

På grunden findes 3 tinglyste vejbyggelinjer. Projektet overskrider disse, hvorfor en gennemførelse af projektet forudsætter, at der meddeles dispensation fra byggelinjerne eller at de ophæves. Desuden findes servitutarealer langs en nedgravet kloakledning langs vestskellet.

Miljøscreening

Lokalplanen er screenet i henhold til Lov om miljøvurdering af planer og programmer. På den baggrund vurderer forvaltningen, at der skal udarbejdes en miljørapport for parametrene trafik, jord og grundvand.

Kommuneplan

Projektets to sydlige matrikler ligger inden for rammeområde 4.1.91 (Kongevejen 205-207), som er udlagt til erhvervsområde med en maksimal bebyggelsesprocent på 45 og et maksimalt etageantal på 2. Projektets nordlige matrikel ligger inden for rammeområde 4.1.84 (Kongevejen, nord), som er udlagt til boligområde med en maksimal bebyggelsesprocent på 30 og et maksimalt etageantal på 1½.

Bebyggelsesprocenten bliver på 151 og nybyggeriet får en højde på op til 4 etager. Projektet forudsætter ændret anvendelse fra bolig til erhverv på projektets nordlige matrikel. Projektet er ikke i overensstemmelse med kommuneplanen på disse punkter. Der skal derfor udarbejdes et kommuneplantillæg sideløbende med lokalplanen.

Økonomiske konsekvenser

Ingen, da opgaven er myndighedsbehandling.

Beslutningskompetence

Byplanudvalget for så vidt angår grundlaget for lokalplanen.

Økonomiudvalget for så vidt angår grundlaget for kommuneplantillægget.

Byplanudvalget den 13. april 2011:

Ad 1 Udvalget ønsker projektet reduceret til max. 3 etager samtidig med at bebyggelsesprocenten skal reduceres. Udvalget finder samtidig, at variationen i etageantal og f.eks. facadelinjer skal bevares jf. det nuværende

Åbent punkt Byplanudvalget den 13-04-2011, s.5

projektforslag.

2.

Lokalplanforslag 230 for et område til offentlige formål ved Chr. X.'s Allé og Engelsborgvej

Indstilling

Teknisk Forvaltning foreslår, at

1. lokalplan 230 fremlægges i offentlig høring,
2. der afholdes orienterende møde for ejere, lejere og brugere i området, og
3. der ikke udarbejdes miljørapport for lokalplanen.

Sagsfremstilling

Baggrund

Kommunalbestyrelsen besluttede den 28. februar 2011, at godkende opførelse af et nyt botilbud for borgere med autisme til erstatning for det nuværende Strandberg på Malmlosevej og Kaningårdsvej i Virum. Den ny bebyggelse skulle placeres i forlængelse af eksisterende botilbud på Chr. X's Allé mod nordvest.

Omfang

Lokalplanforslaget omfatter del af området syd for Engelsborgvej; Engelsborghallen med udearealer, eksisterende botilbud, Børneinstitutionen Svanen, parkeringspladsen samt 3 parceller mod Chr. X's Allé. Området udlægges til offentlige formål. Der gives mulighed for at opføre en 3- etages bygning (1.500 m² etageareal, max. 11 m høj) med plads til 18 botilbud. Bygningen placeres nord for de eksisterende botilbud på Chr. X' s Allé 95 så anlægget vil få en samlet anvendelse. Parkeringen kan rummes inden for parkeringsanlægget til nuværende botilbud.

Derudover gives der mulighed for at opføre en lignende bygning mod hjørnet Chr. X's Allé og Engelsborgvej (1.400 m² etageareal og max. 11 m høj). Parkering skal anlægges på nuværende parcel Chr. X's Allé 113. Bygningen må kun anvendes til skole, uddannelse, institutioner for børn og unge, idræt samt botilbud for borgere med autisme og ældre.

Ved Engelsborg hallen gives der mulighed for at erstatte pavillonen med en permanent bygning i 2 etager (max. 1.100 m² etageareal, max. 9 m høj). Det er hensigten, at de nuværende klubfaciliteter i Chr. X's Allé 113 (Baune) flyttes herover.

Fremtræden

De to 3- etages bygninger vil fremtræde med pladebeklædning i gråtoneskala. Dele af facaderne kan udføres i beton eller tegl, der tilsvare eksisterende botilbud. Der

kan etableres altaner på bygningerne. Tage skal gives en lav, ensidig hældning.

Ny bebyggelse ved Engelsborg hallen skal harmonere med den eksisterende bebyggelse og fremstå let og med store, sammenhængende glaspartier. Dele af facaderne kan udføres i tegl i en mørk nuance, og der kan etableres udvendig solafskærmning.

Lavenergiklasse

Ny bebyggelse skal opfylde kravene til lavenergiklasse 2015. Der gives derfor mulighed for "grønne" tage og solpaneler eller solceller.

Nedrivning og bevaringsværdige bygninger

Chr. X's Allé 111 og 113, der er kommunalt ejet, forudsættes nedrevet. Chr. X's Allé 109 er under overtagelse af kommunen med henblik på at kunne erstattes med parkeringsareal. Bygningen er fra 1935 og er registreret med en bevaringsværdi 4 i Kulturarvsstyrelsens database over Fredede og Bevaringsværdige Bygninger (FBB). Bygningskultur Foreningen har ingen indvendinger mod nedrivning. Engelsborghallen udpeges som bevaringsværdig, og sikres med bevaringsbestemmelser.

Ubebyggede arealer

En del af klubben Baunes udearealer og Engelsborghallens asfaltbane vil blive omlagt i forbindelse med realiseringen af nybyggeriet. Derudover vil der ske en bearbejdning af områdets beplantning, så der skabes bedre sammenhæng mellem eksisterende botilbud og nye botilbud. Lokalplanen udpeger derfor bevaringsværdig beplantning og udlægger ny beplantning. I forbindelse med lokalplanen vil der ske en forenkling af matrikelstrukturen.

Miljøvurdering

Lokalplanen vurderes ikke at påvirke miljøet i en væsentlig grad, hvorfor det foreslås, ikke at udarbejde en miljøvurdering.

Nuværende planforhold

Lokalplanen erstatter del af lokalplan 190 for Engelborgskolen i Ulrikkenborg bydel og hele lokalplan 193 for et botilbud på Chr. X's Allé i Ulrikkenborg bydel. Lokalplanernes bestemmelser er indarbejdet i nærværende lokalplan. Området er desuden omfattet af kommuneplanramme 2.2.30 for Engelsborg skolen / VUC - Øresund. Området er udlagt til offentlig service: kommunal og statslig service, skole, uddannelse og forskning samt institutioner for børn, unge og ældre. Bebyggelsesprocenten for området må ikke overstige 45 og det maksimale etageantal må ikke overstige 3. Lokalplanen er i overensstemmelse med rammen.

Økonomiske konsekvenser

Ingen, da opgaven løses inden for de allerede afsatte rammer.

Beslutningskompetence

Kommunalbestyrelsen ved udsendelse af lokalplanforslag.

Byplanudvalget den 13. april 2011:

Ad 1 Anbefalet, idet udvalget dog finder, at facadeudtrykket, jf. pkt. 9.2.2, skal gives større variationsmuligheder udover gråtoneskalaen. Sætningen ”Ny bebyggelse skal fremtræde med facader beklædt med lette plader, som f.eks. fibercementplader, evt. i varierende farvenuancer inden for en gråtoneskala.” afsluttes således i stedet efter fibercementplader.

Ad 2 Anbefalet.

Ad 3 Anbefalet.

3.

Lokalplan 224, den nordlige del af Hjortekær. Endelig vedtagelse

Indstilling

Teknisk Forvaltning indstiller til Byplanudvalget, at Lokalplan 224 endeligt vedtages med følgende ændringer:

1. ændringer beskrevet i skema af 1. marts 2011
2. matr. nr. 12 G Lundtofte By, Lundtofte må anvendes til hestehold med stalde og ridebaner. Matr. nr. 12 EA Lundtofte By, Lundtofte må anvendes til hestehold med stalde.

Sagsfremstilling

Lokalplanforslag 224 for den nordlige del af Hjortekær har været fremlagt i offentlig høring fra den 2. juli til den 10. september 2010. På baggrund af indsigelser og udpegning af nye bevaringsværdige bygninger har lokalplanen været i en fornyet høring i perioden fra den 26. januar til den 17. februar 2011. I denne periode er der indkommet 7 henvendelser. Henvendelserne er resumeret og kommenteret i skema af 1. marts 2011, som er udsendt til udvalgets medlemmer.

Opmærksomheden bør særligt rettes mod en henvendelse fra bestyrelsen for Afdeling 39 i Elementbyen, der oplyser, at bebyggelsen har en voldsomt høj varmeregning. Bebyggelsen er også angrebet af skimmelsvamp. Bestyrelsen ønsker derfor mulighed for opsætning af solfangere. Elementbyen er udpeget som et delområde med bevaringsinteresser, da den har en bevaringsværdi på 3 i Kulturarvsstyrelsens database over Fredede og Bevaringsværdige Bygninger (FBB) og generelt er et fint og velbevaret eksempel på efterkrigstidens elementbyggeri. Lokalplanens bestemmelser giver ikke umiddelbart mulighed for opsætning af solfangere, da opsætning af solfangere generelt er i strid med bevaringsønsket.

Teknisk Forvaltning finder ikke, at muligheden for alternativ opvarmning eller efterisolering af Elementbyen helt bør afvises, da dette sandsynligvis er den eneste måde bebyggelsen kan bevares på for eftertiden. Det er dog vigtigt, at det sker som et samlet projekt for hele bebyggelsen, og at de oprindelige arkitektoniske karaktertræk bevares. Teknisk Forvaltning foreslår, at lokalplanens principielle bevaringsbestemmelser fastholdes, men at bebyggelsens særlige forhold tages i betragtning ved en fremtidig ansøgning om energiforbedringer.

I forbindelse med den fornyede høring indkom desuden et forslag til anvendelsesændring for 2 matrikler. Forslaget været udsendt i høring hos de berørte beboere i området. Forslaget indebar, at Hestegangen 7 (matr. nr. 12 EA) og Hjortekærbakken 8 (matr. nr. 12 DX) også kunne anvendes til hestehold med stalde

og ridebaner. Ejendommene støder op til eksisterende stalde og ridebaner på Hjortekærbakken 10. Der er indkommet 3 indsigelser mod forslaget. Indsigelserne er udsendt til udvalgets medlemmer. Indsigelserne går primært på støv,- lugt- og trafikgener. Teknisk Forvaltning indstiller, at anvendelsen til hestehold med stalde alene fastholdes for Hestegangen 7, da Hjortekærbakken 8 har karakter af almindelig have med garage/skur. Anvendelsen af Hestegangen 7 til hestehold vil være en fortsættelse af den eksisterende lovlige anvendelse. Hestehold er ligeledes reguleret af Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug. Hvis anvendelsen ophører og først søges genoptaget efter mere end 3 år vil der skulle søges særskilt om dispensation i henhold til denne lovgivning. Det vil da blive vurderet, om dispensation kan gives uanset lokalplanens bestemmelser.

Økonomiske konsekvenser

Ingen, da opgaven løses inden for de allerede afsatte rammer.

Beslutningskompetence

Kommunalbestyrelsen ved endelig vedtagelse af lokalplaner.

Byplanudvalget den 13. april 2011:

Anbefalet med de beskrevne ændringer under punkt 1 og 2.

Lene Kaspersen (C) var fraværende.

4.

Oplæg til plan for lægehuse og praksisfællesskaber

Indstilling

Teknisk Forvaltning foreslår, at udvalget drøfter oplægget til principper for arbejdet med en strategi for lægehuse samt eventuelt supplerende temaer og emner, der er relevante for placeringen af lægehuse i Lyngby-Taarbæk Kommune.

Sagsfremstilling

Social- og Sundhedsforvaltningen har i de seneste år, i samarbejde med det lokale Lægeselskab, arbejdet med udvikling af lægehuse og praksisfællesskaber i kommunen. Baggrunden for dette arbejde er, at kommunen har en interesse i en stærk og velfungerende lokal almen praksis, ligesom kommunen ønsker et godt og konstruktivt samarbejde med de praktiserende læger.

I lyset af de udfordringer, som ofte opstår ved den løbende kontakt til almen praksis omkring lægehuse og praksisfællesskaber, er der behov for strategisk at drøfte, hvilke fokusområder der skal være styrende for det kommunale arbejde med etablering af lægehuse.

I notat af 28. marts 2011 som er udsendt til udvalgets medlemmer, er rammerne for etablering af lægehuse beskrevet, ligesom der gives oplæg til, hvilke emner principperne skal basere sig på. Oplægget rummer fire emner:

- Geografisk spredning
- Sikre adgang via kollektiv transport og parkeringsmuligheder
- Tilpasning af kommune- og lokalplaner
- Lægehuse i forbindelse med kommunalt nybyggeri.

Sagen drøftes også i Social- og Sundhedsudvalget i april måned.

På baggrund af udvalgenes drøftelse udarbejdes oplæg til strategi, der forelægges på udvalgenes møde i maj/juni.

Økonomiske konsekvenser

Ingen.

Beslutningskompetence

Social- og Sundhedsudvalget samt Byplanudvalget.

Byplanudvalget den 13. april 2011:

Anbefalet, idet udvalget understreger vigtigheden af at etablere lægehuse og praksisfællesskaber med niveaufri adgang.

Lene Kaspersen (C) var fraværende.

5.

Sundhedsstrategi

Indstilling

Teknisk Forvaltning foreslår, at

1. Byplanudvalget godkender, at der indenfor udvalgets område ikke udpeges specifikke fokusområder og målsætninger, og
2. Teknik- og Miljøudvalget godkender de foreslåede fokusområder og målsætninger som udmøntning af sundhedsstrategien.

Sagsfremstilling

Social- og Sundhedsudvalget besluttede i marts 2009, at der skulle udarbejdes en sundhedsstrategi for Lyngby-Taarbæk Kommune, som skulle afløse den eksisterende sundhedspolitik fra 2004.

Ansvar for udvikling af sundhedsstrategien er placeret i Udviklings- og Strategiudvalget (USU) og har fundet sted i perioden maj 2010 til oktober 2010.

Sundhedsstrategien blev godkendt i Kommunalbestyrelsen i december 2010. Sundhedsstrategien er udsendt med sagen.

Byplanudvalgets område

I relation til sundhed og forebyggelse varetager Byplanudvalget interesserne inden for områderne byggesager og lokalplanlægning. Områderne er reguleret af henholdsvis Byggeloven og Planloven.

Hvad angår byggesagsområdet er et af Byggelovens hovedformål at varetage borgernes sikkerhed og sundhed i relation til byggeri. Lovgivningen angiver helt specifikt, hvilke sundhedsmæssige hensyn der kan og skal tages i forbindelse med om- og nybyggeri.

Hvad angår lokalplanområdet er det i Planlovens § 15 udspecificeret hvilke emner der kan optages bestemmelser om i en lokalplan.

Det vil være Byplanudvalgets opgave at forvalte Byggeloven og Planlovens § 15, så byggeri og lokalplaner er i harmoni med sundhedsstrategien og de målsætninger og fokusområder, der fastsættes i fagudvalgene.

Teknik- og Miljøudvalget område

I relation til sundhed og forebyggelse varetager Teknik- og Miljøudvalget interesserne indenfor følgende områder:

- Miljø og klima
- Natur
- Kommunale veje og stier
- Parker og grønne områder
- Kollektiv trafik og trafiksikkerhed

Der vil i varierende omfang være en sammenhæng til det forebyggende og sundhedsfremmende område, herunder sundhedsstrategien.

Fokusområder

Nedenfor præsenteres de områder, som Teknisk Forvaltning foreslår at sætte fokus på i forbindelse med udmøntning af sundhedsstrategien.

Parker, grønne områder og natur

- Tilgængelige parker og grønne områder har betydning for trivsel og livskvalitet. Let adgang til grønne områder giver mulighed for at få opfyldt borgernes rekreative behov, samt mulighed for at være fysisk aktiv.
- En stor del af Lyngby-Taarbæk Kommunes areal er naturområder, parker og grønne områder.

Miljø

- Sundhed påvirkes af de miljøforhold, der omgiver os.
- Forurening i det omgivende miljø i jord, vandmiljø, luft har betydning for vores sundhed og for udviklingen af sygdomme.

Trafik

- Fokus på mobilitet - muligheden for at komme sikkert, trygt og frit rundt i kommunen, er med til at fremme borgernes sundhedstilstand
- Fokus på trafiksikkerhed for unge (15-24 år), uheld med ældre trafikanter (+65), cykeluheld og krydsuheld, er med til at fremme den generelle sundhedstilstand blandt kommunens borgere

Målsætninger

Med udgangspunkt i ovennævnte fokusområder foreslås følgende målsætninger indfriet for perioden 2011-2013, som udmøntning af sundhedsstrategien.

Borgere og andre aktører inddrages i det omfang der allerede er gældende praksis.

Parker, grønne områder og natur

- Viden om aktiviteter og bevægelse i grønne områder i kommunen formidles til kommunens borgere.
- De grønne områder i kommunen, som indbyder til rekreation, leg og bevægelse skal understøttes og bevares.
- Eksisterende stier i grønne områder gøres tilgængelige og der informeres om formålet; f.eks. hjertestesti og sundhedsplads ved Lyngby Sø.

- Viden om natur og kulturhistoriske værdier i naturområderne og de grønne områder f.eks. ved Lyngby Sø og i Mølleådalene, formidles til kommunens borgere.

Miljø

- Gener som støj, lugt og luft- og jordforurening skal minimeres.
- Det skal fortsat sikres, at såvel grundvandet som drikkevandet i kommunen er rent.
- Det skal fortsat sikres, at indeklimaet i skoler, institutioner og andre kommunale bygninger er godt.

Trafik

- Aktiv transport skal fremmes.
- Antallet af dræbte, alvorligt tilskadede og lette tilskadede i trafikken forsøges reduceret.
- Børn, der er trafikmodne skal selv kunne gå eller cykle til skole og fritidsaktiviteter.
- Ændring af adfærd og holdninger blandt trafikanter søges gennemført ved trafikcampagner.

Der vil i perioden 2011-2013 blive fulgt op på i hvilket omfang ovenstående målsætninger er blevet indfriet.

Økonomiske konsekvenser

Udmøntning af sundhedsstrategien udføres indenfor de givne økonomiske rammer forvaltningen er underlagt.

Beslutningskompetence

Byplanudvalget for så vidt angår byggesager og lokalplanlægning.

Teknik- og Miljøudvalget for så vidt angår parker, natur, trafik og miljø.

Byplanudvalget den 13. april 2011:

Godkendt punkterne 1 og 2.

Lene Kaspersen (C) var fraværende.

6.

Projekt Kommunen og Civilsamfundet - en erfaringsopsamling

Indstilling

Teknisk Forvaltning foreslår, at

1. udvalget drøfter erfaringsopsamlingen fra projekt "Kommunen og Civilsamfundet" og tager denne til foreløbig efterretning
2. udvalget tager til efterretning, at der i juni fremlægges en lokal evaluering af de lokale projekter, et forslag til hvordan erfaringerne fra projektet kan indgå i formulering af en ny frivilligheds-/civilsamfundsinddragelsesstrategi samt forslag til det videre arbejde med inddragelse af frivillige i den kommunale opgaveløsning.

Sagsfremstilling

I 2008 henvendte Lundgaard Konsulenterne sig til Lyngby-Taarbæk Kommune vedrørende et nyt projekt "Kommunen og Civilsamfundet". Formålet med projektet var at afprøve nye måder at dele ansvar på mellem medborgere og kommunale institutioner med sigte på dels at øge kvaliteten i den kommunale opgaveløsning, dels at udvikle det frivillige medborgerskab. Projektet havde tæt sammenhæng med regeringens kvalitetsreform 2008, og til temaet om hvilke bud der er på fremtidens ansvarsdeling mellem kommunen og civilsamfundet.

Kommunalbestyrelsen i Lyngby-Taarbæk Kommune besluttede den 22. september 2008 at deltage i projektet sammen med Lejre, Varde og Horsens Kommuner.

I Lyngby-Taarbæk Kommunes ansøgning til Momsfondet, som har medfinansieret projektet, fremhævede kommunen, at det særligt interessante for kommunen var at få belyst mulighederne for, at frivillig indsats og offentlig opgavevaretagelse kan foregå midt inde i rummet for opgavens varetagelse. Kommunen supplerede ansøgningen med, at projektet var et konstruktivt supplement til det frivillige arbejde, der allerede finder sted i kommunen, samt at kommunen i forvejen har et bredt udsnit af frivillige foreninger, men at indsatsen primært foregår uden for den kommunale opgavevaretagelse.

Projektet var to-årigt og løb i perioden 2009-2010. Det nationale projekt blev ledet af Lundgaard Konsulenterne. I Lyngby-Taarbæk Kommune har projektet omfattet 6 delprojekter med hver en projektejer. De seks delprojekter er blevet koordineret og styret lokalt ved en nedsat styregruppe og koordinator. Der blev formuleret delprojekter inden for områderne:

- Daginstitutioner

- Skole
- Ældrecenter
- Lokalt bibliotek
- Centraladministrationen.

Lundgaard Konsulenterne gennemførte i 2. halvår i samarbejde med de fire kommuner en erfaringsopsamling fra i alt 19 kommunale projekter. Erfaringsopsamlingen er grundstammen også i den lokale videnopsamling på projektet, da pointerne fra den centrale erfaringsopsamling ligeledes er gældende for de opsamlede erfaringer i Lyngby-Taarbæk Kommune. Vedlagt indstillingen er i bilag 1 rapport fra Lundgaard Konsulenterne ”Projekt Kommunen og Civilsamfundet – En erfaringsopsamling fra 19 kommunale projekter”, februar 2011.

Centralt i Lundgaard Konsulenternes erfaringsopsamling fra projektet står, at samarbejdet mellem kommune og civilsamfund kan bidrage til mere kvalitet, der hvor borgerne møder den kommunale indsats. Samarbejdet sætter øget fokus på faglighed, handlingsmønstre, arbejdsrutiner og rummelighed i den kommunale institution. Samarbejdet med frivillige medvirker desuden til at åbne institutionerne overfor omverden. Det at være frivillig og bidrage til samfundet giver livskvalitet til de deltagende frivillige, og på samme tid medvirker den frivillige indsats til øgede velfærdsydelser og kvalitet. Men samarbejdet kræver investering i tid for at fungere godt.

Kernen i projektet – at afprøve om nye samarbejdsformer mellem kommunen og civilsamfundet kan øge kvaliteten i den kommunale opgaveløsning – indebærer dog et behov for klare afgrænsninger og/eller klare politiske udmeldinger i forhold til fx faggrænser og spørgsmål om, hvor grænsen går mellem fagligt og frivilligt arbejde. Den generelle erfaring i projektet er, at der ikke har været væsentlige barrierer for samarbejdet, men at projektet stiller skarpt på temaer indenfor organisering og styring, der bør prioriteres for at kunne engagere flere frivillige og høste det ”ekstra”, som et samspil kan give. Det andet centrale tema i projektet - udvikle det frivillige medborgerskab – er et anderledes politisk spørgsmål, som i lige så høj grad indgår i den politiske opfølgning og perspektivering af projektets resultater.

Lundgaard Konsulenterne har identificerede følgende succesparametre for vellykkede samarbejder mellem kommune og civilsamfund:

- Kvalificeret og engageret ledelse
- Klarhed omkring rammer, roller og ansvar
- Forankring af det frivillige arbejde (en del af hverdagen på enhed, men afskærmet for snærende strukturer og fortrolige oplysninger)
- Synlighed (betydning af samspil skal synliggøres)
- Bredde og mangfoldighed i den frivillige indsats (engagere bredt – køn, alder og opgaver).

Erfaringer og viden fra projektet vil indgå i den kommende strategi for civilsamfundsinddragelse, som forventes udarbejdet i 2011. Projektet vil yderligere blive dokumenteret med en film om Lyngby-Taarbæk Kommune projekterne.

Til udvalgsmødet i juni vil der foreligge:

- en lokal evaluering af Lyngby-Taarbæk Kommunes deltagende projekter
- et forslag til, hvordan erfaringerne fra projektet kan indgå i formulering af en ny frivilligheds-/civilsamfundsinddragsstrategi
- samt forslag til det videre arbejde med inddragelse af frivillige i den kommunale opgaveløsning – bl.a. i samarbejde med det nuværende Frivilligcenter.

Økonomiske konsekvenser

Ingen, da opgaven løses inden for de allerede afsatte rammer.

Bilag

Lundgaard-rapporten - udsendes

Projektbeskrivelser af de enkelte delprojekter - ligger i sagen

Den nuværende frivillighedspolitik - ligger i sagen

Sagen er ligeledes forelagt i Kultur og Fritidsudvalget, Social- og Sundhedsudvalget, Teknik- og Miljøudvalget, Byplanudvalget og Udviklings- og Strategiudvalget (maj).

Beslutningskompetence

Kommunalbestyrelsen for så vidt angår forslag til ny frivilligheds-/civilsamfundsinddragsstrategi. På nuværende tidspunkt fagudvalgene.

Byplanudvalget den 13. april 2011:

Ad 1 Taget til efterretning.

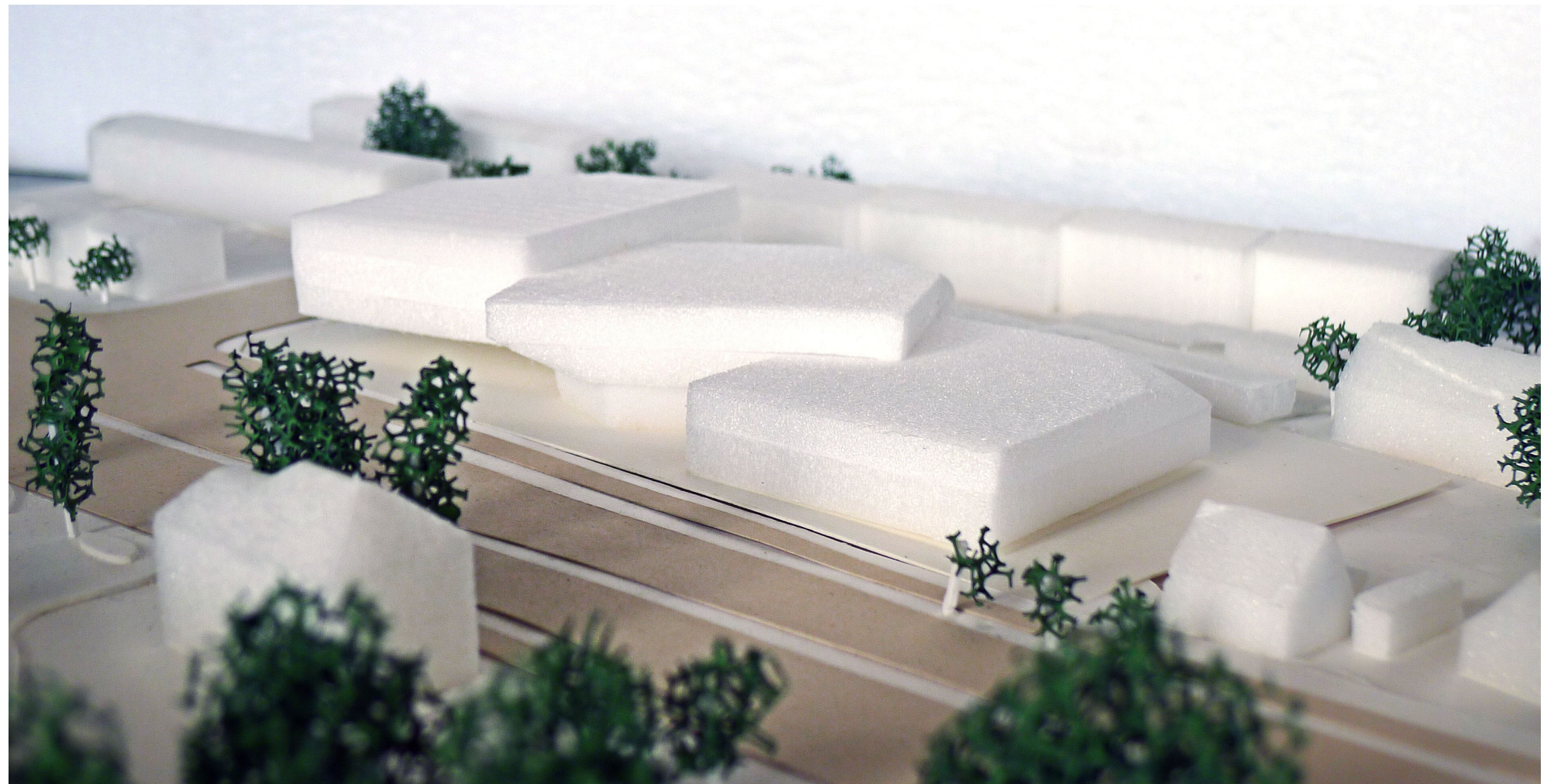
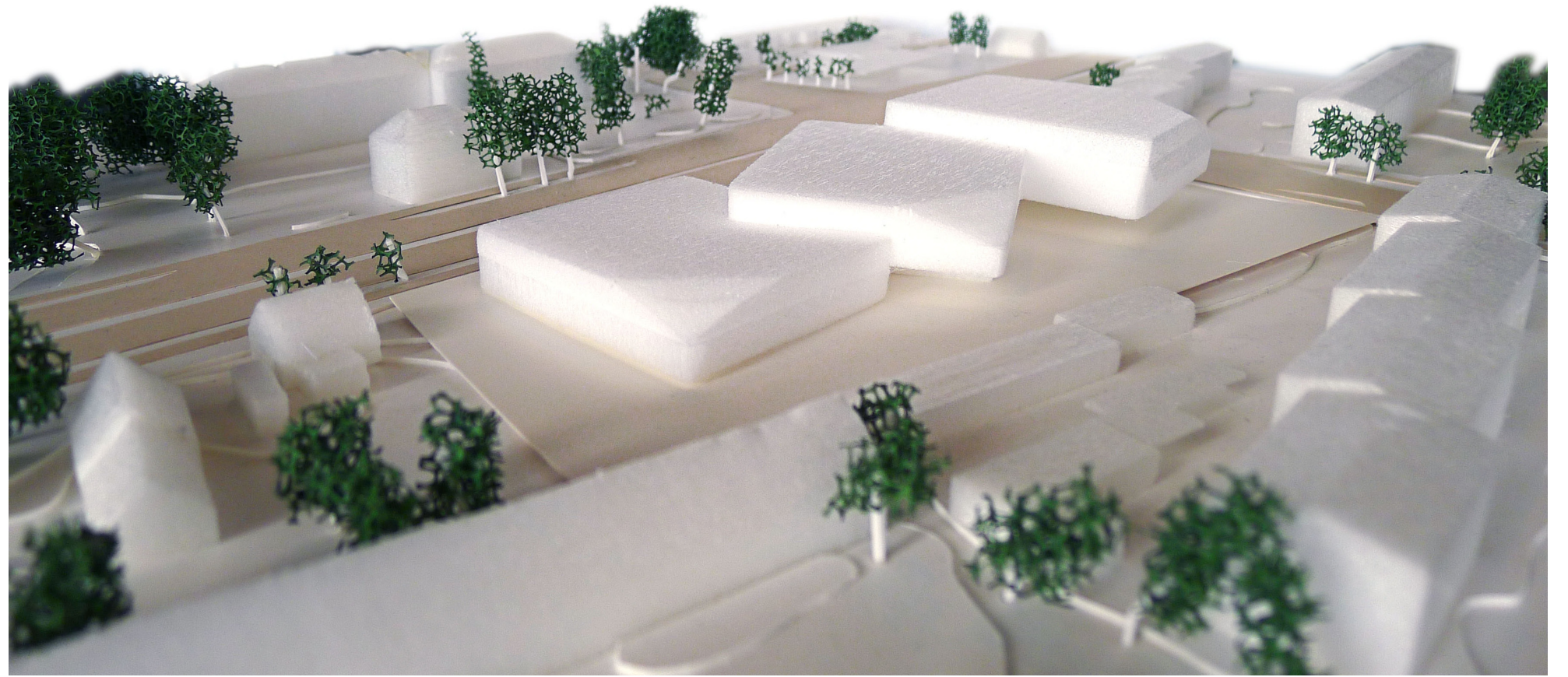
Ad 2 Taget til efterretning.

Lene Kaspersen (C) var fraværende.

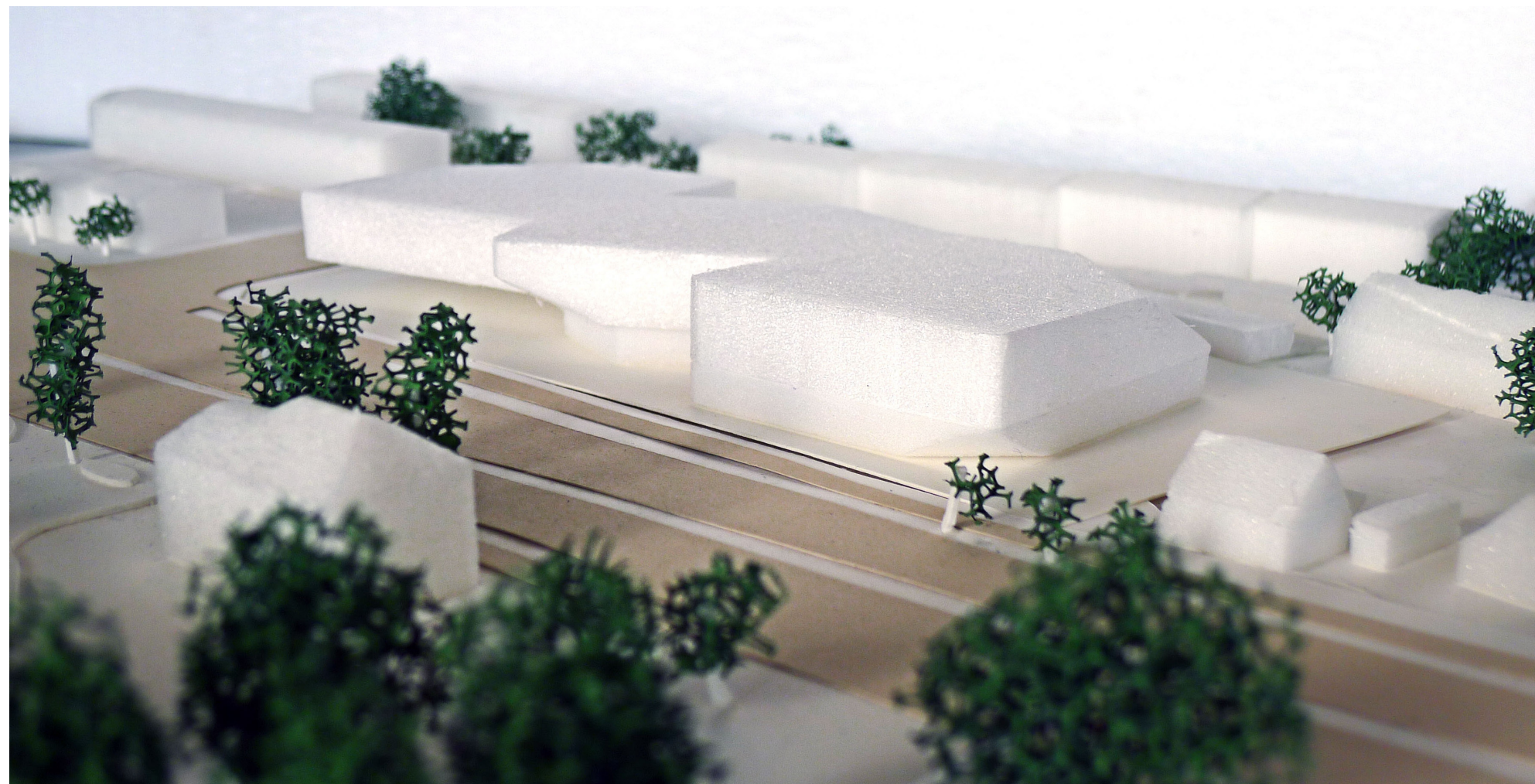
Kongeveje 205 / 209

3 x modeller

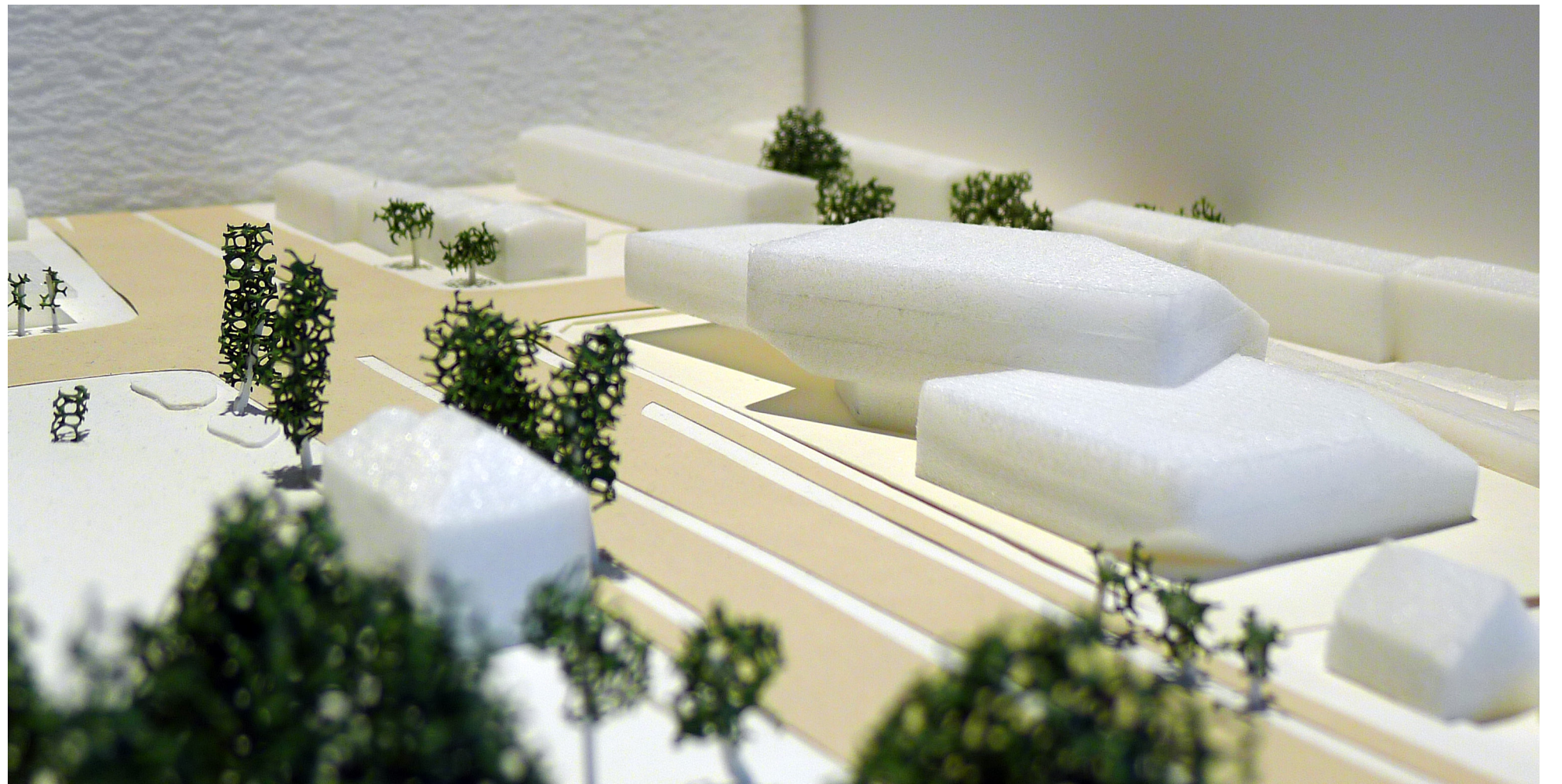
2-3-4

3 - 3 - 3

2 - 4 - 3
(reduceret)

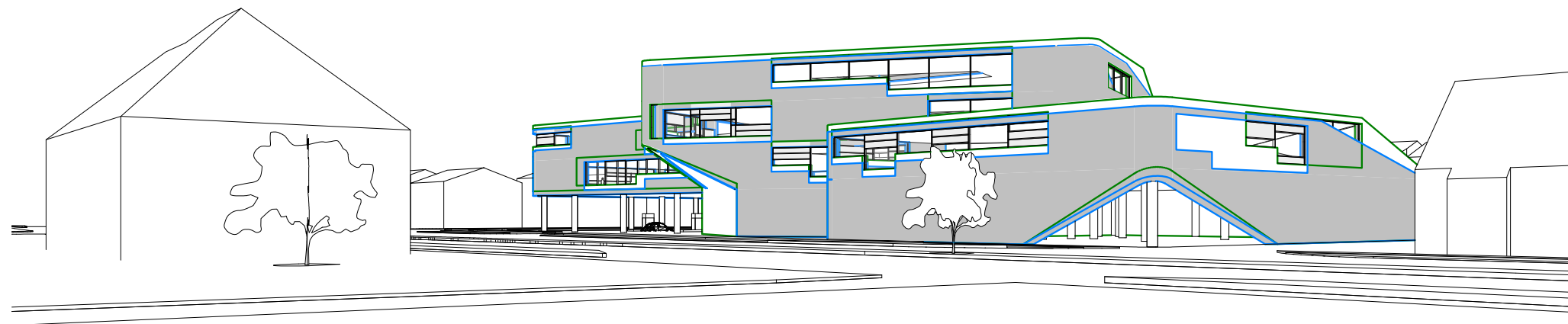

model 2 - 4 - 3

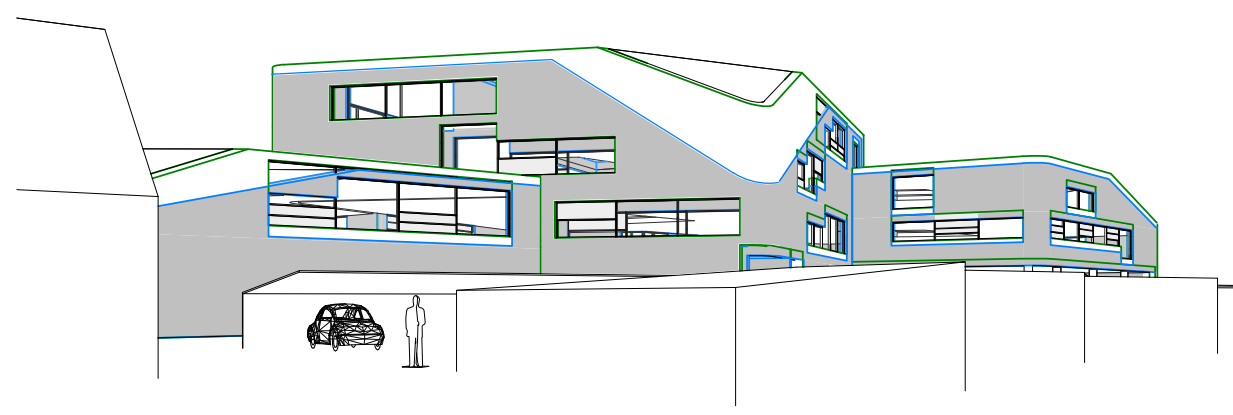
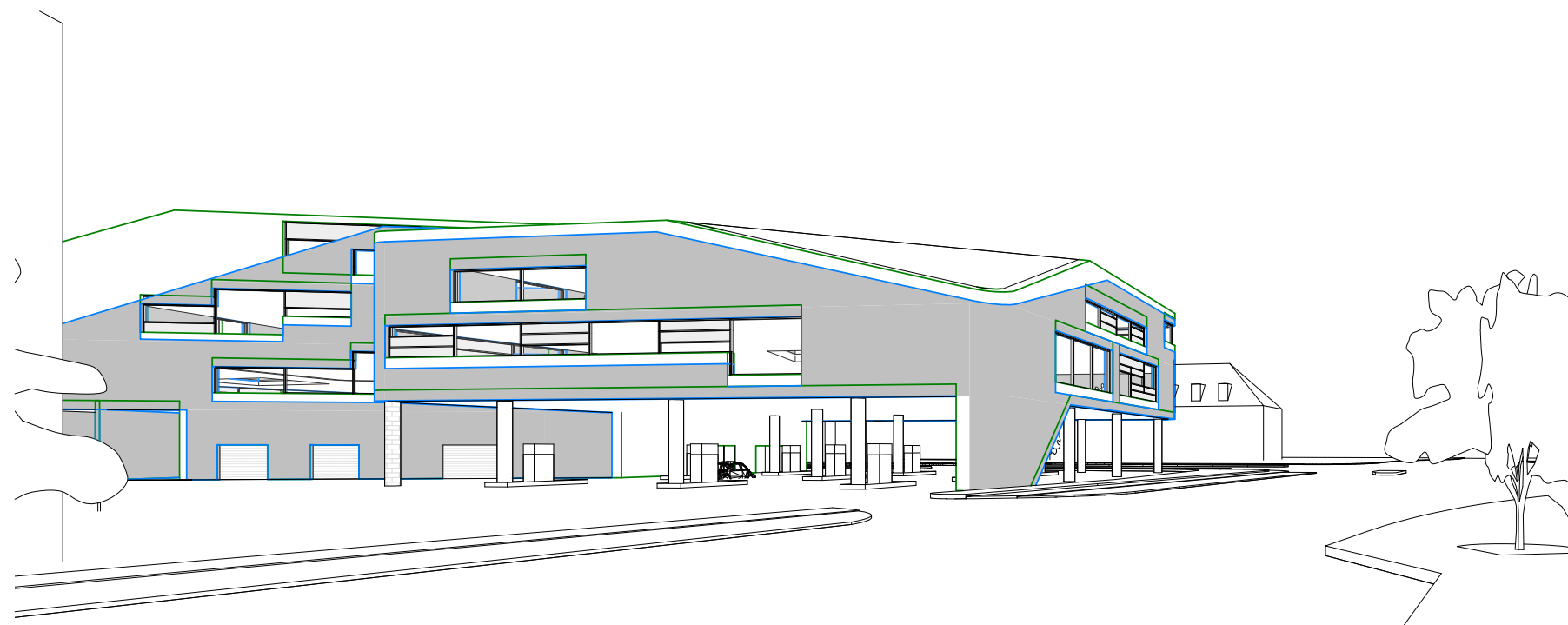
udvalgt til yderligere bearbejdning og reduktion

2 - 4 - 3

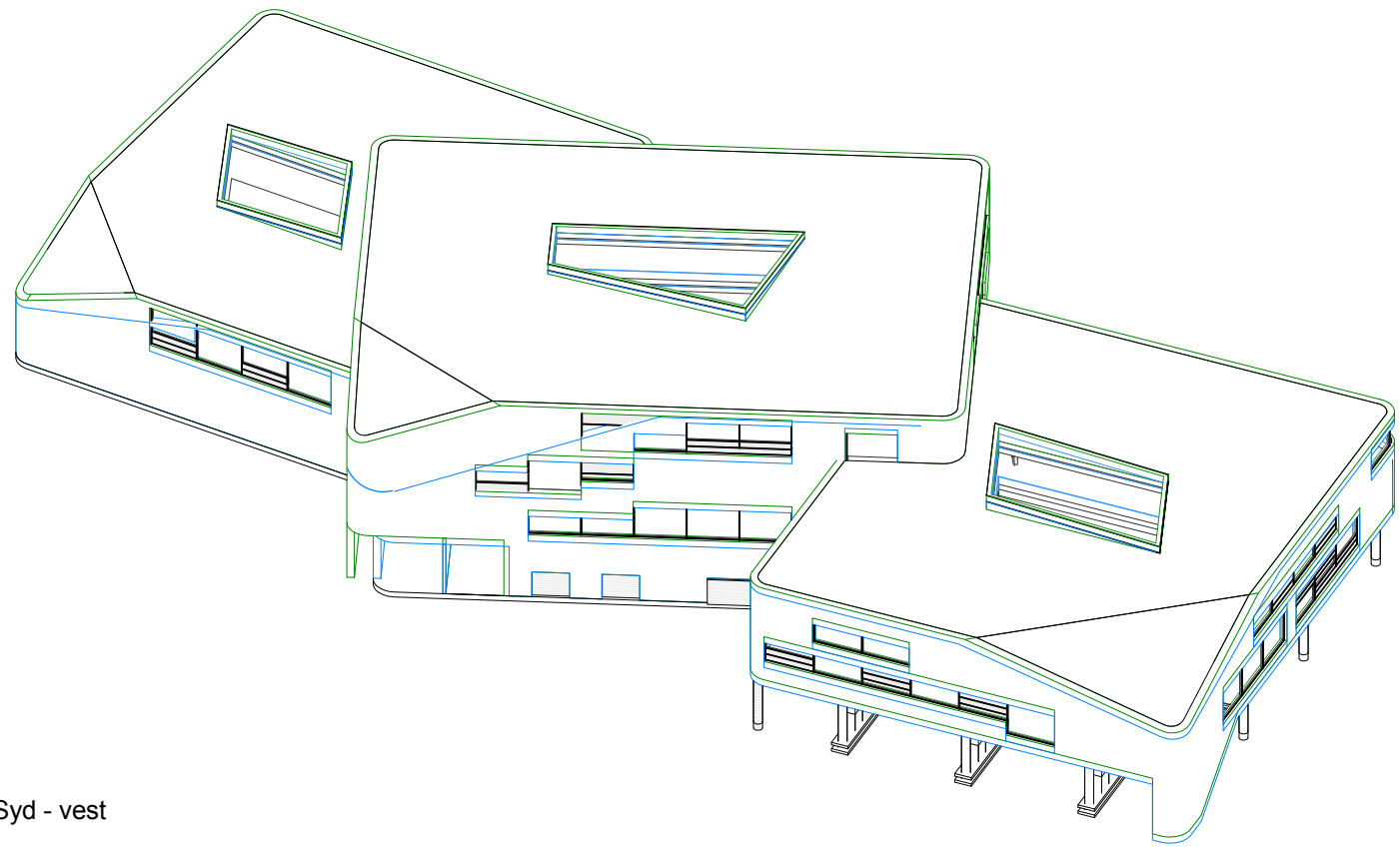
[reduceret]

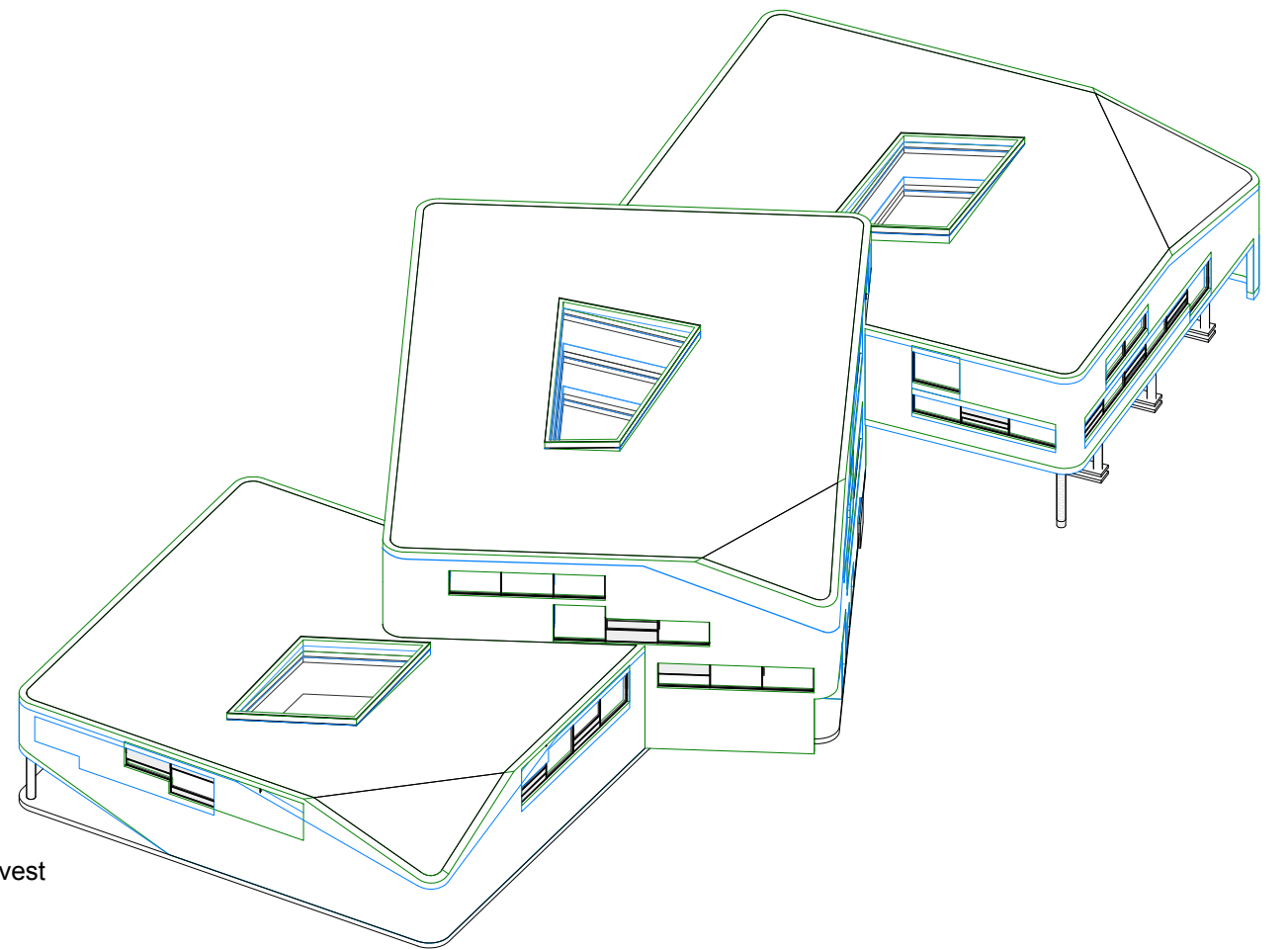
Grøn streg: revideret 1. gang
Blå streg: revideret 2. gang

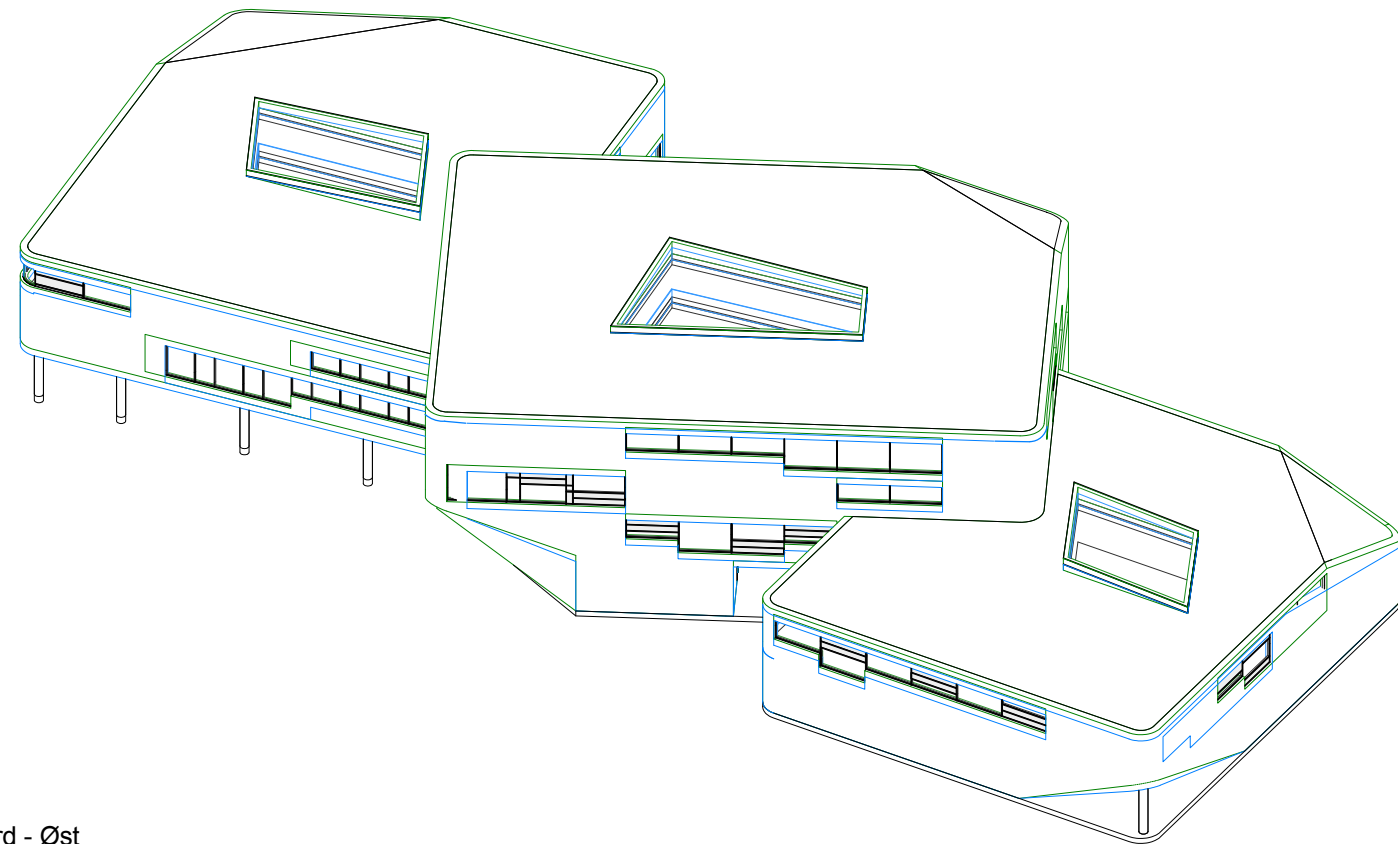
Grøn streg: revideret 1. gang
Blå streg: revideret 2. gang

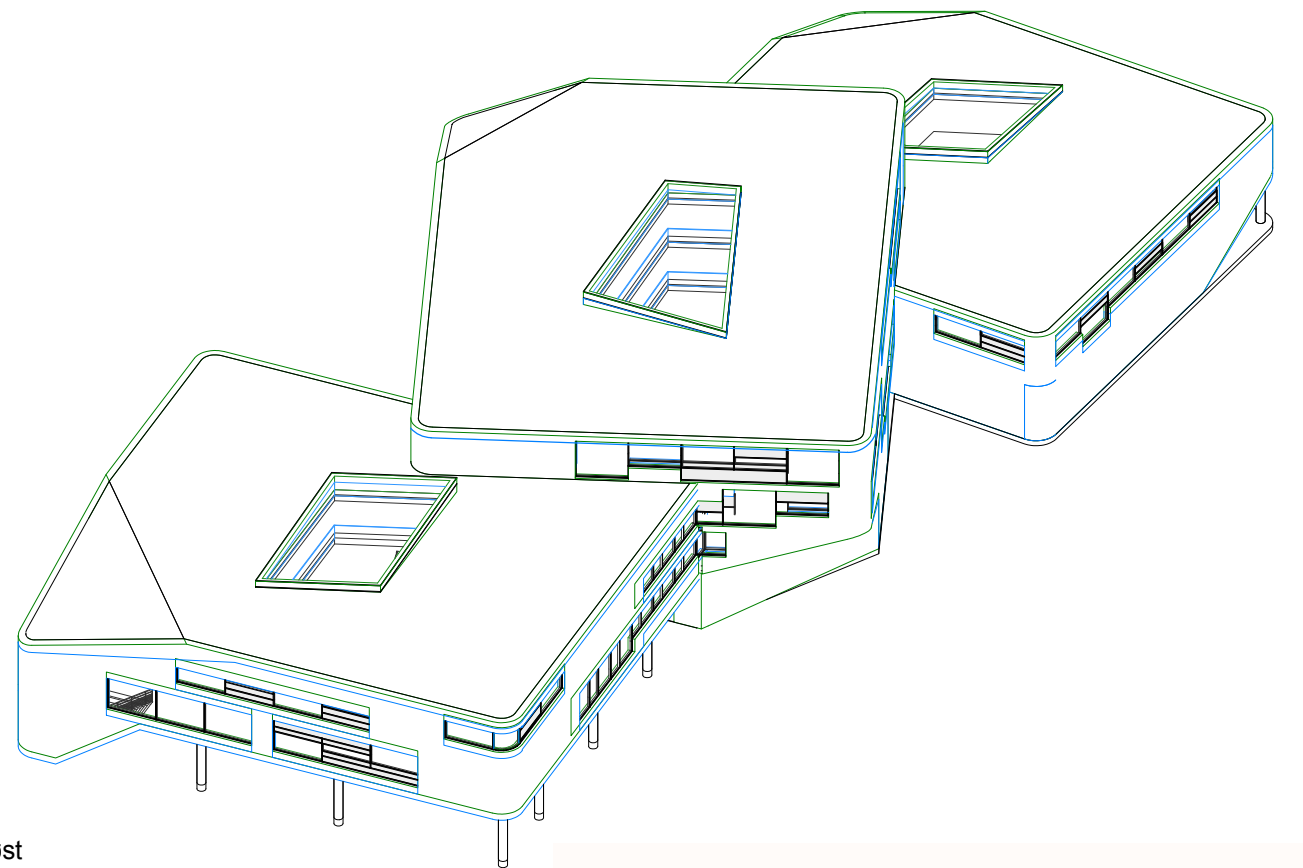
Syd - vest

Nord - vest

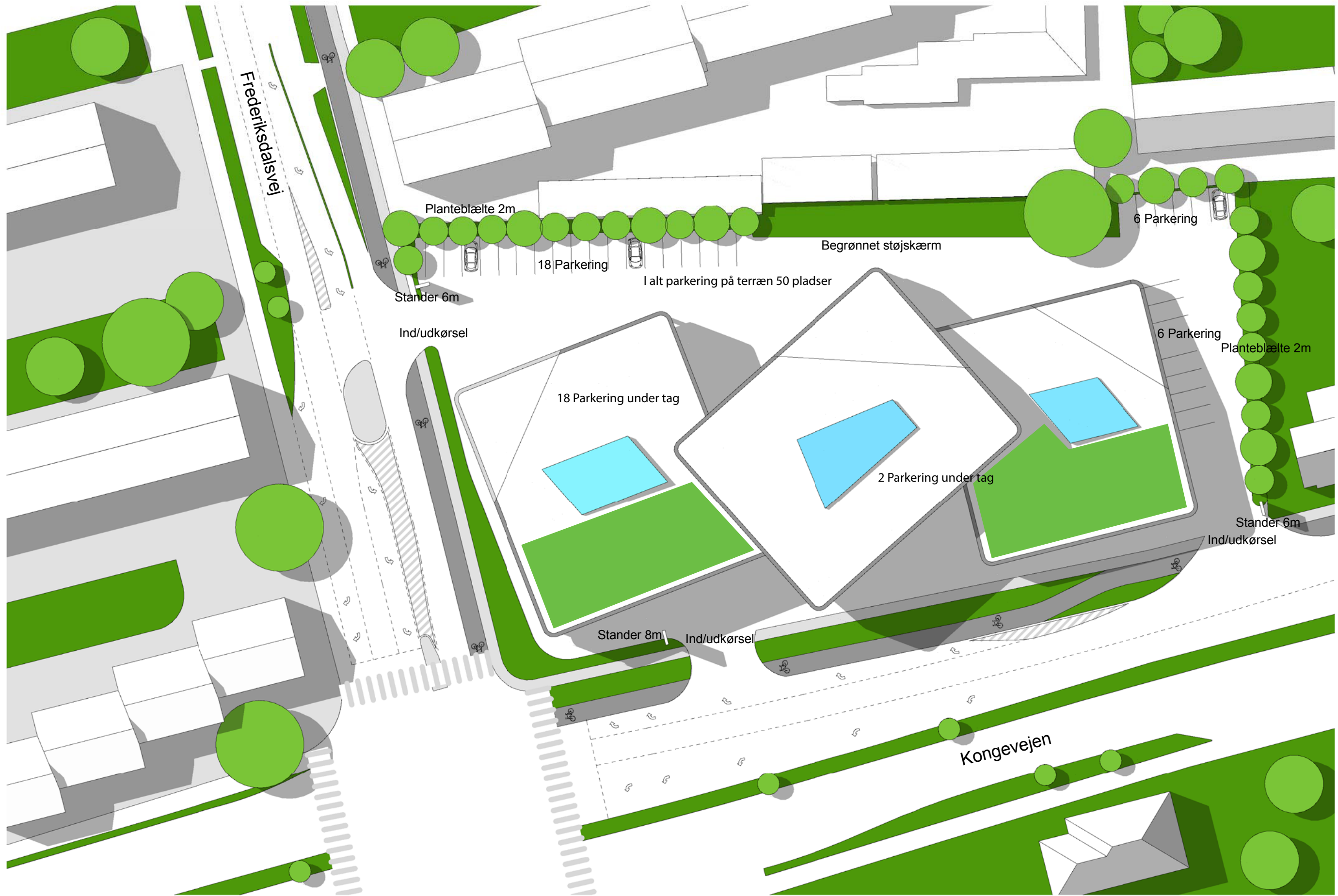

Nord - Øst

Syd - øst

Grøn streg: revideret 1. gang
Blå streg: revideret 2. gang

Site
1 : 500

Project number	0902	Statoil revision A
Date	2011.03.08	
Drawn by	LXY	
Scale		1 : 500

22. marts 2011

AREALER

Grundareal	5750 kvm
------------	----------

TANK

Kiosk	
Service	

I alt	664 kvm
-------	----------------

KONTOR

Stue	938 kvm
1. sal	2940 kvm
2. sal	1714 kvm
3. sal	945 kvm

I alt	6537 kvm
-------	-----------------

Øvrigt areal under tag	1500 kvm
------------------------	----------

BEBYGGELSESPROCENT

Bygning	7201 kvm
Øvrigt areal under tag	1500 kvm
Total	8701 kvm
Grund	5750 kvm

Byg-%	151 %
-------	--------------

Projektets nøgletal

Parkeringsbehov	1. P.plads pr. 50 m2	Kontor	131 stk.
	1. P.plads pr. 35 m2	Kiosk	19 stk.
	I alt P. pladser		150 stk.
	(ca 50 pladser på terræn og 100 i konstruktion)		

LOKALPLAN

230
FORSLAG

for et område til offentlige formål ved
Chr. X's Allé og Engelsborgvej

Lyngby-Taarbæk Kommune

Indholdsfortegnelse

Baggrund for lokalplan	1
Lokalplanens indhold	4
Lokalplanens forhold til anden planlægning	7
Lokalplanens bestemmelser	11

Hvad er en lokalplan?

En lokalplan er en plan, der fastlægger de fremtidige forhold inden for lokalplanens område. En lokalplan kan omfatte et større område, eller blot en enkelt bebyggelse. En lokalplan kan f.eks. indeholde bestemmelser om områdets anvendelse, om udformningen og størrelsen af en bebyggelse, og om opholdsarealernes placering og indretning.

Hvorfor udarbejdes en lokalplan?

Lokalplaner udarbejdes i medfør af reglerne i Lov om Planlægning.

Kommunalbestyrelsen har ret til på ethvert tidspunkt at beslutte at udarbejde et lokalplanforslag for et område, for enten at ændre en bestående plan eller at tilvejebringe en detaljeret plan for området.

I andre tilfælde har kommunalbestyrelsen pligt til at udarbejde lokalplan. Enten når det er nødvendigt for at sikre at intentionerne i kommunens overordnede planlægning gennemføres, eller når der skal gennemføres større udstykninger, større bygge- og anlægsarbejder, herunder også nedrivning af bebyggelse.

Hvordan er fremgangsmåden?

Når kommunalbestyrelsen har vedtaget et lokalplanforslag, fremlægges det offentligt i mindst 8 uger. Ved offentliggørelsen træder "lokalplanforslagets retsvirkninger" i kraft.

Inden for de 8 uger kan enhver fremsende bemærkninger / ændringsforslag, som behandles ved kommunalbestyrelsens vurdering af lokalplanforslaget.

Først herefter kan kommunalbestyrelsen vedtage lokalplanen. Ved offentliggørelsen træder "lokalplanens retsvirkninger" i kraft.

Offentliggørelse af lokalplanforslag

Lokalplanen omfatter det eksisterende område til offentlige formål (idrætsanlæg, fritidsklub, daginstitution, bosted m.v.) beliggende ved Engelsborgvej og Christian X's Allé. Den eksisterende bebyggelse suppleres med nybyggeri i form af et bosted for udviklingshæmmede. 3 mindre ejendomme langs Christian X's Allé fjernes for at give plads til nybyggeriet, udvidelse af parkeringsplads og friarealer samt yderligere nybyggeri.

Lokalplanforslaget kan ses på kommunens hjemmeside www.ltk.dk, hvorfra det også kan printes ud. Spørgsmål om forslagens indhold rettes til Teknisk Forvaltning, Plan & Byg, arkitekt Eva-Louisa Wenzel, telefon 45 97 36 11.

Lokalplanforslaget kan derudover fås ved henvendelse i Teknisk Service, Rådhuset eller ved at sende en mail til: plan-byg@ltk.dk

Kommunalbestyrelsen har offentliggjort lokalplanforslaget for at give borgerne indsigt og medindflydelse på områdets planlægning.

Hvis De har bemærkninger til forslaget – såvel positive som negative – eller hvis De har ændringsforslag, kan De skrive eller maile til Kommunalbestyrelsen inden den 8. juli 2011.

Kommunalbestyrelsen
Rådhuset
2800 Kgs. Lyngby

plan-byg@ltk.dk

Baggrund for lokalplan

Baggrunden for lokalplanen er et ønske om at opføre 18 boliger til voksne udviklingshæmmede. Boligerne opføres til erstatning for de nuværende, utidssvarende boliger i institutionen Strandberg, beliggende på Malmlosevej og Kaningårdsvej.

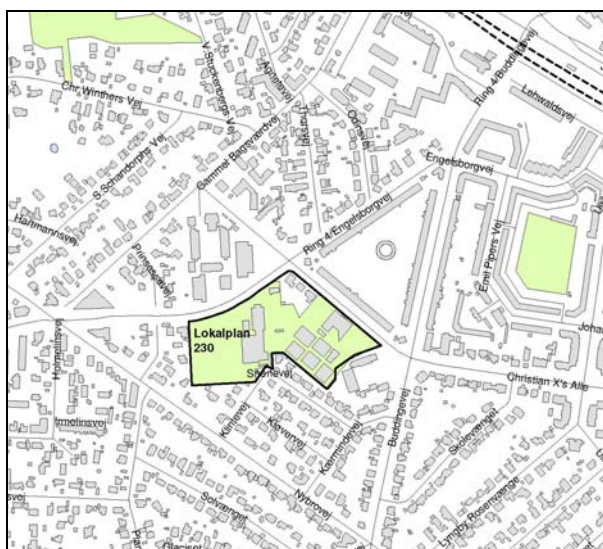
Det er en forudsætning for at realisere udbygningsplanerne, at der udarbejdes en lokalplan for området.

Lokalplanområdets beliggenhed

Lokalplanområdet udgør en del af et stort område til offentlige formål, beliggende i Ulrikkenborg bydel. Lokalplanområdet er placeret syd for Engelsborgvej og Christian X's Allé og støder mod nordøst, vest og syd op til boligområder. Mod sydøst og nordvest støder området op til resten af området til offentlige formål.

Lokalplanen omfatter matr.nr. 23a, 23fh, 23gi, 23gl, 23gm, 23go, 23gy, 23hc, 23he, 23y og 23æ, alle af Kgs. Lyngby By, Christians.

Når lokalplanen er endeligt vedtaget forenkles matrikelstrukturen, som vist på bilag 2.

Lokalplanens område.

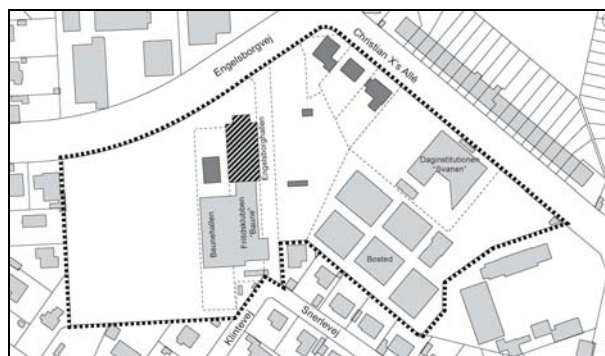
Eksisterende forhold

Området rummer i dag en multihal (Bauehallen), en badmintonhal (Engelsborghallen), fritidsklubben "Baune", daginstitutionen "Svanen", et bosted for voksne udviklingshæmmede samt 3 villaer, hvoraf en enkelt anvendes til privatbolig, mens de 2 øvrige anvendes af kommunen til henholdsvis kommunale boliger

og anneks til fritidsklubben "Baune". Lokalplanområdet rummer desuden boldbaner m.v. til Engelsborgskolen, parkeringspladser, friarealer til institutionerne samt offentlige stianlæg. Området er mod nord forbundet med Engelsborgskolen via en tunnel under Engelsborgvej.

Området rummer en del bevaringsværdig beplantning, som det fremgår af bilag 4.

Badmintonhallen (Engelsborghallen) og en enkelt af villaerne (Christian X's Allé 109) er udpeget med bevaringsværdi 4 i FBB. FBB er Kulturarvsstyrelsens database over fredede og bevaringsværdige bygninger. Bilag 3 viser bevaringsværdig bebyggelse og bebyggelse, der tillades nedrevet som forudsætning for realisering af ny bebyggelse i området.

Lokalplanområdet med eksisterende bebyggelse, der bevares (lysegrå) og bebyggelse der tillades nedrevet (mørkegrå). Bevaringsværdig bebyggelse er vist med skravering.

Området har vejadgang fra Engelsborgvej og fra Christian X's Allé via de eksisterende indkørsler.

Bebyggelse på hjørnet af Engelsborgvej og Christian X's Allé.

Christian X's Allé set mod nord.

Stiforbindelse fra Snerlevej/ Klintervej mod Engelsborgvej, set mod nord.

Indkørsel fra Christian X's Allé til eksisterende bosted.

Idrætsarealer med Engelsborgskolen i baggrunden.

Kig mod nord, ned ad intern gade i bostedet. Bebyggelsen fremstår med facader i gule mursten med ubehandlede, træbeklædte partier. Tagopbygninger og facader på første sal fremstår med lysegrå træbeklædning.

Hallerne set fra sydvest. I forgrunden til højre Bauehallen med listebeklædning og i baggrunden den gamle badmintonhal (Engelsborghallen) med tagpapebeklædning. I midten ses en del af fritidsklubbens glasfacade.

Engelsborghallen set fra vest. Den gamle badmintonhal med tagpapbeklædning og brædebeklædt gavl.

Hækplantning mod Engelsborgvej.

Fritidsklubben "Baune" set fra øst. Bygningen er i to etager og fremstår med store glaspartier og grå træbeklædning.

Stiforbindelse fra parkeringsplads. Stiforbindelsen omlægges i forbindelse med placering af nybyggeri på dette sted.

Lokalplanens indhold

Lokalplanens formål

Det er lokalplanens formål at gøre det muligt at opføre supplerende byggeri til bl.a. et bosted for udviklingshæmmede. Desuden skal lokalplanen sikre, at ny bebyggelse fremtræder med høj arkitektonisk kvalitet og harmonerer med den eksisterende bebyggelse. Endvidere at ubebyggede arealer fremstår med et grønt præg samt at bevaringsværdige træer og beplantning bevares. Endelig skal lokalplanen muliggøre nedrivning af en del af den eksisterende bebyggelse, som vist på bilag 3.

Områdets anvendelse

Området må kun anvendes til offentlige formål og opdeles i 5 delområder, som det fremgår af bilag 1 og 4.

Område A må kun anvendes til skole, uddannelse, idræt og institutioner med tilhørende friarealer.

Område B må kun anvendes til botilbud for udviklingshæmmede med tilhørende personalfunktioner, parkering og friarealer.

Område C må kun anvendes til skole, uddannelse, institutioner for børn og unge, idræt samt botilbud for udviklingshæmmede og ældre med tilhørende friarealer. Der er p.t. ikke fastlagt en konkret anvendelse for byggeri inden for området, men lokalplanens bestemmelser afspejler lokalplanområdets generelle anvendelse til offentlige formål.

Område D må kun anvendes til institutioner for børn og unge med tilhørende friarealer.

Område E må kun anvendes til parkering.

Udstykninger og sammenlægninger

Der må kun foretages udstykning, der er i overensstemmelse med planens formål. Der foretages matrikulære ændringer, som vist på bilag 2.

Vej-, sti- og parkeringsforhold

Kørsel til og fra området sker fra Engelsborgvej og Christian X's Allé via de eksisterende i alt 4 overkørsler, som vist på bilag 4.

Kørsel til og fra område A sker via eksisterende indkørsel fra Engelsborgvej.

Kørsel til og fra område B sker via eksisterende indkørsel fra Christian X's Allé.

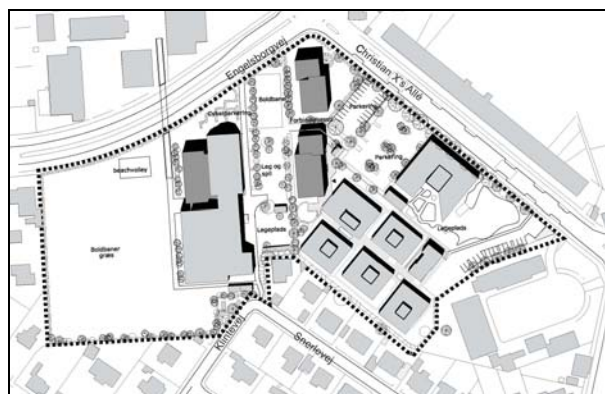
Kørsel til og fra område C og D sker via eksisterende indkørsel til parkeringspladsen (område E) fra Christian X's Allé.

Eksisterende stiforbindelse fra parkeringspladsen mod Engelsborghallen omlægges.

Den eksisterende stistruktur opretholdes, bortset fra at stiforbindelse fra parkeringspladsen (område E) til Engelsborghallen m.v. omlægges som vist på bilag 4.

De eksisterende parkeringsarealer opretholdes. Til ny bebyggelse skal der anlægges nyt parkeringsareal svarende til mindst 1 parkeringsplads pr. 3 boliger og mindst 1 parkeringsplads pr. 50 m² bruttoareal til administration m.v.

Principiel udformning af ny bebyggelse, vist med mørkegråt.

Bebyggelsens omfang og placering

Inden for område A må der kun opføres ny bebyggelse inden for det på bilag 4 viste byggefelt. Bebyggelsen må højst udgøre 1.100 m² etageareal. Bebyggelsen må højst opføres i 2 etager og med en maksimal højde på 9 m. Uden for byggefeltet kan der opføres redskabsskure, overdækning af cykelstativer, legehuse m.v., der er nødvendige for driften.

Engelsborghallen (badmintonhallen) inden for område A er i FBB udpeget som bevaringsværdig bebyggelse med bevaringsværdi 4. FBB er Kulturarvsstyrelsens database over fredede og bevaringsværdige bygninger.

Inden for område B må der kun opføres ny bebyggelse inden for det på bilag 4 viste byggefelt. Bebyggelsen må højst udgøre 1.500 m² etageareal. Bebyggelsen må højst opføres i 3 etager og med en maksimal højde på 11 m. Uden for byggefeltet kan der opføres redskabsskure, overdækning af cykelstativer m.v., der er nødvendige for driften.

Principiel udformning af ny bebyggelse i delområde B set fra sydvest. Til højre ses eksisterende bygninger.

Principiel udformning af ny bebyggelse i delområde B set fra syd. I forgrunden pladsdannelse mellem ny og eksisterende bebyggelse.

Inden for område C må der kun opføres ny bebyggelse inden for det på bilag 4 viste byggefelt. Bebyggelsen må højst udgøre 1.400 m² etageareal. Bebyggelsen må højst opføres i 3 etager og med en maksimal højde på 11 m. Uden for byggefeltet kan der opføres redskabsskure, overdækning af cykelstativer m.v., der er nødvendige for driften.

Inden for område D må der ikke opføres ny bebyggelse, bortset fra redskabsskure, overdækning af cykelstativer, legehuse m.v., der er nødvendige for driften.

Inden for område E må der ikke opføres bebyggelse.

Bebyggelsens ydre fremtræden

Inden for område A skal den eksisterende bebyggelse fastholdes med det nuværende facadeudtryk med listebeklædning på Baunehallen, store glaspartier på fritidsklubben og tagpap på Engelsborghallen. Ny bebyggelse skal harmonere med den eksisterende bebyggelse og skal fremstå som en let bygning med store sammenhængende glaspartier. Dele af facaderne tillades dog udført i tegl i en mørk nuance eller listebeklædning eller en kombination heraf. Der tillades etableret udvendig solafskærmning.

Inden for område B skal den eksisterende bebyggelse fastholdes med facader i gult murværk med vindues- og træpartier og med grå træbeklædning på 1. sal. Tage skal udføres som flade tage beklædt med sort tagpap.

Inden for område D skal den eksisterende bebyggelse fastholdes med lette facader i træ og glas og med fladt tag beklædt med sort tagpap.

Inden for område B og C skal ny bebyggelse fremtræde med facader beklædt med lette plader som f.eks. fibercementplader, evt. i varierende farvenuancer inden for en gråtone-skala. Dele af facaderne tillades dog udført i beton eller murværk i samme gule farve som de eksisterende boliger inden for område B. Vinduespartier skal udføres i koksfarvet aluminium, evt. med gående rammer i træ og skal forsynes med skodder med farvet glas, metalriste eller træ. Tage skal udføres med ensidig hældning mellem 5 og 10 grader og med udhæng på op til 1 m. Altaner skal udføres som en stålkonstruktion med rækværk og balustre.

Ny bebyggelse skal fremtræde i princippet som vist på bilag 5, 6 og 7.

Materialerne er valgt med henblik på, at ny bebyggelse kan fremstå med et tidssvarende arkitektonisk udtryk, hvor facadeudformningen afspejler bygningsindretning og hensynet til at opnå den nødvendige energibesparelse for at byggeriet kan opfylde kravene til lavenergi-klasse 2015, jf. bestemmelserne i bygningsreglementet (BR10).

Skiltning og reklamering må ikke finde sted, men det er tilladt at opsætte henvisnings- og navneskilte på bebyggelsen.

Ubebyggede arealer

Områdets eksisterende, bevaringsværdige beplantning og bevaringsværdige træer, som vist på bilag 4, må ikke fældes eller tilbageskæres eller på anden vis ændres. Genplantning skal ske med samme sort eller lignende sort, som den beplantning, der er gået ud. Der skal etableres ny beplantning, som vist på bilag 4. Ny beplantning skal være af samme sort eller lignende sort, som den eksisterende beplantning, der udvides.

Forudsætning for ibrugtagning af ny bebyggelse

Før ny bebyggelse tages i brug, skal de tilhørende ubebyggede arealer være anlagt med stiforbindelse, parkeringsarealer, beplantning samt opholdsarealer. Endvidere skal sammenlægning af matrikler som vist på bilag 2 være foretaget. Endelig skal bebyggelsen være tilsluttet den kollektive varmforsyning efter kommunalbestyrelsens anvisning.

Ophævelse af lokalplan

Dele af lokalplanområdet er omfattet af henholdsvis "Lokalplan 190 for Engelsborgskolen i Ulrikkenborg bydel" og "Lokalplan 193 for et botilbud på Chr. X's Allé i Ulrikkenborg bydel". Med den endelige vedtagelse af lokalplan 230 ophæves lokalplan 190 og 193 for lokalplanområdet.

Særlige bestemmelser

Ny bebyggelse skal udformes så det opfylder kravene til boliger i lavenergiklasse 2015, som fremgår af BR10. I lokalplanen gives der mulighed for opsætning af solpaneler og solceller samt etablering af "grønne tage", hvilket vil understøtte opfyldelsen af kravet om lavenergiklasse 2015. Kommunalbestyrelsen skal nærmere godkende udformningen for at sikre, at anlæggene ikke er til gene (skyggevirkninger eller lysreflekser) for den omkringliggende bebyggelse.

Ved udformning af ny bebyggelse skal det sikres, at Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for vejtrafikstøj på 58 dB overholdes. I den forbindelse åbner lokalplanen mulighed for opførelse af et støjhegn på hjørnet af Christian X's Allé og Engelsborgvej. Et evt. støjhegn skal udformes så det fremtræder som et beplantet hegn.

Servitutter

Der er fra 1920 til 2006 tinglyst i alt 38 servitutter.

10 servitutter omhandler tinglysning af lokalplan 190 og 193 på de enkelte matr.nre. Disse servitutter vil blive aflyst i forbindelse med lokalplanens endelige vedtagelse.

Når lokalplanen efter endelig vedtagelse tinglyses vil følgende servitutter blive aflyst helt eller delvist:

Servitut lyst 04.08.1920: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses på matr.nr. 23æ og 23gy)

Servitut lyst 17.11.1926: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 01.08.1933: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 21.11.1934: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 26.10.1940: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 01.10.1945: Dokument om overkørsel, fælles ind- og udkørsel m.v. (aflyses på matr.nr. 23gl, 23gm, 23go og 23he)

Servitut lyst 17.03.1949: Dokument om byggelejer. (aflyses på matr.nr. 23gl, 23gm og 23go)

Servitut lyst 14.11.1972: Dokument om adgangsbegrænsning m.v. (aflyses på matr.nr. 23gl)

Servitut lyst 26.06.1989: Dokument om byggeretsligt skel. (aflyses på matr.nr. 23gl, 23gm og 23go)

Servitut lyst 19.12.2001: Dokument om byggeretsligt skel. (aflyses i sin helhed)

En servitut er en rettighed over fast ejendom. Der skelnes mellem privatretlige og offentlige servitutter, og mellem tilstandsservitutter og rådighedsservitutter. En tilstandsservitut giver de påtaleberettigede (rettighedsindehaverne) ret til at kræve en bestemt tilstand på en ejendom opretholdt. En rådighedsservitut giver de påtaleberettigede ret til en nærmere bestemt rådighed over ejendommen.

Lokalplanens forhold til anden planlægning

Landsplandirektiv – Fingerplan 2007

Landsplandirektiv "Fingerplan 2007" er trådt i stedet for visse retningslinjer i HUR's Regionplan 2005. Lokalplanen er i overensstemmelse med Fingerplan 2007.

Kommuneplanen

Kommuneplan 2009 for Lyngby-Taarbæk Kommune fastlægger dels hovedstrukturen for hele kommunen og dels rammer for indholdet i de fremtidige lokalplaner for de enkelte bydele og områder i kommunen.

Lokalplanområdet er omfattet af følgende kommuneplanrammer:

2.2.30 Engelsborgskolen/ VUC Øresund

Lokalplanområdet udgør en del af et større område i Ulrikkenborg bydel udlagt til offentlige formål.

Anvendelse

Offentlig service: kommunal og statslig service, skoler, uddannelse og forskning samt institutioner for børn, unge og ældre.

Bebyggelsens omfang

Bebyggelsesprocenten må højst udgøre 45, beregnet for rammeområdet under ét. Det maksimale antal etager må højst udgøre 3.

Lokalplanen er i overensstemmelse med kommuneplanens bestemmelser.

Rammerne kan ses i deres helhed på www.kommuneplan.ltk.dk

Bevaringsværdige bygninger

I Kommuneplan 2009 er bygninger med en bevaringsværdi fra 1 – 4 udpeget som bevaringsværdige. Det betyder, at de ikke må nedrives, ombygges eller på anden måde ændres uden kommunalbestyrelsens tilladelse.

Samtlige bygninger opført frem til 1979 er registreret og tildelt en bevaringsværdi. Bevaringsværdien er fastsat ud fra en vurdering af bygningens arkitektoniske, kulturhistoriske og miljømæssige værdi samt dens originalitet og tilstand. Bevaringsværdien 1 er den højeste og 9 er den laveste. Registreringerne fremgår af Kulturarvsstyrelsens database over fredede og bevaringsværdige bygninger (FBB).

Databasen er offentlig tilgængelig på www.kulturarv.dk/fbb

Inden for lokalplanområdet er der registreret 2 bygninger med middel bevaringsværdi (4). Den ene bevaringsværdige bygning er Engelsborgvej 93, badmintonhallen fra 1936, der nu er sammenbygget med Baunehallen. Denne bygning bevares. Den anden bevaringsværdige bygning er Christian X's Allé 109 fra 1935. Denne bygning forudsættes nedrevet. Bygningerne er vist på bilag 3.

Zonestatus

Lokalplanområdet er beliggende i byzone.

Varmeplan

Varmeanlæg inden for lokalplanens område skal godkendes af kommunalbestyrelsen efter det til enhver tid gældende varmeplanlægningsgrundlag. Kommunalbestyrelsen skal i henhold til Planlovens § 19, stk. 4 dispensere fra lokalplanens bestemmelse om tilslutning til kollektiv varmforsyning som betingelse for ibrugtagning, når bebyggelse opføres som lavenergiklasse.

Jordforurening

Der er konstateret forekomst af slagter under de eksisterende tennisbaner i området. Sagen behandles i Region Hovedstaden for at få opklaret om forureningen skal kortlægges. I forbindelse med nybyggeriet skal der foretages de nødvendige foranstaltninger.

Lokalplanens påvirkning på bymiljøet

Nybyggeriet i delområde B ligger tilbagetrukket fra Engelsborgvej og Christian X's Allé omgivet af beplantning og vil derfor ikke ændre oplevelsen af gadebilledet nævneværdigt.

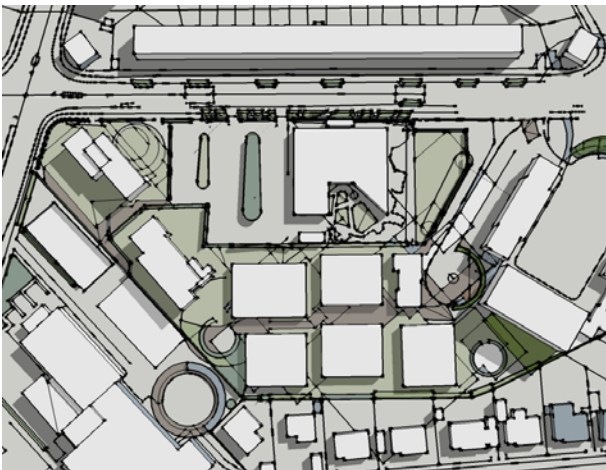
Nybyggeriet i delområde C placeres tættere på vejen, så nybyggeriet markerer hjørnet af Christian X's Allé og Engelsborgvej i lighed med den eksisterende hjørnebebyggelse i området.

For at illustrere den nye bebyggelses påvirkning af omgivelserne er der udarbejdet en række skyggediagrammer (alle med nord opad) for følgende tidspunkter:

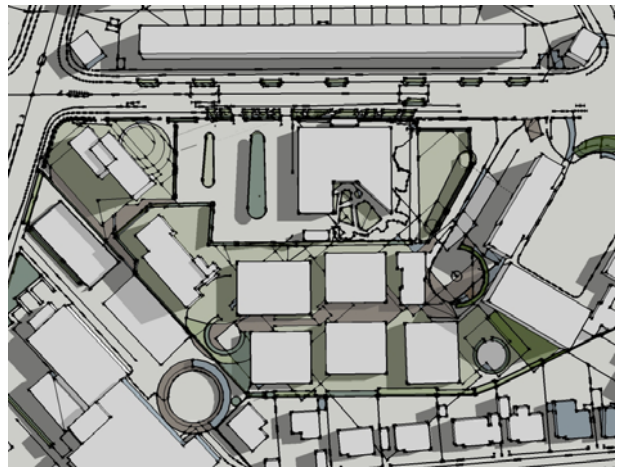
21. juni kl. 8.00, 12.00 og 16.00.

22. september kl. 8.00, 12.00 og 16.00.

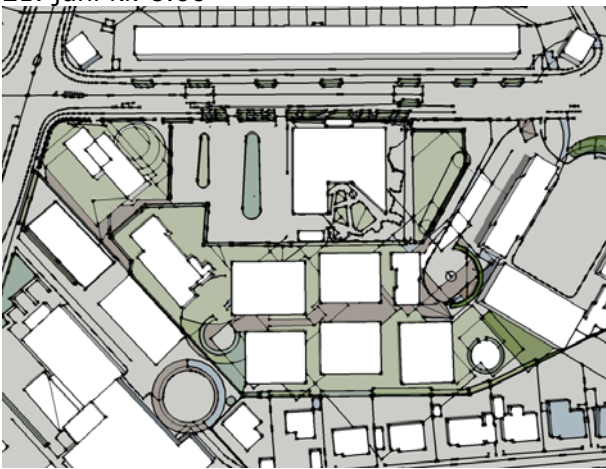
Skyggediagrammerne viser, at den nye bebyggelse overvejende kaster skygge på egen grund. I morgensituationen kl. 8.00 den 21. juni og 22. september kaster nybyggeriet dog skygge på en mindre del af legearealerne vest for nybyggeriet, og 22. september kl. 16.00 kaster nybyggeriet skygge på en mindre del af vejarealet mod nord.

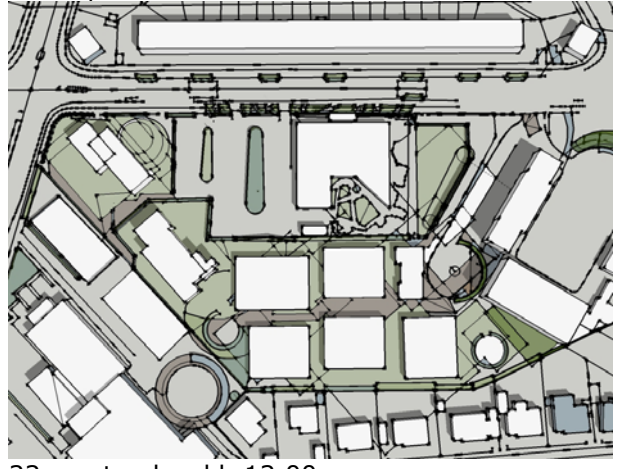
21. juni kl. 8.00

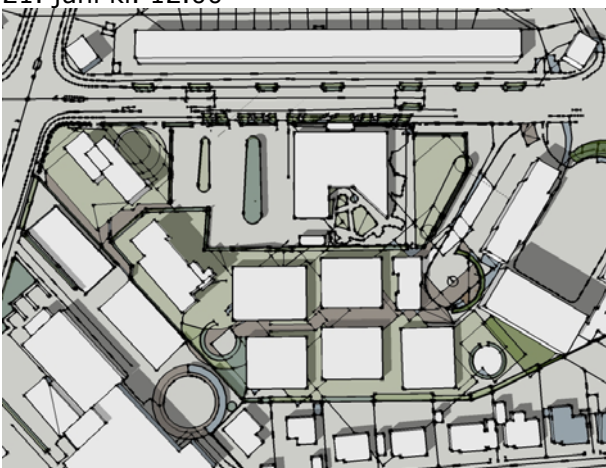
22. september kl. 8.00

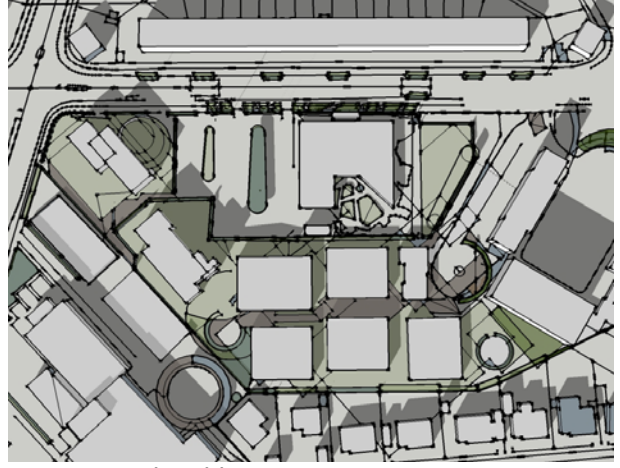
21. juni kl. 12.00

22. september kl. 12.00

21. juni kl. 16.00

22. september kl. 16.00

Spildevandsplan

Lokalplanområdet er omfattet af gældende spildevandsplan for Lyngby-Taarbæk Kommune. Afvandingen skal indrettes med separatsystem, så regnvand og spildevand adskilles i separate afløbsledninger.

Områdets afvandringsret er bestemt ved en afløbskoefficient. Denne afløbskoefficient skal være i overensstemmelse med den til enhver tid gældende spildevandsplan. Regnvand kan eventuelt afledes til faskiner på egen grund og/ eller via private regnvandsbassiner på grunden.

Miljøvurdering

I henhold til Lov om miljøvurdering af planer og programmer, § 7 stk. 2, er der foretaget en screening af lokalplanen, og det er vurderet, at der ingen væsentlige, negative miljømæssige konsekvenser er ved en realisering af lokalplanens bestemmelser. Det er derfor besluttet, at der ikke udarbejdes en miljøvurdering.

Museumsloven

Det forventes ikke, at der er arkæologiske interesser i området. Skulle der findes fortidsminder under et jordarbejde inden for lokalplanens område, vil de i givet fald være omfattet af museumslovens § 27 (lov nr. 473 af 7. juni 2001). Jordarbejdet skal standses, hvis det berører fortidsminder, og det påhviler bygherren eller dennes rådgiver at anmelde fundet til Kroppedal Museum.

Særlige bestemmelser

Ny bebyggelse skal udformes så kravene til byggeri i lavenergiklasse 2015 opfyldes, jf. bestemmelserne i bygningsreglementet (BR10).

Engelsborgvej og Christian X's Allé er beliggende umiddelbart nord for lokalplanområdet, hvorfor området er støjbelastet. Ved udformning af ny bebyggelse skal det sikres, at Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for uendørs opholdsarealer på 58 dB for vejtrafikstøj overholdes. Lokalplanen åbner mulighed for opførelse af et støjhegn på hjørnet af Christian X's Allé og Engelsborgvej, hvis det i forbindelse med myndighedsbehandlingen viser sig nødvendigt for at overholde grænseværdien på 58 dB. Et evt. støjhegn skal udformes så det fremtræder som et beplantet hegn.

Lokalplanens bestemmelser

LOKALPLAN 230 for et område til offentlige formål ved Chr. X's Allé og Engelsborgvej

I henhold til Lov om Planlægning, Lovbekendtgørelse nr. 937 af 24.09.2009 med efterfølgende ændringer, fastsættes herved følgende bestemmelser for det i pkt. 2.1 nævnte område:

1. Formål

1.1 Det er lokalplanens formål:

at give mulighed for at etablere nybyggeri til boliger for udviklingshæmmede og beslægtede offentlige formål,

at sikre, at ny bebyggelse fremtræder med høj arkitektonisk kvalitet, og at bebyggelsen gives en udformning, som harmonerer med den eksisterende bebyggelse,

at sikre, at eksisterende bevaringsværdig beplantning fastholdes og at de ubebyggede arealer fremstår med et grønt præg,

at give mulighed for nedrivning af en del af den eksisterende bebyggelse, som vist på bilag 3.

2. Område

2.1 Lokalplanområdet opdeles i 5 delområder, og afgrænses som vist på bilag 1 og omfatter følgende matr.nre:

23a, 23fh, 23gi, 23gl, 23gm, 23go, 23gy, 23hc, 23he, 23y og 23æ, alle af Kgs. Lyngby By, Christians samt alle parceller der efter den 1. marts 2011 udstykkes eller sammenlægges fra nævnte ejendomme.

3. Områdets anvendelse

3.1 Området må kun anvendes til offentlige formål.

3.2 Område A må kun anvendes til skole, uddannelse, idræt og institutioner med tilhørende friarealer.

3.3 Område B må kun anvendes til botilbud for udviklingshæmmede og ældre med tilhørende personalefunktioner, parkering og friarealer.

3.4 Område C må kun anvendes til skole, uddannelse, institutioner for børn og unge, idræt samt botilbud for udviklingshæmmede og ældre med tilhørende friarealer.

3.5 Område D må kun anvendes til institutioner for børn og unge med tilhørende friarealer.

3.6 Område E må kun anvendes til parkering.

4. Udstykninger og sammenlægninger

4.1 Der må ikke foretages udstykninger, der efter kommunalbestyrelsens skøn er uforenelige med lokalplanens formål.

4.2 Der skal foretages matrikulære ændringer, som vist på bilag 2.

4.3 Mindre skelreguleringer, udlæg af arealer til vej, sti og friarealer samt forsynings- og afløbsledninger er dog tilladt.

4.4 Inden for lokalplanområdet kan der indrettes transformatorstationer og lignende tekniske anlæg.

5. Vej-, sti- og parkeringsforhold

5.1 Vejadgang til området må kun ske via de eksisterende overkørsler fra Engelsborgvej og Christian X's Allé, som vist på bilag 4.

5.2 Kørsel til og fra område A skal ske via eksisterende indkørsel fra Engelsborgvej.

5.3 Kørsel til og fra område B skal ske via eksisterende indkørsel fra Christian X's Allé.

5.4 Kørsel til og fra område C og D skal ske via eksisterende indkørsel til parkeringspladsen (område E) fra Christian X's Allé.

5.5 Den eksisterende stistruktur opretholdes generelt.

5.6 Stiforbindelse fra parkeringspladsen (område E) til Engelsborghallen m.v. omlægges til stiforbindelse a-b, som vist på bilag 4.

5.7 Eksisterende parkeringspladser opretholdes. Ved nybyggeri skal der anlægges nye parkeringspladser svarende til mindst 1 parkeringsplads pr. 3 boliger og mindst 1 parke-

ringsplads pr. 50 m² bruttoareal til administration m.v.

6. Bebyggelsens omfang og placering

6.1 Område A

6.1.1 Inden for område A må der kun opføres ny bebyggelse inden for det på bilag 4 viste byggefelt. Uden for byggefeltet kan der opføres redskabsskure, overdækning af cykelstativer, legehuse m.v., der er nødvendige for driften.

6.1.2 Ny bebyggelse inden for byggefeltet må højst udgøre 1.100 m² etageareal ekskl. kældre. Bebyggelsen må højst opføres i 2 etager og med en maksimal højde på 9 m.

6.2 Område B

6.2.1 Inden for område B må der kun opføres ny bebyggelse inden for det på bilag 4 viste byggefelt. Uden for byggefeltet kan der opføres redskabsskure, overdækning af cykelstativer m.v., der er nødvendige for driften.

6.2.2 Ny bebyggelse inden for byggefeltet må højst udgøre 1.500 m² etageareal ekskl. kældre. Bebyggelsen må højst opføres i 3 etager og med en maksimal højde på 11 m.

6.3 Område C

6.3.1 Inden for område C må der kun opføres ny bebyggelse inden for det på bilag 4 viste byggefelt. Uden for byggefeltet kan der opføres redskabsskure, overdækning af cykelstativer m.v., der er nødvendige for driften.

6.3.2 Ny bebyggelse inden for byggefeltet må højst udgøre 1.400 m² etageareal ekskl. kældre. Bebyggelsen må højst opføres i 3 etager og med en maksimal højde på 11 m.

6.4 Område D

6.4.1 Inden for område D må der ikke opføres ny bebyggelse, bortset fra redskabsskure, overdækning af cykelparkering, legehuse m.v., der er nødvendige for driften.

6.5 Område E

6.5.1 Inden for område E må der ikke opføres bebyggelse.

6.6 Generelt for bebyggelsen

6.6.1 Mindre bygningsdele såsom skorstene, elevatortårne, ventilationsanlæg m.v. kan tillades at overstige den maksimale bygningshøjde.

6.6.2 Altaner og tagudhæng skal holdes inden for byggefelter vist på bilag 4.

7. Bevaring af bebyggelse

7.1 Bebyggelse, der på bilag 3 er vist som bevaringsværdig, må ikke nedrives, ombygges eller på anden måde ændres på den ydre fremtræden uden kommunalbestyrelsens tilladelse.

8. Nedrivning af bebyggelse

8.1 Eksisterende bebyggelse, som vist på bilag 3, tillades nedrevet.

9. Bebyggelsens ydre fremtræden

9.1 Område A

9.1.1 Eksisterende bebyggelse skal fastholdes med det nuværende facadeudtryk. Baunehallen med mørk listedækning. Engelsborghallen med sort tagpap og bræddebeklædte gavle. Fritidsklubben "Baune" med store glaspartier og grå træbeklædning.

Note: Engelsborghallen er bevaringsværdig, jf. pkt. 7.1.

9.1.2 Ny bebyggelse skal harmonere med den eksisterende bebyggelse og skal fremstå som en let bygning med store sammenhængende glaspartier. Dele af facaderne tillades dog udført i murværk i en mørk nuance eller listedækning eller en kombination heraf. Der tillades etableret udvendig solafskærmning.

9.2 Område B og C

9.2.1 Eksisterende bebyggelse i område B skal fastholdes med facader i gult murværk med vindues- og træpartier og med grå træbeklædning på 1. sal. Tage skal udføres som flade tage beklædt med sort tagpap.

9.2.2 Ny bebyggelse skal fremtræde med facader beklædt med lette plader, som f.eks. fibercementplader, evt. i varierende farvenuancer inden for en gråtoneskala. Dele af facader

derne tillades dog udført i beton eller murværk i samme gule farve som eksisterende boliger inden for område B.

9.2.3 Vinduespartier skal udføres i koksfarvet aluminium, evt. med gående rammer i træ og skal forsynes med skodder med farvet glas, metalriste eller træ.

9.2.4 Tage skal udføres med ensidig hældning mellem 5 og 10 grader og med udhæng på maksimalt 1,0 m.

9.2.5 Altaner skal udføres i stålkonstruktion og forsynes med rækværk med balustre.

9.2.6 Ny bebyggelse skal fremtræde i princippet som vist på bilag 5, 6 og 7.

9.3 Område D

9.3.1 Eksisterende bebyggelse skal fastholdes med lette facader i træ og glas og med fladt tag beklædt med sort tagpap.

9.4 Generelt for bebyggelsen

9.4.1 Ny bebyggelse skal udformes så der opnås den nødvendige energibesparelse for at nybyggeriet kan opfylde kravene til lavenergi-klasse 2015, jf. bestemmelserne i BR10.

9.4.2 Tage på ny bebyggelse kan fremstå som "grønne tage", dvs. beplantede tage, der har til hensigt at opfylde kravet om lavenergiklasse 2015 i BR10.

9.4.3 Der må ikke opsættes antenner eller paraboler på tag eller facader.

9.4.4 Der må opsættes solpaneler eller solceller efter Kommunalbestyrelsens nærmere godkendelse.

9.4.5 Bebyggelse uden for byggefelter skal udføres i lette konstruktioner.

9.4.6 Reklamering og skiltning, ud over almindelige henvisningsskilte, husnumre og navneplader, er ikke tilladt.

10. Ubebyggede arealer

10.1 De ubebyggede arealer skal udformes i princippet som vist på illustrationsplan, bilag 5.

10.2 Der skal udarbejdes en landskabsplan for indretning af område B og C. Planen skal redegøre for beplantning, belægning, parkering, belysning og hegning. Planen skal følge principperne, der er vist på bilag 4 og 5.

10.3 Inden for område C kan der opsættes et støjhegn mod Christian X's Allé/ Engelsborgvej. Et evt. støjhegn skal udformes som et beplantet hegn.

10.4 Træer og beplantning, som på bilag 4 er markeret som bevaringsværdige, må ikke fældes, tilbageskæres eller på anden måde ændres væsentlig uden kommunalbestyrelsens tilladelse. Genplantning skal ske med samme eller lignende sort som de træer/ den beplantning, der er gået ud.

10.5 Der skal etableres ny beplantning, som vist på bilag 4. Nye træer og ny beplantning skal være af samme sort eller lignende sort, som eksisterende bevaringsværdige træer og beplantning, der udvides.

10.6 Alle ubebyggede arealer inden for området skal fremtræde med et ordentligt udseende. Udendørs oplag – herunder henstilling af større både og ikke registrerede køretøjer, som normalt er registreringspligtige – må ikke finde sted.

10.7 Reklamering og skiltning, ud over almindelige henvisningsskilte, er ikke tilladt.

10.8 Der må ikke opsættes antenner eller paraboler på terræn.

11. Særlige bestemmelser

11.1 Ny bebyggelse skal udformes så kravene til byggeri i lavenergiklasse 2015 opfyldes, jf. bestemmelserne i BR10.

11.2 Ved udformning af ny bebyggelse inden for område C skal det sikres, at Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier for udendørs opholdsarealer på 58 dB overholdes.

12. Forudsætning for ibrugtagen af ny bebyggelse

12.1 Før ny bebyggelse inden for område B og C tages i brug, skal omlægning af stiftorbindelse være etableret som angivet under pkt. 5.6.

12.2 Før ny bebyggelse inden for område B og C tages i brug, skal de ubebyggede arealer

være etableret med belægning, beplantning og belysning m.v. som angivet under pkt. 10.

12.3 Før ny bebyggelse inden for område C tages i brug skal det eftervises, at Miljøstyrelsens vejledende krav til udendørs opholdsarealer overholdes, evt. ved opsætning af et støjhegn.

12.4 Før ny bebyggelse tages i brug, skal bebyggelsen være tilsluttet kollektiv varmforsyning efter kommunalbestyrelsens anvisning.

12.5 Før ny bebyggelse tages i brug skal der være foretaget en sammenlægning af matrikler, som vist på bilag 2.

13. Ophævelse af lokalplan

13.1 "Lokalplan 190 for Engelsborgskolen i Ulrikkenborg bydel" ophæves for den del som lokalplan 230 omfatter, og bestemmelserne i lokalplan 230 erstatter bestemmelserne i lokalplan 190.

13.2 "Lokalplan 193 for et botilbud på Chr. X's Allé i Ulrikkenborg bydel" ophæves i sin helhed, og bestemmelserne i lokalplan 230 erstatter bestemmelserne i lokalplan 193.

14. Aflysning af servitutter

Følgende servitutter/ servitutbestemmelser aflyses helt eller delvist:

Servitut lyst 04.08.1920: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses på matr.nr. 23æ og 23gy)

Servitut lyst 17.11.1926: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 01.08.1933: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 21.11.1934: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 26.10.1940: Dokument om bebyggelse, benyttelse m.v. (aflyses i sin helhed)

Servitut lyst 01.10.1945: Dokument om overkørsel, fælles ind- og udkørsel m.v. (aflyses på matr.nr. 23gl, 23gm, 23go og 23he)

Servitut lyst 17.03.1949: Dokument om byggeplaner. (aflyses på matr.nr. 23gl, 23gm og 23go)

Servitut lyst 14.11.1972: Dokument om adgangsbegrænsning m.v. (aflyses på matr.nr. 23gl)

Servitut lyst 26.06.1989: Dokument om byggeretsligt skel. (aflyses på matr.nr. 23gl, 23gm og 23go)

Servitut lyst 19.12.2001: Dokument om byggeretsligt skel. (aflyses i sin helhed)

15. Lokalplanens retsvirkninger

15.1 Den endeligt vedtagne plan

15.1.1 Efter kommunalbestyrelsens endelige vedtagelse og offentliggørelse af lokalplanen må ejendomme, der er omfattet af denne lokalplan kun udstykket, bygges eller i øvrigt anvendes i overensstemmelse med planens bestemmelser.

15.1.2 Den eksisterende lovlige anvendelse af en ejendom kan fortsætte som hidtil. Lokalplanen medfører heller ikke i sig selv krav om etablering af de anlæg med videre, der er indeholdt i planen.

15.1.3 Private byggeservitutter og andre tilstandsservitutter, der er uforenelige med lokalplanen, fortrænges af planen.

15.1.4 Kommunalbestyrelsen kan meddele dispensation fra lokalplanens bestemmelser, hvis dispensationen ikke er i strid med principperne i planen. Videregående afvigelser fra lokalplanen kan kun foretages ved tilvejebringelse af en ny lokalplan.

15.1.5 Lokalplanen indeholder i pkt. 7 en bestemmelse om, at bebyggelse ikke må nedrives uden kommunalbestyrelsens tilladelse. Hvis denne tilladelse nægtes, kan ejeren ifølge Planlovens § 49 forlange ejendommen overtaget mod erstatning. Dette gælder dog kun, hvis der er et væsentligt misforhold mellem ejendommens afkastningsgrad og afkastningsgraden for ejendomme med lignende beliggenhed og benyttelse, som ikke er omfattet af nedrivningsforbud.

Note: Der henvises i øvrigt til Lov om planlægning, § 18 om lokalplaners retsvirkning og kapitel 14: Klage og søgsmål.

15.1.6 Ovennævnte retsvirkninger er først gældende efter offentliggørelsen af den af kommunalbestyrelsen endeligt vedtagne plan.

15.2 Lokalplanforslaget

15.2.1 Indtil offentliggørelsen af den af kommunalbestyrelsen endeligt vedtagne lokalplan gælder nedenstående retsvirkninger, dog højst

1 år efter lokalplanforslagets offentliggørelse, hvilket er indtil 5. maj 2012.

15.2.2 Ejendomme, der er omfattet af dette lokalplanforslag, må ikke udnyttes på en måde, der skaber risiko for en foregribelse af den endelige plans indhold, f.eks. ved udstykning, bebyggelse eller ændring af anvendelse. Den eksisterende lovlige anvendelse af ejendommene kan fortsætte som hidtil.

15.2.3 Når fristen for fremsættelse af indsigelser og ændringsforslag til lokalplanforslaget er udløbet, kan kommunalbestyrelsen give sin tilladelse til, at en ejendom bebygges og udnyttes i overensstemmelse med planen. Der er fastsat nærmere regler for, hvornår en sådan tilladelse kan gives.

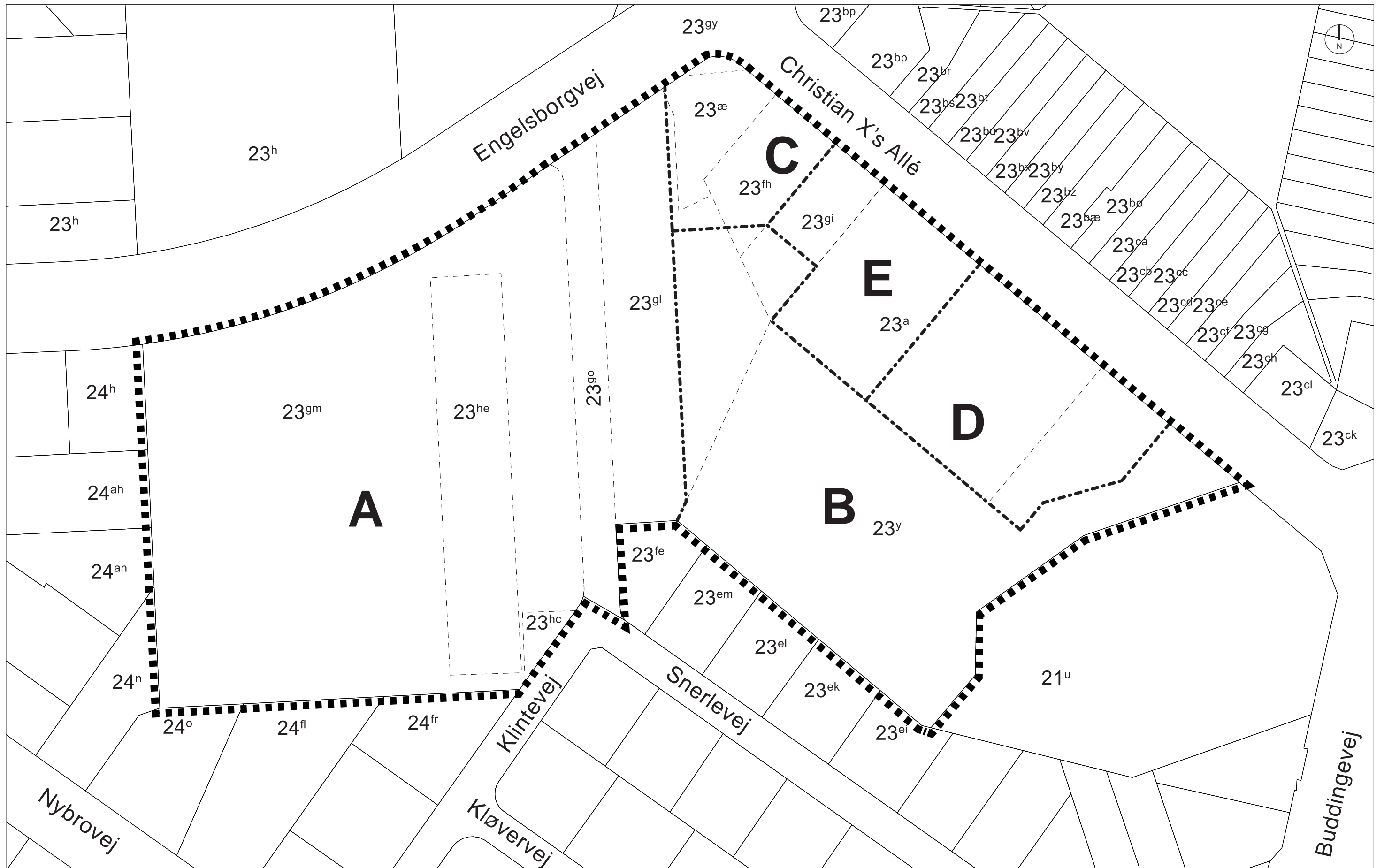
Ovennævnte retsvirkninger er fastsat i Lov om planlægning, § 17.

Lokalplanforslaget er vedtaget af
Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse
den 2. maj 2011.

Søren P. Rasmussen

/

Bjarne Holm Markussen

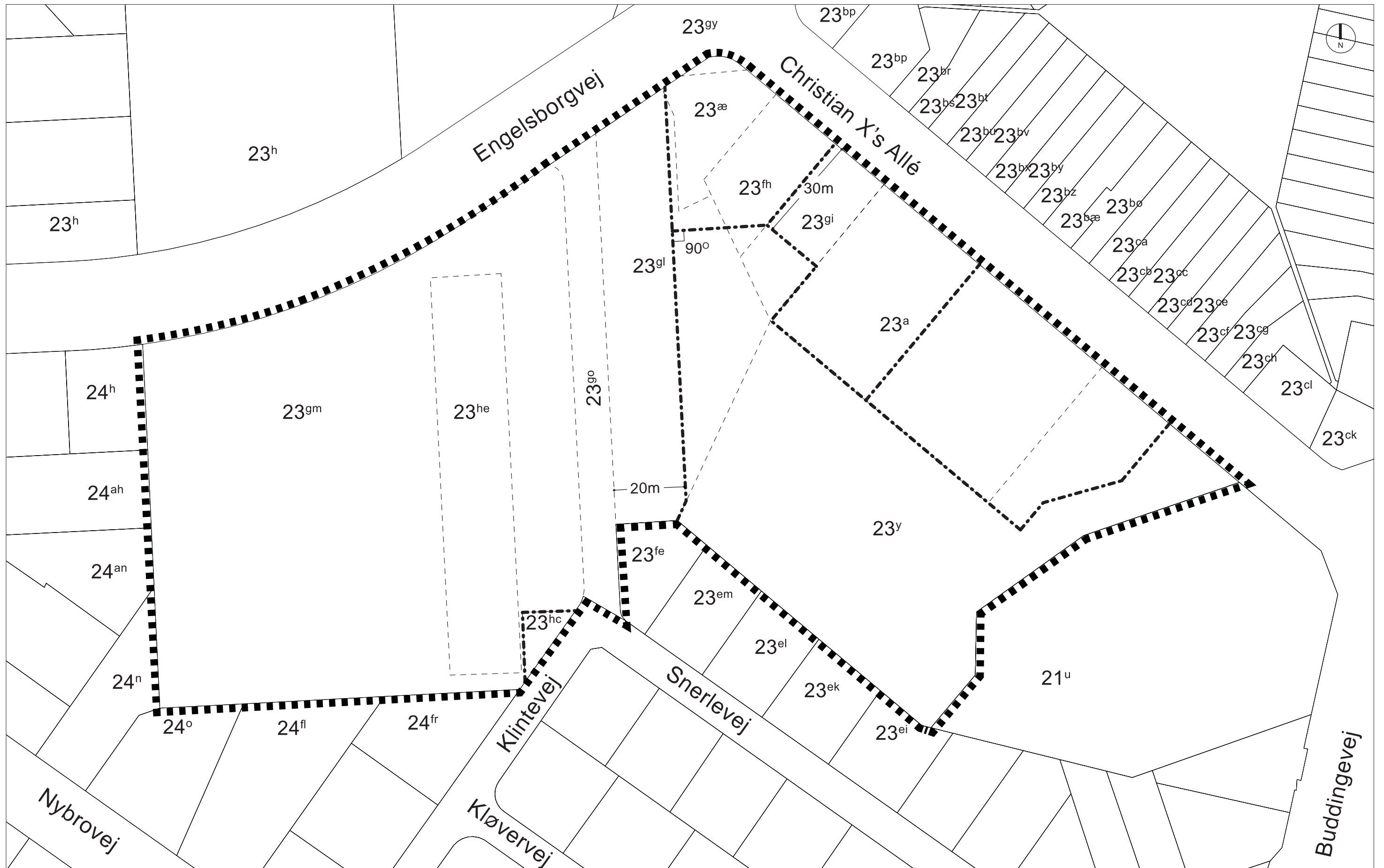

LOKALPLANENS AFGRÆNSNING

MÅL 1: 1000

- ■ ■ Lokalplangrænse
- - - Matrikelskel indenfor lokalplangrænse
- · - · - Delområdegrænse: A, B, C, D, E

LOKALPLAN
230
 BILAG 1

FREMTIDIG MATRIKELSTRUKTUR

MÅL 1: 1000

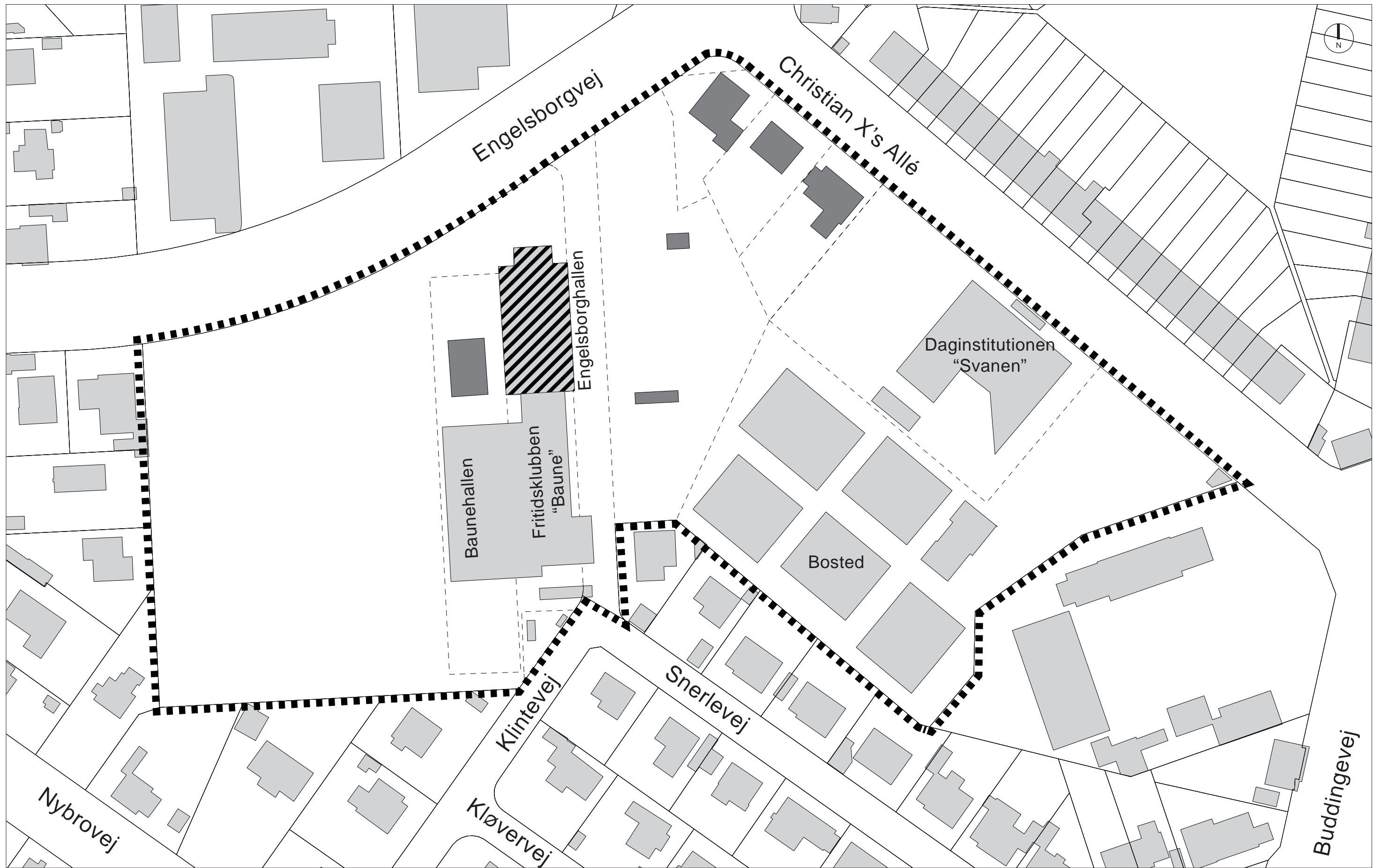
- ■ ■ Lokalplangrænse
- - - Eksisterende matrikelskel indenfor lokalplangrænse
- · · Fremtidige matrikelskel indenfor lokalplangrænse

LOKALPLAN

230

BILAG 2

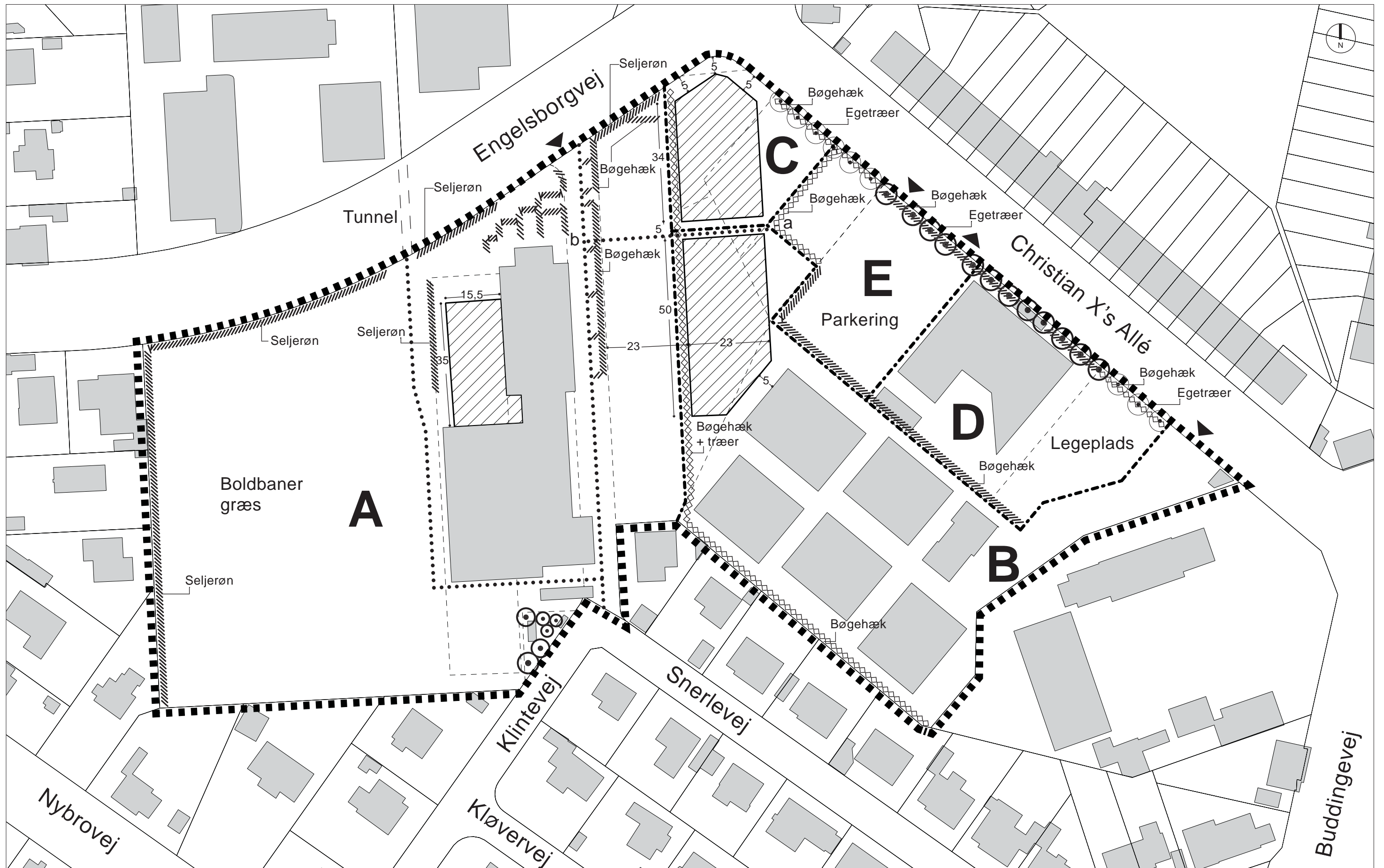

EKSISTERENDE FORHOLD

MÅL 1: 1000

- Lokalplangrænse
- Eks. matrikelskel indenfor lokalplangrænse
- Eksisterende bebyggelse, der bevares
- Bebyggelse, der tillades nedrevet
- Bevaringsværdig bebyggelse

LOKALPLAN
230
 BILAG 3

AREALANVENDELSE

MÅL 1: 1000

- Lokalplangrænse
- - - Eks. matrikelskel indenfor lokalplangrænse
- · - · - Delområdegænse: A, B, C, D, E
- · · · · Stiforløb

- Eksisterende bebyggelse
- ▨ Byggefelt
- ▲ Overkørsler

- ⊙ Bevaringsværdige træer
- Nye træer
- ▨ Bevaringsværdig beplantning
- ◇ Ny beplantning

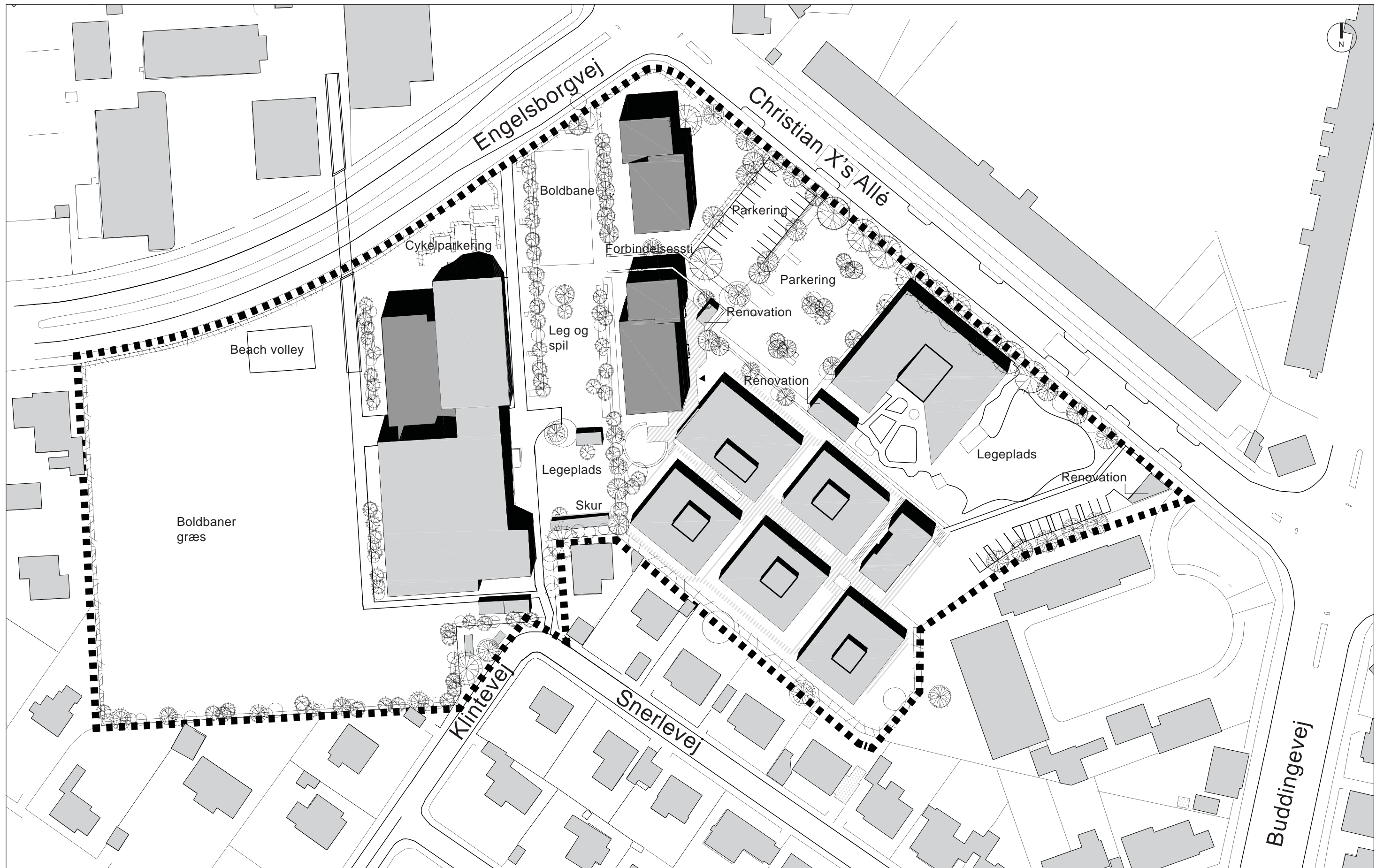

Illustration: Lyngby-Taarbæk kommune

ILLUSTRATIONSSPLAN

MÅL 1: 1000

10m 100m

■■■ Lokalplangrænse

■ Eksisterende bebyggelse
 ■ Ny bebyggelse indenfor lokalplangrænse

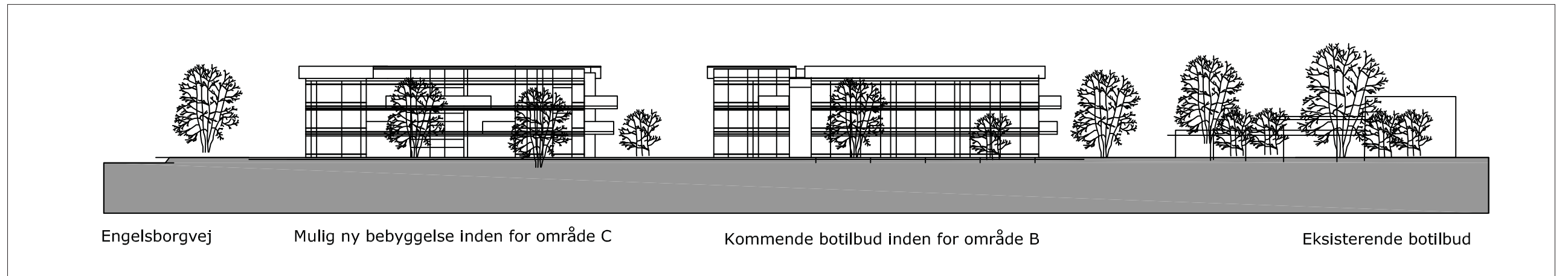

Illustration: Lyngby-Taarbæk kommune

Facade vest

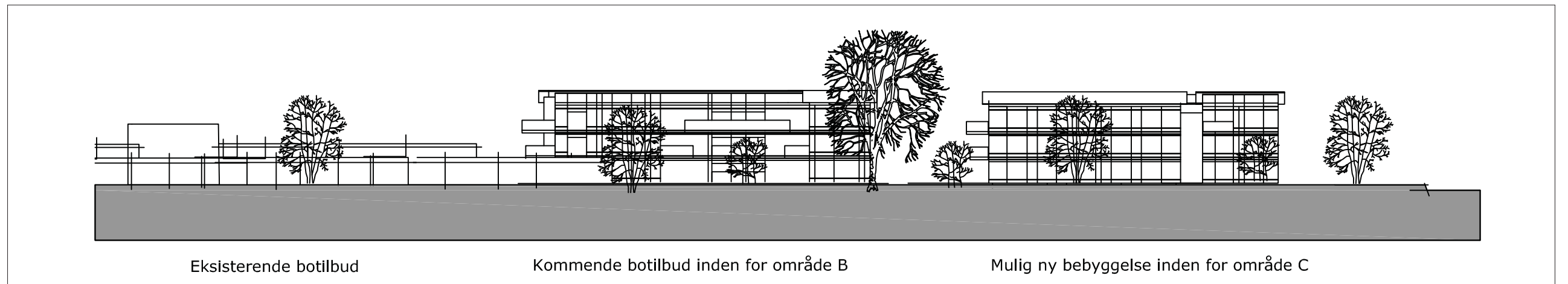

Illustration: Lyngby-Taarbæk kommune

Facade øst

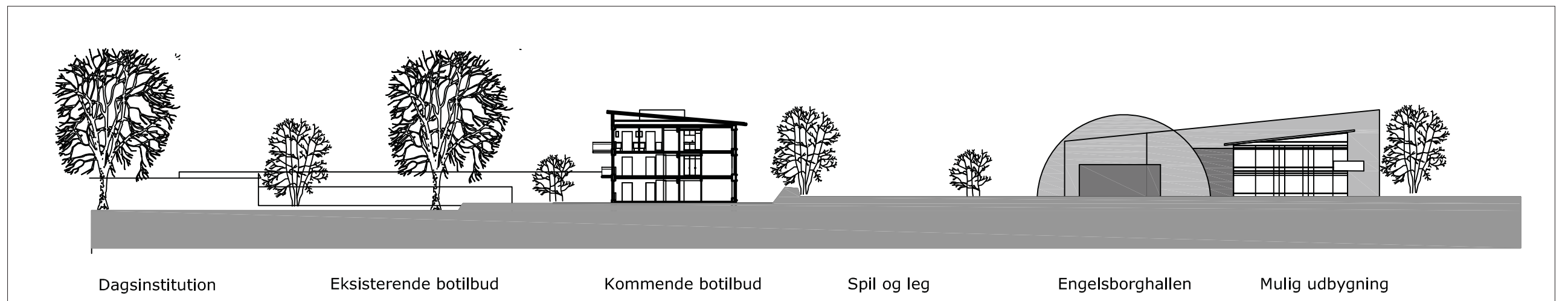

Illustration: Lyngby-Taarbæk kommune

Snit og facader mod nord

SNIT OG FACADER

MÅL 1:500

LOKALPLAN
230
 BILAG 6

Illustration: Lyngby-Taarbæk kommune

Facade vest

FACADEPRINCIP

MÅL 1:200

LOKALPLAN
230
BILAG 7

LOKALPLAN

230

FORSLAG

Indsigelser og bemærkninger til lokalplanforslag nr. 224 for den nordlige del af Hjortekær

Henvendelse fra:	Resumé:	Teknisk Forvaltnings kommentarer:	Teknisk Forvaltnings forslag:
<p>1. Jacob Raagaard Gadevangen 57 2800 Kgs. Lyngby</p>	<p>1. Man gør indsigelse mod, at man ikke må fælde bevaringsværdige træer.</p> <p>Man foreslår, at træer som skygger, eller som kan forvolde skade ved storm eller ved omfattende rodnet, kan fældes mod krav om genplantning.</p> <p>Beboeren henviser til stort træ på Gadevangen 55.</p>	<p>Lokalplanens pkt. 9.6.1 fastsætter:</p> <p>”Træer, som er udpeget som bevaringsværdige må ikke fældes, tilbageskæres eller på anden måde ændres væsentligt uden kommunalbestyrelsens tilladelse. Genplantning skal ske med samme eller lignende sort.”</p> <p>Teknisk Forvaltning har besigtiget træet ved Gadevangen 55. Forvaltningen kan ikke umiddelbart konstatere at træet er sygt og i risiko for at vælte. Den eksisterende gangsti med chaussesten, der løber forbi træet, kan også lægges om, så den er mere jævn. Dette vil kunne gøres uden trærødderne skal hugges over.</p> <p>Teknisk Forvaltning gør opmærksom på, at lokalplanen ikke er til hinder for at bevaringsværdige træer kan fældes såfremt de udgør en fare. I sådanne tilfælde vil der blive stillet krav om genplantning. Det vil blive vurderet om det nye træ kan have en lidt anden og bedre placering end det oprindelige træ.</p> <p>Ejer af et bevaringsværdigt træ kan desuden søge råd og vejledning hos Teknisk Forvaltning, hvis man ønsker at beskære træet.</p>	<p>Medfører ingen ændringer.</p>
<p>2. Lotte Haubroe Hestegangen 5 og 7 2800 Kgs. Lyngby</p>	<p>2. Man gør opmærksom på, at Hestegangen 7 og Hjortekærsbakken 8 rummer hestepension, fold, gårdsplads og rytterstue samt kontorer.</p>	<p>I det fornyede høringsmateriale (fra 26. januar 2011 til 17. februar 2011) indgik forslag til at fastsætte matr. nr. 12 g Lundtofte By, Lundtofte til hestehold med stalde og ridebaner.</p> <p>Det foreslås, at bestemmelsen vedr. hestehold og stalde udvides til også at omhandle matr. nr. 12 ea Lundtofte By, Lundtofte. Matr. 12 dx fremstår pt. som almindelig have.</p> <p>Der gøres opmærksom på, at eksisterende lovlige anvendelse til erhverv stadig er lovlig efter lokalplanens vedtagelse.</p>	<p>Tages delvist til følge.</p> <p>Lokalplanen til nyt afsnit under pkt. 3.1 med følgende ordlyd:</p> <p><i>”Matr. nr. 12 g Lundtofte By, Lundtofte må anvendes til hestehold med stalde og ridebaner. Matr. nr. 12 EA Lundtofte By, Lundtofte må anvendes til hestehold med stalde.”</i></p>

Henvendelse fra:	Resumé:	Teknisk Forvaltnings kommentarer:	Teknisk Forvaltnings forslag:
<p>3. AAB, Afdeling 39. Ved Jette Köneke Vejporten 87 2800 Kgs. Lyngby</p>	<p>3.1 Bestyrelsen ønsker pkt. 8.3.8 ændret så tage på skure skal være med ensidig taghældning, <i>der følger husets hældning.</i></p>	<p>Punktet drejer sig om udformningen af de fritliggende skure, der kan opføres til dobbelthuse.</p> <p>Teknisk Forvaltning finder, at det vil være for restriktivt at kræve samme taghældning på de fritliggende skure som på boligen. Skurene er små og opføres ikke i sammenhæng med boligen.</p> <p>Lokalplanen er ikke til hinder for, at afdelingen selv fastsætter interne regler for taghældningen, såfremt reglerne ikke er i strid med lokalplanens bestemmelser.</p>	<p>Tages ikke til følge.</p>
	<p>3.2 Bestyrelsen ønsker mulighed for at etablere solfangere på den bevaringsværdige bebyggelse i Elementbyen.</p> <p>Bestyrelsen henviser til, at boligerne har Danmarks højeste varmeudgifter, og at mange boliger er ramt af skimmelsvamp pga. dårlig udluftning. Boligselskabet er pt. ved at undersøge muligheden for at etablere et nyt varmesystem, der kombinerer solvarme med jordvarme.</p>	<p>Lokalplanen udpeger delområde 3 - Elementbyen som et særligt delområde med konkrete bestemmelser for bebyggelsens fremtræden. Bebyggelsen er udpeget med bevaringsværdi 3 i FBB (Kulturarvsstyrelsens database over fredede og bevaringsværdige bygninger).</p> <p>Bestemmelserne giver ikke umiddelbart mulighed for at etablere solfangere mv. på tagene.</p> <p>Teknisk Forvaltning vil imidlertid ikke kunne afvise, at der kan etableres en alternativ form for opvarmning og/eller efterisolering af bebyggelsen. Det er dog vigtigt dels, at det sker som et samlet projekt for hele bebyggelsen, dels at de oprindelige, arkitektoniske karaktertræk bevares.</p>	<p>Medfører ingen ændringer.</p>
<p>4. Klaus Thorsen Langs Hegnet 85 2800 Kgs. Lyngby</p>	<p>Beboeren gør opmærksom på, at bebyggelse i delområde 2 – Gadevangen – Hjorthøj oprindeligt er malet med sorte sternkanter og brunt træværk. Man foreslår derfor, at bestemmelsen vedrørende maling af disse bygningslementer rettes til:</p> <p><i>"Vinduer, døre og skodder skal fremstå i deres oprindelige farve".</i></p>	<p>Lokalplanen fastsætter, at træværk på bygningerne skal fremstå sort.</p> <p>Det bør undgås at benytte formuleringen "oprindelig farve", da der kan opstå tvivl om, hvad det er. Oprindelige bygningstegninger viser ikke bebyggelsens farver.</p> <p>Teknisk Forvaltning finder, at der bør gives</p>	<p>Tages til følge.</p> <p>Pkt. 8.2.1 Facader og havemure, rettes fra "Træværk skal fremstå sort" til "<i>Træværk skal fremstå sort eller mørkebrunt.</i>"</p> <p>Pkt. 8.2.2 Vinduer og døre, rettes fra "Vinduer og døre skal fremstå sorte" til</p>

Henvendelse fra:	Resumé:	Teknisk Forvaltnings kommentarer:	Teknisk Forvaltnings forslag:
	Alternativt, at man foretager en præcisering af farverne for hvert enkelt hus.	valgfrihed mellem mørkebrun og sort farve, da begge ses repræsenteret i bebyggelsen, og da farverne ikke adskiller sig væsentlig fra hinanden.	<p><i>"Vinduer og døre skal fremstå sorte eller mørkebrune."</i></p> <p>Pkt. 8.2.3 Tage, rettes fra "Sternkanten skal fremstå sort" til "<i>Sternkanten skal fremstå sort eller mørkebrun</i>".</p> <p>Pkt. 8.2.7 Carporte og garager, rettes fra "Træværk skal fremstå sort" til "<i>Træværk skal fremstå sort eller mørkebrunt</i>".</p>
5. Elisa Troen Gadevangen 52 2800 Kgs. Lyngby	Beboeren finder, at der ikke bør være restriktioner på vindues- og dørformateringen på facader væk fra vej. Beboeren oplyser, at hun har udskiftet oprindelige vinduer med træpartier med større vinduer uden træpartier.	<p>Ejendommen er beliggende indenfor delområde 2 – Gadevangen / Hjorthøj, og er udpeget som bevaringsværdig. Det fornyede høringsmateriale indeholdt forslag til nyt pkt. 8.2.2 med følgende ordlyd:</p> <p><i>"Vinduer og døre skal fremstå med samme dimensionering og opdeling som oprindeligt. Skodder kan udskiftes til vinduer med samme dimensionering som de eksisterende skodder. Vinduer, døre og skodder skal fremstå sorte."</i></p> <p>Ændringsforslaget giver mulighed for at uisole-rede skodder (træelementer) kan erstattes af bedre isolerede vinduespartier, uden at de lange vinduesbånd mister det oprindelige udtryk.</p> <p>Teknisk Forvaltningen finder, at bestemmelsen bør fastholdes da store, ubrudte vinduespartier forringer facadernes oprindelige kvalitet.</p>	Tages ikke til følge.
6. Ellen Breinholt Hjorthøj 23 2800 Kgs. Lyngby	Beboeren gør opmærksom på at husets træværk aldrig har været sort, og at man selv ønsker at bestemme farven på træværket.	<p>Jf. pkt. 4.</p> <p>Der gøres opmærksom på, at det stadig er tilladt at vedligeholde nuværende farver på huset efter lokalplanens vedtagelse. Vælger man at male huset i en anden farve, skal den dog følge lokalplanens bestemmelser.</p>	Tages delvist til følge.
7. Grundejerforeningen Hjorthøj Ved Nicolai Peitersen	7.1 Foreningen stiller sig uforstående overfor, at det kun er få af foreningens forslag man har valgt at følge.	I forbindelse med fornyede høringer af lokalplanforslag er det kun de forslag, som kommunalbestyrelsen vedtager som ændringsforslag	Medfører ingen ændringer.

Henvendelse fra:	Resumé:	Teknisk Forvaltnings kommentarer:	Teknisk Forvaltnings forslag:
Gadevangen 55 2800 Kgs. Lyngby		<p>der udsendes.</p> <p>Når lokalplanen bliver endeligt vedtaget vil alle indsigere få svar på, hvordan deres henvendelse er blevet behandlet.</p> <p>Der henvises i øvrigt til skema af 01.11. 2010, hvor alle indsigelser og bemærkninger til lokalplanens første høring er gennemgået og behandlet.</p>	
	<p>7.2 Foreningen finder, at lokalplanen mangler visioner for den fremtidige udvikling af området, blandt andet med hensyn til vedvarende energi, øget regnvand mv.</p>	<p>Lokalplanens delområde 2 - Gadevangen / Hjorthøj er udpeget som et bevaringsområde pga. de særlige arkitektoniske og landskabelige træk. Teknisk Forvaltning finder, at det er vanskeligt at åbne op for generelle ændringer af bebyggelsens ydre fremtræden (f.eks. ved etablering af grønne tage, solfangere mv.) uden at bevaringsformålet går tabt.</p>	Medfører ingen ændringer.
	<p>7.3 Foreningen ser frem til større grad af opmærksomhed fra kommunen med henblik på at håndhæve reglerne for erhverv i boligområdet, så erhvervet ikke øges udover de fastsatte regler.</p>	<p>Eksisterende godkendt erhverv kan fortsætte som hidtil. Hvis ejer ønsker at udvide erhverv til udover de 25 % af boligens areal som er tilladt i henhold til Byggelovens bestemmelser, skal der søges om dispensation til det.</p> <p>I forbindelse med en konkret ansøgning vil kommunen vurdere, om en eventuel dispensation vil medføre trafikale gener.</p>	Medfører ingen ændringer
	<p>7.4 Foreningen foreslår, at indkørslerne til parcellerne fastholdes som chaussésten som de er i dag. Man foreslår følgende formulering til nyt pkt. 5.3: <i>"Indkørsler: I indkørslerne skal anvendes chaussésten indtil en afstand af ca. 2 m fra vej, derefter kan anvendes chaussésten eller fliser efter eget ønske."</i></p>	<p>Teknisk Forvaltning vurderer ikke, at Lov om Planlægning indeholder hjemmel til at regulere belægningen på vejarealerne.</p> <p>Det vil være det gældende regulativ for overkørsler, der fastsætter, hvilke materialer der kan anvendes.</p>	Tages ikke til følge.
	<p>7.5 Foreningen ønsker, at hække mod vej på Gadevangen 42, 46, 50 og 56 rykkes 3- 4 m tilbage fra vejskel, da dette sikrer et varieret billede af vejen.</p>	<p>Det er korrekt, at der er en skiftevis indrykning af hækken på de nævnte ejendomme.</p> <p>Teknisk Forvaltning finder dog ikke, at tilbage-rykningen bør være et krav for at kunne opret-</p>	Tages ikke til følge.

Henvendelse fra:	Resumé:	Teknisk Forvaltnings kommentarer:	Teknisk Forvaltnings forslag:
		<p>holde områdets helhedskarakter og grønne udtryk.</p> <p>Lokalplanen er ikke til hinder for, at foreningen kan fastsætte interne regler for tilbagerykning af hækkene, forudsat at de ikke er i strid med lokalplanens bestemmelser.</p>	
	<p>7.6 Foreningen ser frem til et konstruktivt samarbejde med kommunen i forbindelse med behandling af sager vedrørende bevaringsværdige træer i området.</p>	<p>Genplantning af et fældet/væltet træ, der er udpeget som bevaringsværdigt, vil ske i samarbejde med kommunen efter ansøgning fra grundejer eller grundejerforening.</p> <p>Det vil blive vurderet om det nye træ kan have en lidt anden og bedre placering end det oprindelige træ.</p>	<p>Medfører ingen ændringer.</p>

Indsigelse modtaget i fm. høring om
anvendelse til hestehold.
8. marts → 22. marts
2011.

PA By 13. april 2011

Fra Claus og Anne Secher: Indsigelse vedr. ændringsforslag til Lokalplanforslag
224 for den nordlige del af Hjortekær
Sagsnummer: 20110310134
Oprettet: 16-03-2011
Dokumentejer: Maiken Nielsen

Modtaget

Modtaget

Emne: Fra Claus og Anne Secher:
Indsigelse vedr.
ændringsforslag til
Lokalplanforslag 224 for den
nordlige del af Hjortekær

Oprettet: 16-03-2011

Dokumentdato: 15-03-2011

Fysisk placering:

Afsender

E-post: Anne Bertelsen Secher
<acsec@dadlnet.dk>

Journalnøgle(r): 01.02.05 - K04
Lokalplanlægning,
Indsigelser/høring
Besked: eva-Louisa
Wenzel/Teknisk/LTK

Tekst:

Fra: Anne Bertelsen Secher <acsec@dadlnet.dk>
Dato: 15-03-2011 18:22:13
Til: "plan-byg@ltk.dk" <plan-byg@ltk.dk>
Emne: Indsigelse vedr. ændringsforslag til Lokalplanforslag 224 for den nordlige del af Hjortekær

Til Kommunalbestyrelsen.
Vedrørende sagsnr. 20110310028
ref.: ELW

Vedr. ændringsforslag til Lokalplanforslag 224 for den nordlige del af Hjortekær indgiver vi hermed indsigelse mod, at det område (Hjortekærbakken 8) der grænser op til vores grund (Hjortekærbakken 6) får ændret status, så der tillades hestehold med stalde og ridebaner. Indsigelsen gælder det til Hjortekærbakken 6 tilgrænsende areal.

Vi købte Hjortekærbakken 6, da der var en grund imellem nr.6 og de nuværende ridestalde og -baner, - men ville ikke have accepteret, at de lå svarende til nr. 8.

Dels er en af familiens medlemmer heste allergiker, dels ligger vores køkkenvindue ca. 5 m fra skel til nr. 8. Så egentligt hestehold med stalde og ridebaner vil være til stor gene i form af lugt, fluer og måske forværring af allergi.

Venlig hilsen

Claus og Anne Secher

Indsigelse modtaget ifm. høring
om anvendelse til hestehold.

8. marts → 22. marts
2011

PÅ BY. 13. April
2011

Fra Kirsten og Jørgen Ulrich - Indsigelse til Lokalplanforslag 224
Sagsnummer: 20110110227
Oprettet: 15-03-2011
Dokument ejer: Inge-Merete Brasch Espersen

Modtaget

Modtaget

Emne: Fra Kirsten og Jørgen Ulrich -
Indsigelse til Lokalplanforslag
224

Oprettet: 15-03-2011

Dokumentdato: 14-03-2011

Fysisk placering:

Afsender

E-post: "Kirsten Elfelt" <kirelfelt@mail.dk>

Journalnøgle(r):

01.02.05 - K04
Lokalplanlægning,
Indsigelser/høring

Besked:

Eva-Louisa
Wenzel/Teknisk/LTK

Tekst:

Fra: "Kirsten Elfelt" <kirelfelt@mail.dk>
Dato: 14-03-2011 15:01:45
Til: "Teknisk forvaltning" <plan-byg@ltk.dk>
Emne: Lokalplanforslag 224

ATT: Eva-Louisa Wenzel

Vort høringssvar i sagen er, at vi ikke finder ændringsforslaget egnet, fordi såvel
Hjortekærbakkens

som Hestegangens kapacitet vedrørende hestehold med stalde og ridebaner allerede er
udnyttet til overmål.

Der tænkes i den forbindelse navnlig på den nuværende støv- og støjforurening der hidrører fra driften af dels ridestaldene på Hestegangen samt Hjortekær Rytterklub. I lange perioder om sommeren når det er tørt vejr, er støvforureningen fra ridebanerne nord for vores ejendom, af et sådant omfang, at vi har måttet påtale det, dog uden resultat. Lotte Haubro, hvis ryttere benytter ovennævnte ridebane, vil ikke bekoste et vandingsanlæg. Vi har bedt om, at banen bliver vandet inden den benyttes i tørre perioder, men fået det svar, at vandet er for dyrt.

Desuden er vi plaget meget af hør, som ligger overalt på vores ejendom mod øst. Vi må næsten dagligt i perioder gå og rive hør sammen hvilket bude være en selvfølge at dem, som har glæde af de to ride stalde selv sørger for.

Endelig er der trafikken og parkering. Vi bor på en lukket vej, men på grund af Mølleåværket er der uforholdsmæssig meget trafik, som også i perioder giver særdeles meget støv, hvilket tidligere har været påtalt. Parkeringen er et stort problem, idet de besøgende til Hjortekær Rytterklub altid finder det mest bekvemt at parkere lige overfor vores udkørsel. I langt de fleste tilfælde lykkes det os at få bilen ud alligevel, men i vintre som denne, hvor der har været meget sne, har der været dage, hvor det har været umuligt.

Vi har boet på Hjortekærbakken 20 i mange år og levet med de gener, der har været i forbindelse med de to ridestalde, men en så stor forøgelse af generne, som ændringsforslaget vil medføre, er ikke rimeligt at påføre os, hvorfor vi hermed giver udtryk for, at vi ikke kan tilslutte os det.

Med venlig hilsen

Kirsten og Jørgen Ulrich

Ændringsforslag til Lokalplan 224
Sagsnummer: 20110310028
Oprettet: 22-03-2011
Dokumentejer: Mahin Atabakhsh

Modtaget

Modtaget

Emne: Ændringsforslag til Lokalplan 224

Oprettet: 22-03-2011

Dokumentdato: 22-03-2011

Fysisk placering:

Journalnøgle(r):

01.02.05 - A50
Lokalplanlægning,
Udarbejdelse og publicering af
information

Besked:

Eva-Louisa
Wenzel/Teknisk/LTK

Afsender

E-post: "Peter Hoffmann"
<pho@peter-hoffmann.dk>

Tekst:

Fra: "Peter Hoffmann" <pho@peter-hoffmann.dk>
Dato: 22-03-2011 10:50:36
Til: <plan-byg@ltk.dk>
Emne: Ændringsforslag til Lokalplan 224

Vi referer til kommunens brev om ændringsforslag til Lokalplan 224 dateret 07-03-2011 sagsnummer 20110310028.

I ovennævnte ændringsforslag indgår et ønske om, at matriklerne 12ea og 12dx får samme ret til anvendelse som matr. 12g, f.s.a. *hestehold med stalde og ridebaner* .

Vi kan ikke acceptere, at matr. 12ea får andre anvendelsesrettigheder end til beboelse.

I dag drives der - ud over tre boliger - en stald med plads til 8 heste. Stedet ligger omgivet af almindelig villabebyggelse. Driften af hestestalden medfører væsentlige gener for de

omkringboende og der er ikke tillid til, at ejeren af matr. 12ea tager de fornødne hensyn til naboerne. Matriklen er endvidere uegnet til at rumme hestefold eller ridebane, da den er for lille i henhold til **Lov om hold af heste af jan. 2008**.

For matr. 12dx kan vi heller ikke acceptere andre anvendelsesrettigheder end til beboelse.

Denne byggegrund bærer et gammelt redskabsskur og en carport, hvor der reparerer en bil. Grunden er ikke anvendt til hestemæssige formål de sidste 25 til 30 år. Matriklen er uegnet til at rumme hestefold eller ridebane, da den er for lille i henhold til **Lov om hold af heste fra jan. 2008**. Matriklen bør derfor fortsat have status som enhver anden villagrund i området.

Med venlig hilsen

Marianne og Peter Hoffmann

Hestegangen 15

2800 Kgs. Lyngby

N O T A T
Om

Oplæg til principper for arbejdet med etablering af lægehuse og praksisfællesskaber

Baggrund

Udviklingen i almen praksis går i retning af etablering af større praksisser, hvor flere læger deler faciliteter og/eller patienter. Der er blandt lægerne ønske om, at solopraksisser slås sammen til større lægehuse. Baggrunden herfor er at sikre en større grad af fagligt fællesskab, hvilket ikke mindst er et ønske blandt den kommende generation af praktiserende læger.

Baggrunden for kommunens involvering i denne udvikling er, at det er i kommunens interesser dels at have en velfungerende og stærk almen praksis, dels at have et godt og konstruktivt samarbejde med almen praksis.

Social- og Sundhedsforvaltningen har på den baggrund de seneste år arbejdet med at finde og etablere egnede lokaler til lægehuse. Det er konkret sket gennem kommunalbestyrelsens beslutning om, at den tidligere statsskole på Buddingevej 50 skal omdannes til sundhedshus, hvor der også er mulighed for at etablere lægepraksisser. Desuden har det i samarbejde med det lokale Lægeselskab været undersøgt, om det er muligt at finde egnede lokaler til etablering af lægehuse. Konkret er der arbejdet med de nedlagte idrætshaller ved boligerne i Fortunen Øst. Der var dog ikke tilstrækkeligt lokal opbakning blandt lægerne til at gå videre med projektet.

Der er en løbende dialog med almen praksis omkring lægehuse, ligesom de praktiserende læger henvender sig med konkrete forslag til lægehuse, eller med udfordringer for etableringen af lægehuse. I forhold til det fremtidige arbejde med etablering af nye lægehuse er der behov for strategisk at drøfte, hvilke principper der skal være styrende for det kommunale arbejde i at medvirke til etablering af lægehuse.

Lovgivning og styring

Praktiserende læger har et liberalt erhverv, og dermed er de praktiserende læger også at regne for private erhvervsdrivende. Praktiserende læger kan derfor til hver en tid placere deres praksis som alle andre erhvervsdrivende, så længe det ikke strider imod rammerne for deres ydernummer.

Der er få formelle krav til etablering af en lægepraksis, hvilket gør, at de kan placeres relativt fleksibelt i forskellige typer af lokaler. Ifølge embedslægeinstitutionen er der ingen specielle krav foruden de krav Arbejdstilsynet opstiller for alle arbejdspladser.

Styringen og tildelingen af ydernumre til almen praksis sker via regionens praksisudvalg. Som plangrundlag for dette arbejde udarbejdes der hvert fjerde år en regional praksisplan, som udstikker rammerne for udviklingsarbejdet for almen praksis. Det gælder dels i forhold til den faglige udvikling, dels i forhold til den praktiske udvikling af almen praksis.

Kommuneplanen er også styrende for hvor der kan etableres lægepraksisser. Lægepraksisser indgår i gruppen af ”liberalt erhverv” og kan anlægges i områder, som er afsat til dette formål. Der har tidligere været et par tilfælde, hvor kommunen efter en forespørgsel fra en gruppe af læger ændrede status for et konkret lokale, så der kunne etableres lægehus.

Størrelsen af en praksis er omkring 75-100 kvadratmeter pr. læge. Ved mange læger i et lægehus vil størrelsesbehovet kunne falde lidt, da man vil kunne dele fælles faciliteter. Desuden er det afgørende, at det er muligt for patienterne at kunne komme til almen praksis. Det gælder kollektiv transport via bus og/eller tog samt adgang til parkeringspladser.

En praktiserende læge har i gennemsnit ca. 1.600 patienter. I Lyngby-Taarbæk Kommune er der i dag 37 læger, men lægerne kan have patienter på tværs af kommunegrænserne.

Oplæg til principper for udvikling af lægehuse

Kommunen har interesse i at understøtte udviklingen af almen praksis, så der også fremadrettet er en stærk og tilstrækkelig almen praksis i kommunen. Samtidig skal udviklingen og den geografiske placering af praksisser placeres ind i de mere generelle planer for udvikling af kommunen – ikke mindst i kommuneplanen.

I det følgende præsenteres oplæg til principper for etablering og udvikling af lægehuse, der kan være retningsgivende for kommunens rolle i det videre arbejde med at etablere lægehuse. Principperne skal ses som de retningslinjer, der vil være styrende for kommunens tilgang til det videre arbejde, når der kommer konkrete henvendelser fra de praktiserende læger.

Geografisk spredning

Borgerne må ikke have længere end 15 km til deres praktiserende læge. Som udgangspunkt er dette ikke nogen udfordring for Lyngby-Taarbæk Kommune, hvor kommunens areal ikke er stort. I forbindelse med flytning af praksis kan det dog give udfordringer, da det kan medvirke til at begrænse hvor langt en praksis kan flyttes. Hertil kommer, at lægerne har en tilknytning til det område deres praksis er placeret i, herunder den patientgruppe de har.

Ved etablering af lægehuse bør det derfor tilstræbes, at almen praksis har mulighed for at blive i det lokalområde, hvor de i dag har praksis. I den videre udvikling tilsiger det et fokus, hvor der er opmærksomhed på mulighederne for udvikling af lægehuse og praksisfællesskaber i hele kommunen. Dette forhold skal dog ses i sammenhæng med de infrastrukturelle muligheder.

Infrastruktur

Det er relevant at sikre, at patienterne har adgang til praksis gennem offentlig transport og ved at der er tilgængelige parkeringsfaciliteter. I Kommuneplan 2009 fremgår det, at funktioner med mange besøgende placeres i stationsnære områder, så tilgængeligheden gøres lettere. Bilag 1 viser de områder i Kommuneplanen, der er stationsnære.

Det samme princip kan gøres gældende i forhold til lægehuse, så de søges etableret i sammenhæng med stationer og/eller adgang via busser.

Kommune- og lokalplaner

Almen praksis er et liberalt erhverv og kan kun etableres i områder, der er afsat hertil. Kommunen har mulighed for at være fleksible i forhold til at lave ændringer/dispensationer, så almen praksis kan få adgang til lokaler, der ikke er afsat til dette formål. Der er tidligere lavet sådanne fleksible løsninger.

Kommunen kan også fremadrettet være fleksibel i denne tilgang, så der åbnes for bredere muligheder for almen praksis. Det forudsætter dog, at det sker hvor det er rimeligt og i almen interesse, samt at det ikke bryder med andre planlægningsmæssige forhold og målsætninger.

Kommunalt nybyggeri

Etablering af lægepraksisser kan integreres i forbindelse med kommunalt nybyggeri, fx når der anlægges nye plejehjem, skoler og lignende. Der findes dog restriktioner i forhold til ikke at tilbyde lokalerne på konkurrenceforvridende grundlag.

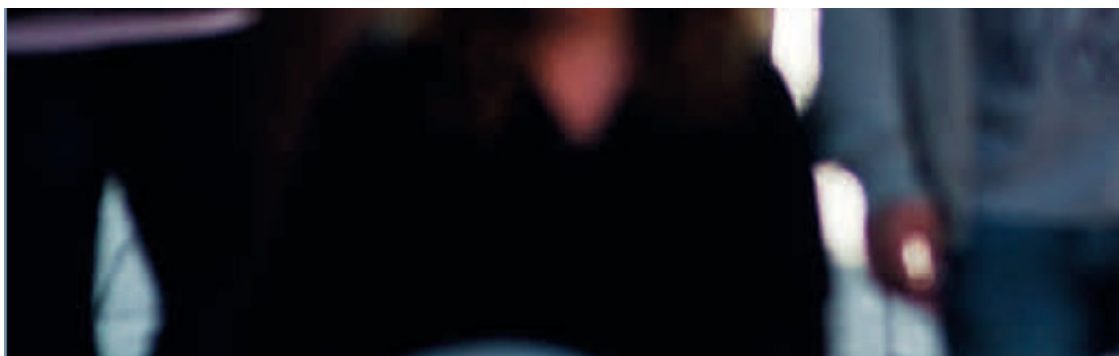
Det kan gøres til en målsætning, at det i forbindelse med kommunalt nybyggeri afdækkes, om det er relevant og muligt at integrere lægehuse.

Bilag 1. Stationsnære områder

Uddrag af Sundhedsprofil 2010 for Lyngby-Taarbæk Kommune

Titel: Uddrag af sundhedsprofil 2010 for Lyngby-Taarbæk Kommune

Copyright: © 2011 Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed
Alle rettigheder forbeholdes

Forfattere: Lene Hammer-Helmich
Lone Prip Buhelt
Bodil Helbech Hansen
Anne Helms Andreasen
Kirstine Magtengaard Robinson
Charlotte Glümer

Udgiver: Region Hovedstaden
Koncern Plan og Udvikling
Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed
Nordre Ringvej 57, bygning 84/85
2600 Glostrup
Telefon 3863 3260
Telefax 3863 3977
www.fcfs.dk

Indholdsfortegnelse

1 Baggrund	3
2 Sundhedsadfærd	4
2.1 Rygning	4
2.2 Risikabel alkoholadfærd	5
2.3 Usunde kostvaner	5
2.4 Fysisk aktivitet	6
2.5 Euforiserende stoffer	8
2.6 Ubeskyttet sex	9
3 Generelt helbred	9
3.1 Selvvurderet helbred	9
3.2 Stress	11
4 Biologiske mål	12
4.1 Overvægt	12
4.2 Forhøjet blodtryk	13
5 Kroniske sygdomme	14
5.1 Forekomsten af kroniske sygdomme	14
5.2 Kroniske sygdomme og sundhedsadfærd	14
6 Sexsygdomme	16

1 Baggrund

Uddrag af sundhedsprofil 2010 for Lyngby-Taarbæk Kommune er et kommunalt supplement til Region Hovedstadens *Sundhedsprofil for region og kommuner 2010*, som indeholder detaljeret information om sundhed, sygelighed og sundhedsadfærd i samtlige 29 kommuner i Region Hovedstaden. Formålet med dette uddrag er, at give et overblik over kommunens resultater i forhold til en række nøgleindikatorer.

De udvalgte nøgleindikatorer i denne rapport er borgernes sundhedsadfærd, generelle helbred, biologiske mål, kroniske sygdomme og sexsygdomme. Et gennemgående fokus er social ulighed i sundhed. Da uddannelse er en stærk prædiktor for social position, beskrives fordelingen af de udvalgte nøgleindikatorer i forhold til borgernes uddannelsesniveau. Derudover beskrives fordelingen af indikatorerne i forhold til køn og alder. I de tilfælde, hvor der er for få besvarelser i fx en aldersgruppe eller et uddannelsesniveau, vises resultaterne ikke, men markeres i stedet i tabellerne med -. For enkelte af indikatorerne er det ikke muligt at give fordelingen i forhold til køn, alder og uddannelse på grund af for få besvarelser. For disse indikatorer angives blot forekomsten i kommunen. For yderligere informationer henvises til *Sundhedsprofil for region og kommuner 2010*.

Demografiske og socioøkonomiske forhold har betydning for borgernes sundhed, sygelighed og sundhedsadfærd. De forskelle, der ses mellem Lyngby-Taarbæk Kommune og regionsgennemsnittet på de udvalgte nøgleindikatorer, kan delvist forklares med forskelle i fordelingen af borgere i forhold til for eksempel alder og uddannelse. I Lyngby-Taarbæk Kommune er 24 % af borgerne 65 år eller derover. Andelen af borgere med en kortere uddannelse er 43 %, mens andelen med en lang videregående uddannelse er 32 % (tabel 1.1).

Tabel 1.1 Borgere på 65 år eller derover og borgere med en kortere eller lang videregående uddannelse

	Lyngby-Taarbæk Kommune	Region Hovedstaden
	%	%
Borgere på 65 år eller derover	24	19
Borgere med en kortere uddannelse *	43	57
Borgere med en lang videregående uddannelse *	32	21

* I opgørelsen indgår borgere under uddannelse ikke.

De forskellige nøgleindikatorer i denne rapport er belyst ved hjælp af data indsamlet i spørgeskemaundersøgelsen ”Hvordan har du det? 2010”. Spørgeskemaerne blev udsendt primo februar 2010 til en tilfældig stikprøve af alle borgere på 16 år og derover i Region Hovedstaden – i alt 95.150 borgere. I Lyngby-Taarbæk Kommune blev der i alt udsendt 2.450 spørgeskemaer.

Ud af de 2.450 borgere i Lyngby-Taarbæk Kommune, som fik tilsendt spørgeskemaer, udfyldte 54,8 % skemaerne. Der er forskel på de borgere, som har besvaret skemaet. Der er generelt flere kvinder end mænd, som har besvaret spørgeskemaet, ligesom andelen er større blandt borgere i alderen 45-74 år end blandt de yngste og de ældste aldersgrupper. Ved analyse af spørgeskemadata er der derfor vægtet for nonrespons og stikprøvestørrelse, så resultaterne er repræsentative for Lyngby-Taarbæk Kommune. Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed har stået for udarbejdelsen af Sundhedsprofilen 2010 for Region Hovedstaden og af uddraget for Lyngby-Taarbæk Kommune. En styregruppe bestående af repræsentanter for de 29 kommuner samt Region Hovedstaden har været sparringspartnere under hele processen.

2 Sundhedsadfærd

Sundhedsadfærd har stor betydning for muligheden for at bevare et godt helbred og undgå eller udsætte udviklingen af kroniske sygdomme. Det er derfor væsentligt at have kendskab til borgernes sundhedsadfærd dels for at kunne forudsige deres behov for sociale og sundhedsmæssige ydelser i fremtiden og dels for at kunne fremme deres sundhed og forebygge kroniske sygdomme fremadrettet.

2.1 Rygning

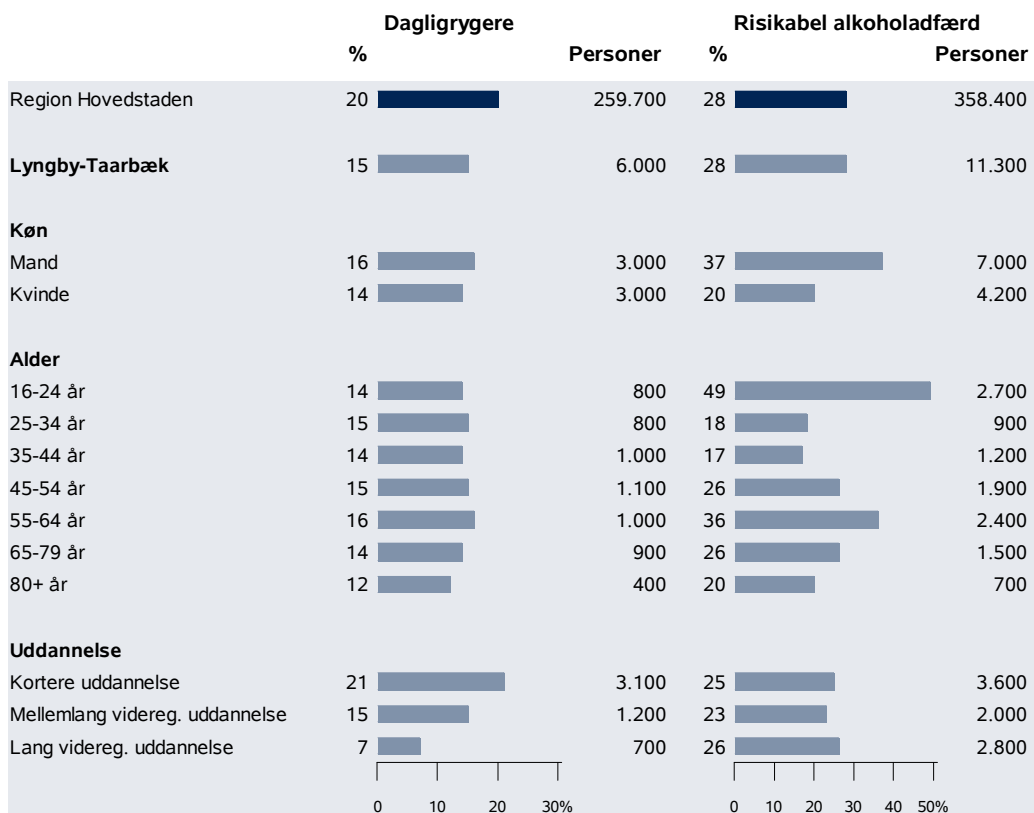
Rygning er den forebyggelige risikofaktor, der er skyld i flest kroniske sygdomme i Danmark.

Hjertekarsygdomme, kræft og kroniske lungesygdomme er de mest alvorlige sygdomme som skyldes rygning. Rygere dør i gennemsnit 5-10 år tidligere end aldrigrygere afhængigt af, hvor meget man ryger (Statens Institut for Folkesundhed, 2006). Passiv rygning giver umiddelbare gener som irritation af øjne og slimhinder i luftveje, hoste og hovedpine. Samtidig øger passiv rygning risikoen for alvorlige sygdomme som lungekræft, hjertekarsygdomme og kroniske luftvejslidelser.

I Lyngby-Taarbæk Kommune ryger 15 % af borgerne dagligt. Det svarer til 6.000 personer (tabel 2.1). Der er sket et fald i andelen af dagligrygere siden 2007 på 1,9 procentpoint blandt de 25-79-årige, men ændringen er ikke statistisk signifikant (ikke vist). En del af forklaringen på faldet kan være, at færre borgere debuterer som rygere samtidig med, at rygere generelt dør tidligere end ikkerygere.

Der er ingen betydelig forskel på mænd og kvinder hvad dagligrygning angår. Tilsvarende ses heller ikke en aldersgradient i forhold til dagligrygning. Der er derimod en social gradient i forhold til dagligrygning. Der er tre gange så mange dagligrygere blandt borgere med en kortere uddannelse sammenlignet med borgere, som har en lang videregående uddannelse.

Tabel 2.1 Borgere med risikabel sundhedsadfærd – rygning og alkohol

2.2 Risikabel alkoholadfærd

Et stort alkoholforbrug øger risikoen for en lang række sygdomme, herunder kræftsygdomme, mave- og tarmsygdomme, hjertekarsygdomme, leversygdomme, forgiftninger samt forhøjet blodtryk. Et stort alkoholforbrug øger tillige risikoen for skader og ulykker som f.eks. bilulykker. Endelig kan alkohol have alvorlige sociale konsekvenser i form af ødelagte parforhold, omsorgssvigt af børn, udstødelse af arbejdsmarkedet, kriminalitet og vold (Sundhedsstyrelsen, 2008).

I sundhedsprofilen opgøres risikabel alkoholadfærd som personer, der har mindst én af følgende typer alkoholadfærd:

- **Storforbrug** – personen har et ugentligt alkoholforbrug, der overskrider Sundhedsstyrelsens genstandsgrænse på 14 genstande for kvinder og 21 genstande for mænd
- **Rusdrikkeri** – personen drikker mere end fem genstande ved en enkelt lejlighed mindst én gang om ugen
- **Tegn på alkoholafhængighed** – personen klassificeres på baggrund af en række spørgsmål (CAGE-C-klassifikation).

I Lyngby-Taarbæk Kommune har 28 % af borgerne en risikabel alkoholadfærd. Det svarer til 11.300 personer (tabel 2.1).

Der er væsentligt flere mænd end kvinder med risikabel alkoholadfærd i Lyngby-Taarbæk Kommune. Risikabel alkoholadfærd er derudover mest udbredt blandt de 16-24-årige og 55-64-årige, og mindst udbredt blandt borgere i alderen 25-44-år. Der er ingen betydelig forskel på risikabel alkoholadfærd på tværs af uddannelsesniveauerne.

Da spørgsmålene om alkohol ikke er helt identiske med den tidligere spørgeskemaundersøgelse fra 2007, er det ikke muligt at opgøre ændringer siden 2007 for risikabel alkoholadfærd.

2.3 Usunde kostvaner

Usunde kostvaner kan påvirke udviklingen af kroniske sygdomme som hjertekarsygdomme og kræft i fordøjelsessystemet. En usund kost, højt energiindtag kombineret med manglende bevægelse medfører øget risiko for udvikling af overvægt og dermed blandt andet forhøjet blodtryk, type 2 diabetes og hjertekarsygdomme.

I sundhedsprofilen er der anvendt en kostscore, som et samlet mål for, hvor sunde borgernes generelle kostvaner er. Kostscoren inddeler borgerne i tre kategorier:

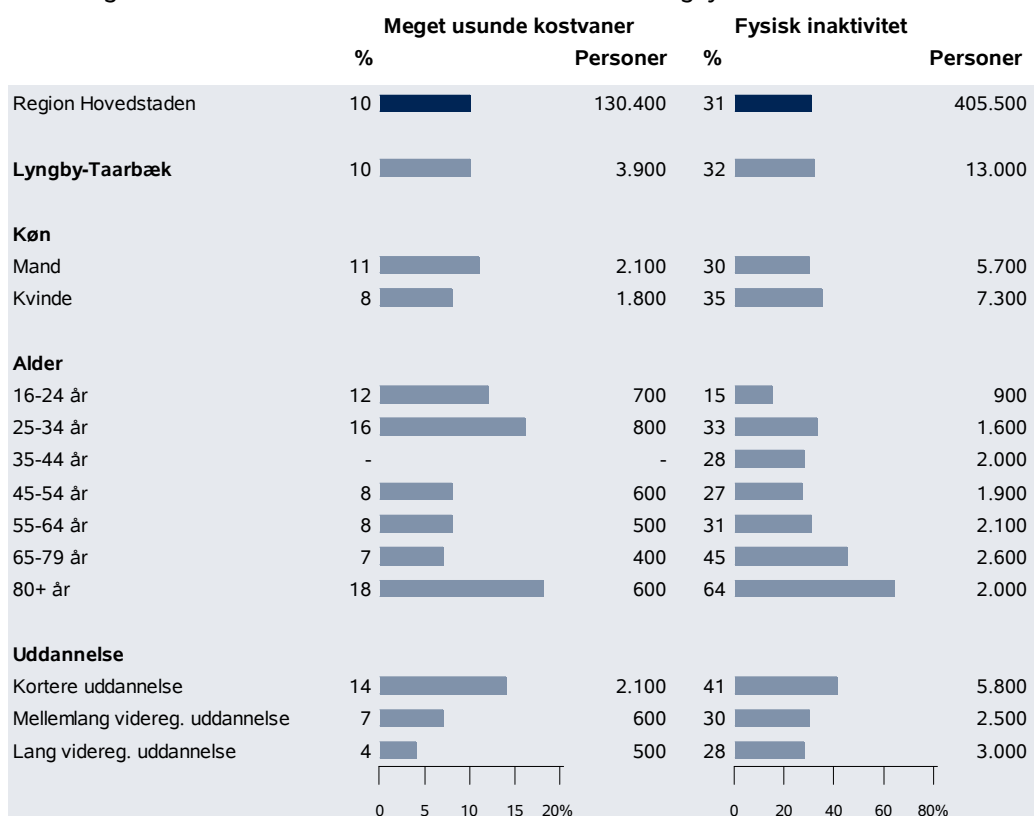
- **Sund kost** – generelt sunde kostvaner, herunder højt indtag af frugt, grønt og fisk samt lavt indtag af fedt og især mættet fedt
- **Middelsund kost** – moderat indtag af frugt, grønt, fisk og fedt
- **Meget usund kost** – generelt usunde kostvaner på alle områder, herunder meget lavt indtag af frugt, grønt og fisk samt højt indtag af fedt og især mættet fedt

I Lyngby-Taarbæk Kommune har 10 % af borgerne meget usunde kostvaner. Det vil sige, at 3.900 borgere i kommunen har et meget lavt indtag af frugt, grønt og fisk samt et højt indtag af fedt og især mættet fedt (tabel 2.2).

Andelen af borgere med meget usunde kostvaner er lidt større blandt mænd end blandt kvinder. Meget usunde kostvaner forekommer hyppigst blandt de ældste borgere og blandt borgere i alderen 25-34 år. Uddannelsesniveaet har stor betydning for borgernes kostvaner. Jo lavere uddannelsesniveau, des større andel spiser meget usundt.

Da spørgsmålene om kost ikke er helt identiske med den tidligere spørgeskemaundersøgelse fra 2007, er det ikke muligt at opgøre ændringer siden 2007 for meget usunde kostvaner.

Tabel 2.2. Borgere med risikabel sundhedsadfærd – usund kost og fysisk inaktivitet

2.4 Fysisk aktivitet

Mangel på fysisk aktivitet øger risikoen for udvikling af en lang række kroniske sygdomme som type 2 diabetes, hjertekarsygdom, muskelskeletsygdom, visse former for kræftsygdom (bryst- og tyktarmskræft) og psykisk sygdom. Desuden øges risikoen for funktionsevnetab hos ældre borgere.

Ny forskning viser, at stillesiddende adfærd i forbindelse med at se TV, spille computer eller bilkørsel, er en selvstændig risikofaktor. Det betyder, at selvom man dyrker motion, har man en øget risiko for hjertekarsygdom og for tidlig død, hvis man tilbringer mange timer i siddende stilling.

I sundhedsprofilen opgøres følgende aspekter af fysisk aktivitet:

- Moderat til hård fysisk aktivitet 30 minutter om dagen i fritiden
- Stillesiddende aktiviteter i fritiden – mere end 4 timer om dagen i fritiden
- Cykling eller gang i forbindelse med transport til og fra arbejde eller uddannelse

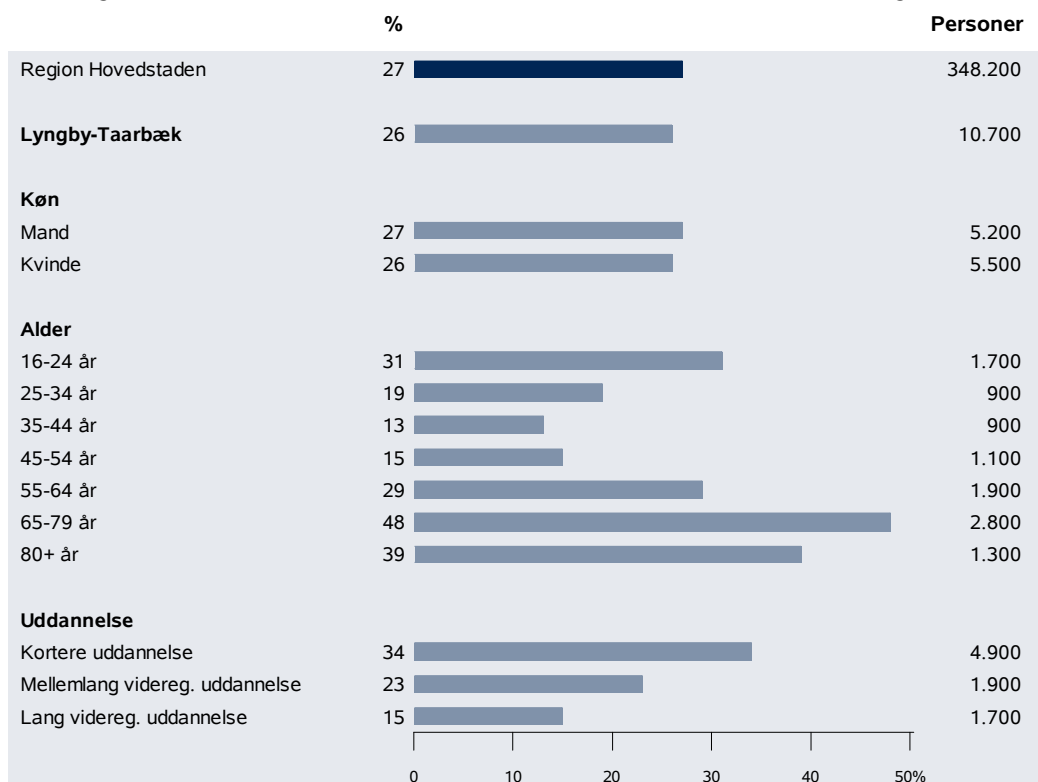
I Lyngby-Taarbæk Kommune er der 32 % af borgerne, som ikke er fysisk aktive 30 minutter om dagen i fritiden, herefter kaldet inaktive. Det svarer til 13.000 personer (tabel 2.2). Der er ikke sket nogen betydelige ændringer i andelen af inaktive siden 2007 blandt de 25-79-årige (ikke vist).

Der er lidt flere kvinder end mænd, som er fysisk inaktive, og andelen af inaktive stiger med alderen. Sammenlignet med de yngre borgere er der ca. dobbelt så mange borgere på 80 år eller derover, som er fysisk inaktive. Andelen af fysisk inaktive borgere falder med stigende uddannelsesniveau.

Stillesiddende aktiviteter i fritiden er her defineret ved, at borgerne bruger mere end fire timer om dagen på at sidde ned og slappe af, se TV, spille computer, læse eller lignende. I Lyngby-Taarbæk Kommune har 26 % af borgerne – svarende til 10.700 personer – mere end fire timers stillesiddende aktiviteter om dagen i fritiden (tabel 2.3). Der er sket en stigning på 3,6 procentpoint siden 2007 blandt de 25-79-årige, men ændringen er ikke statistisk signifikant (ikke vist).

Der er stort set lige mange kvinder og mænd, der sidder stille mere end fire timer om dagen i fritiden. Andelen af stillesiddende borgere er mindst blandt de 35-44-årige, hvorefter den stiger med alderen. Der ses en tydelig social gradient i forhold til stillesiddende adfærd. Andelen er dobbelt så stor blandt borgere med en kortere uddannelse sammenlignet med borgere med lang videregående uddannelse.

Tabel 2.3 Borgere med stillesiddende aktiviteter i fritiden – mere end fire timer om dagen

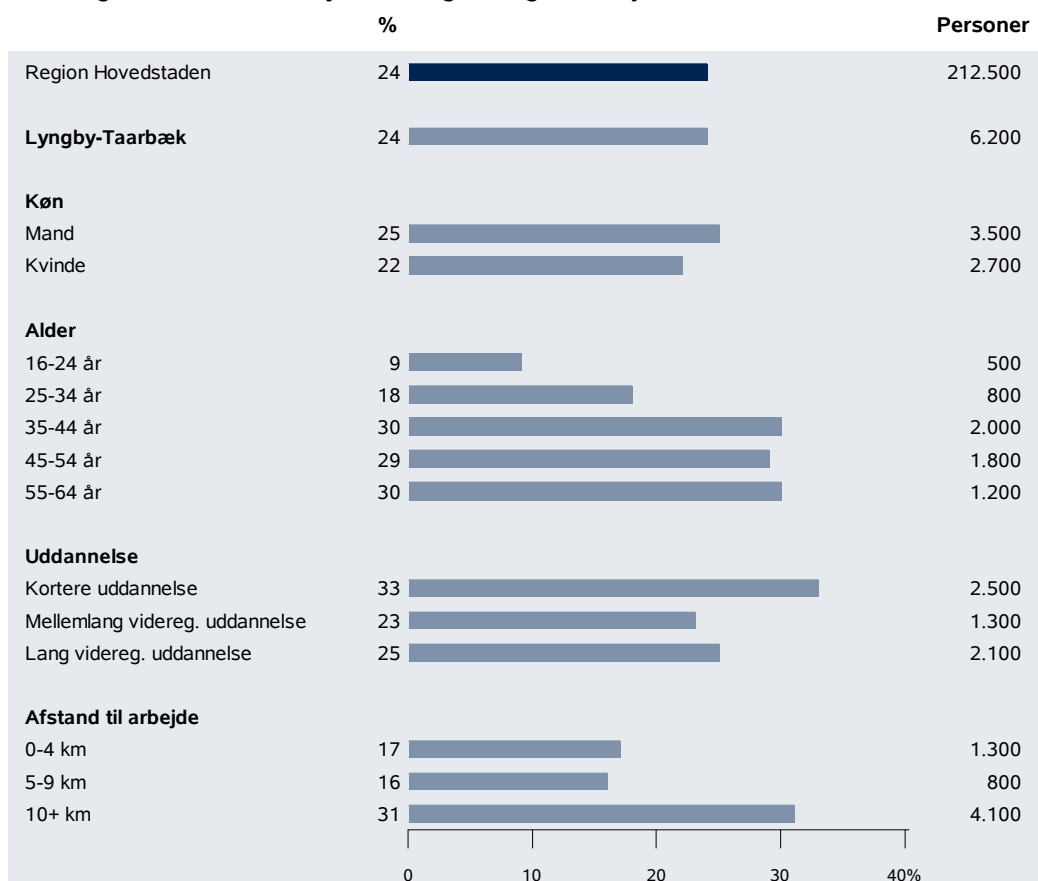

Cykling eller gang til og fra arbejde eller uddannelsessted er kun opgjort blandt borgere i den erhvervsaktive alder (16-64 år), der er i arbejde eller under uddannelse. Blandt Lyngby-Taarbæk Kommunes borgere er der 24 %, som hverken cykler eller går til og fra arbejde eller uddannelsessted (tabel 2.4). Det svarer til 6.200 erhvervsaktive eller studerende personer. Der er sket et fald på 3,1 procentpoint siden 2007 blandt de 25-64-årige, men ændringen er ikke statistisk signifikant (ikke vist).

Der er lidt flere mænd end kvinder, som ikke er fysisk aktive i forbindelse med transport til og fra arbejde eller uddannelsessted, og der er en tendens til, at andelen stiger med alderen. Næsten én ud af tre over 35 år hverken cykler eller går til og fra arbejde eller uddannelsessted, mens det kun er én ud af ti af de 16-24-årige.

Andelen af borgere, som ikke er fysisk aktive i forbindelse med transport til og fra arbejde eller uddannelsessted, er størst blandt borgere med kortere uddannelser. Der er samtidig en sammenhæng mellem afstand til arbejde/uddannelsessted og fysisk aktivitet i forbindelse med transport. Andelen af borgere, der hverken cykler eller går til og fra arbejde eller uddannelsessted, er dobbelt så stor, hvis afstanden til arbejde er over 10 km, som hvis afstanden til arbejde er under 10 km.

Tabel 2.4 Borgere, som hverken cykler eller går til og fra arbejde eller uddannelsessted

2.5 Euforiserende stoffer

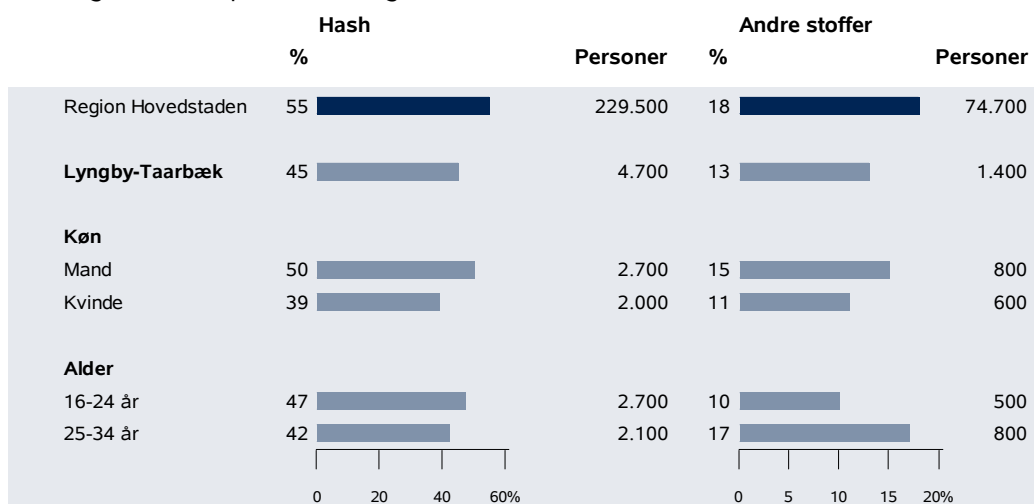
Eksperimenter med euforiserende stoffer (herefter kaldet stoffer) er et ungdomsfænomen. Næsten alle, der prøver at tage stoffer, har debut, inden de er fyldt 20 år, og de fleste stopper igen. Eksperimenterende brug af stoffer medfører risiko for ulykker, risiko for at komme ud i stofmisbrug samt risiko for forgiftning med og uden døden til følge. Hash hæmmer indlæringsvevnen i op til fire uger efter brug og kan derfor have konsekvenser for den enkeltes skolegang og uddannelsesmuligheder. Siden 2000 har eksperimenterende brug af hash og andre stoffer i Danmark ligget på et stabilt niveau. Hash er mest udbredt. Herefter kommer de stimulerende stoffer amfetamin, kokain og ecstasy (Sundhedsstyrelsen, 2009).

I Lyngby-Taarbæk Kommune har 45 % af de unge - svarende til 4.700 personer – eksperimenteret med hash, mens 13 % af de unge – svarende til 1.400 personer – har eksperimenteret med andre stoffer end hash (tabel 2.5). En større andel af mænd end kvinder har prøvet hash og andre stoffer. Tilsvarende har en større andel af

de 25-34-årige prøvet andre stoffer sammenlignet med de 16-24-årige, mens der er en lidt større andel af de 16-24-årige, som har prøvet hash.

I alt har 6,2 % af de unge – svarende til 700 personer – taget euforiserende stoffer inklusiv hash inden for den seneste måned (ikke vist).

Tabel 2.5 Unge, som har prøvet hash og andre euforiserende stoffer

2.6 Ubeskyttet sex

Ubeskyttet sex er årsag til en række sundhedsproblemer, herunder uønsket graviditet og sexsygdomme som livmoderhalskræft, HIV, klamydia, kønsvorter, herpes og gonoré. Især unge og unge voksne er i risiko for at opleve sundhedsproblemer som følge af ubeskyttet sex.

Spørgsmålene om seksuel sundhed er kun stillet til borgere i alderen 16-34 år, og opgørelserne er derfor kun for denne aldersgruppe.

I alt 22 % af de unge i Lyngby-Taarbæk Kommune, som har haft seksuel debut, – svarende til 2.000 personer – brugte ikke prævention ved seneste samleje, selvom de ikke ønsker et barn. 10 % af de unge – svarende til 900 personer – brugte ikke kondom ved seneste samleje, selvom de har skiftende seksualpartnere (ikke vist).

3 Generelt helbred

Et væsentligt aspekt af borgernes generelle sundhedstilstand er, hvordan den enkelte borger oplever og vurderer sit eget helbred samt sit fysiske og psykiske velbefindende. Helbred er dog ikke entydigt og kan måles på flere forskellige måder. I de følgende afsnit beskrives borgernes generelle helbredstilstand i Lyngby-Taarbæk Kommune. Der sættes fokus på selvvurderet helbred, fysisk og mentalt helbred målt ved SF-12 samt stress.

3.1 Selvvurderet helbred

Borgernes vurdering af eget helbred er en selvstændig risikofaktor for sygelighed og dødelighed. Jo dårligere en person vurderer sit eget helbred, des større er risikoen for død og udvikling af sygdom.

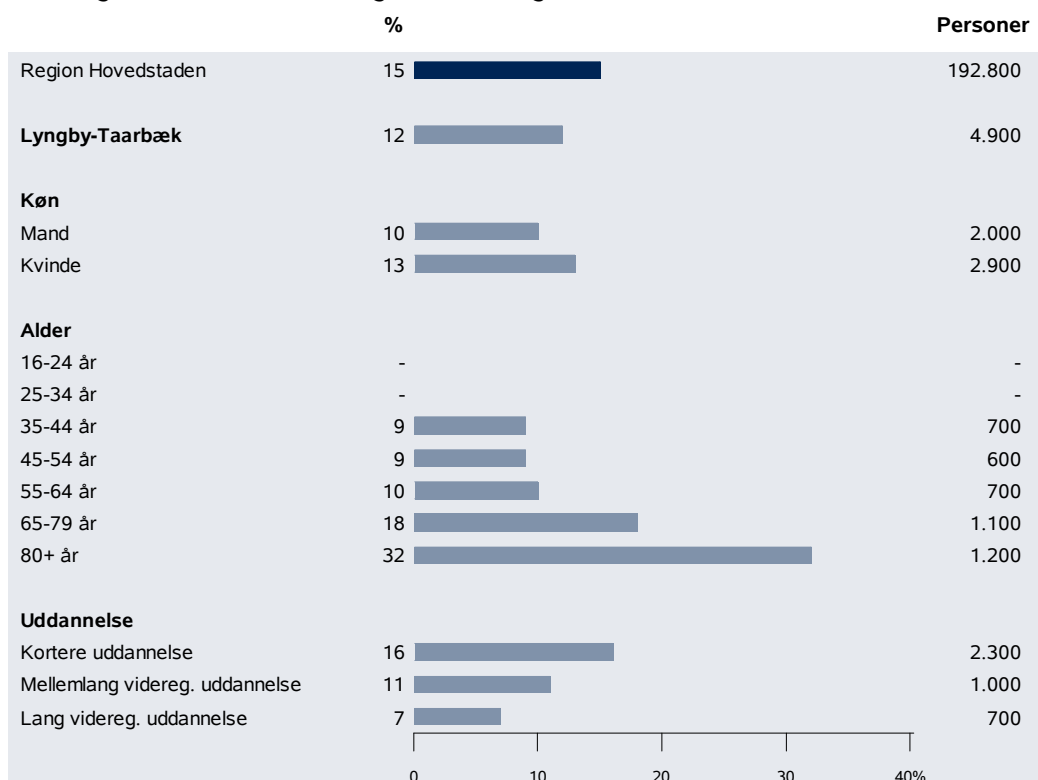
Tabel 3.1 Selvvurderet helbred i kommunen

	Lyngby-Taarbæk Kommune	Region Hovedstaden
	%	%
Fremragende	14	13
Vældig godt	39	37
Godt	35	36
Mindre godt	9	12
Dårligt	3	3

I Lyngby-Taarbæk Kommune vurderer 12 % af borgerne – svarende til 4.900 personer – at de har et mindre godt eller dårligt helbred (tabel 3.2). Der er ikke sket nogen betydelige ændringer siden 2007 blandt de 25-79-årige (ikke vist).

Der er en lidt større andel af kvinder end mænd, som har et mindre godt eller dårligt selvvurderet helbred, og andelen stiger med alderen (tabel 3.2). For de 35-44-årige er det kun én ud af ti, som har mindre godt eller dårligt selvvurderet helbred, mens andelen er dobbelt så høj blandt de 65-79-årige og tre gange så høj blandt de ældste borgere (80+årige). Den høje andel blandt de ældste borgere kan skyldes, at denne aldersgruppe er plaget af sygdomme, som påvirker deres vurdering af eget helbred. Der ses en social gradient i forhold til selvvurderet helbred. Dobbelt så mange borgere med en kortere uddannelse har et mindre godt eller dårligt selvvurderet helbred sammenlignet med borgere med en lang videregående uddannelse.

Tabel 3.2 Borgere, som har et mindre godt eller dårligt selvvurderet helbred

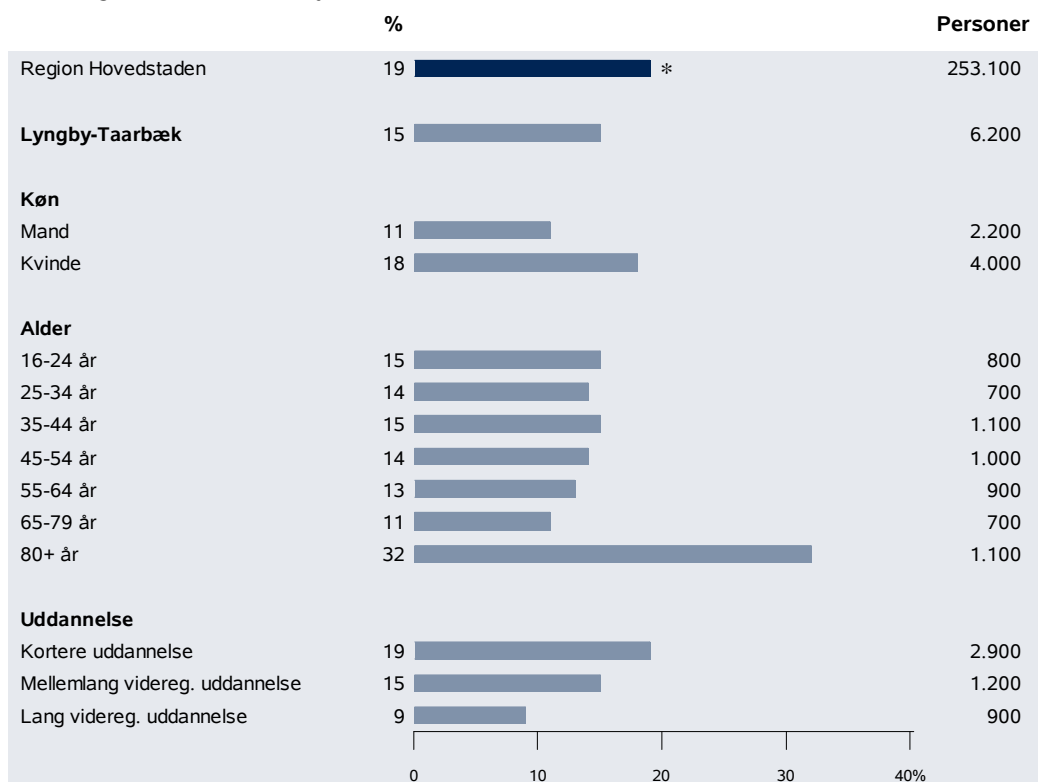
3.2 Stress

Længerevarende stress kan medføre øget risiko for en række sygdomme som hjertekarsygdomme og depression. Stress kan også medføre forværring af eksisterende sygdomme. Stress er her målt med Cohens Perceived Stress Scale, som er en valideret stress-skala. Den måler personens oplevelse af stress inden for den seneste måned ved hjælp af ti spørgsmål inden for følgende dimensioner af stress: Uforudsigelighed, manglende kontrol og høje krav (Cohen et al.; 1983).

I Lyngby-Taarbæk Kommune har 15 % af borgerne – svarende til 6.200 personer - et højt stressniveau (tabel 3.3). Der er ikke sket nogen ændringer siden 2007 blandt de 25-79-årige (ikke vist).

Flere kvinder end mænd har et højt stressniveau. Der ses tendens til, at andelen af borgere med højt stressniveau falder med alderen. Det gælder dog ikke for borgerne på 80 år og derover, som har den højeste andel af borgere med et højt stressniveau. Uddannelsesniveautet har betydning for borgernes stressniveau. Jo kortere uddannelse, des større er andelen af borgere har højt stressniveau.

Tabel 3.3 Borgere, som har et højt stressniveau

* Andelen af borgere i regionen med højt stressniveau er fastlagt på forhånd. Lyngby-Taarbæk Kommunes andel af borgere med højt stressniveau skal derfor betragtes relativt i forhold til regionsandelen.

4 Biologiske mål

De første tegn på, at kroppen er i meget høj risiko for at udvikle kronisk sygdom, kan måles ved ændringer i biologiske mål som vægt og blodtryk. Disse biologiske mål er ofte betinget af borgerens sundhedsadfærd i form af rygning, fysisk aktivitet, kostvaner og alkoholforbrug.

4.1 Overvægt

Overvægt medfører øget risiko for udvikling af følgesygdomme som type 2 diabetes, hjertekarsygdomme, muskelskeletsygdomme og visse kræftformer. Derudover kan overvægt medføre psykosociale problemer og forringet livskvalitet.

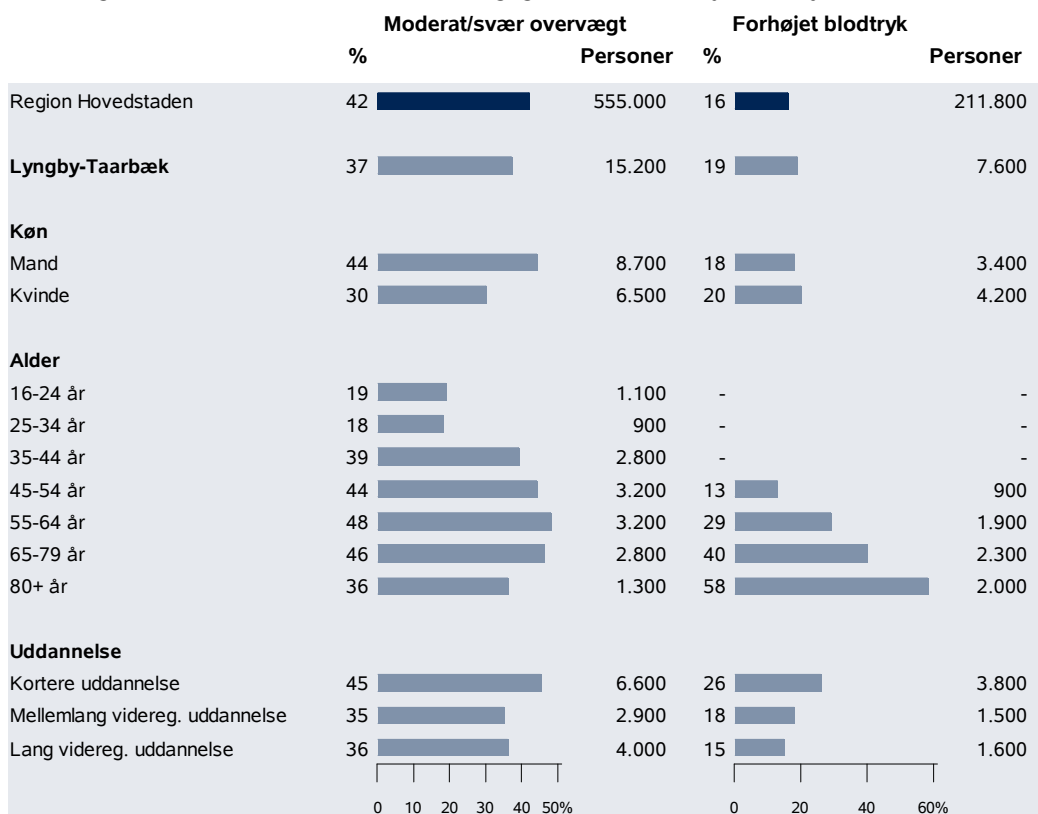
Overvægt vurderes på baggrund af borgernes Body Mass Index (BMI). BMI inddeles i fire vægtklasser baseret på WHO's definition:

- Undervægt: BMI < 18,5
- Normalvægt: BMI 18,5 - < 25,0
- Moderat overvægt: BMI 25,0 - < 30,0
- Svær overvægt: BMI \geq 30,0

I Lyngby-Taarbæk Kommune er 37 % af borgerne moderat eller svært overvægtige (tabel 4.1). Det svarer til 15.200 personer. Der er sket en stigning i andelen af moderat eller svært overvægtige på 2,2 procentpoint siden 2007 blandt de 25-79-årige, men ændringen er ikke statistisk signifikant (ikke vist).

Der er en større andel af overvægtige blandt mænd end blandt kvinder. Andelen af overvægtige borgere stiger med alderen indtil 64-års alderen, hvorefter forekomsten falder igen i gruppen af ældre over 64 år. Årsagen til den lave andel af overvægtige blandt de 80+årige kan være, at de overvægtige borgere enten er døde af følgesygdomme, eller at der i disse aldersgrupper er mange kronisk syge borgere med deraf følgende vægttab. Der er en større andel af overvægtige blandt borgere med kortere uddannelse sammenlignet med borgere med en mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Tabel 4.1 Borgere, som er moderat/svær overvægtige eller har forhøjet blodtryk

4.2 Forhøjet blodtryk

Forhøjet blodtryk er en af de vigtigste risikofaktorer for hjertekarsygdomme og tidlig død. Det høje blodtryk påvirker blodkarrene og fremmer åreforkalkning. Dette kan føre til forkalkningssygdomme i hjertet samt blødning og blodpropper i hjernen. Sammen med rygning er højt blodtryk den vigtigste risikofaktor for hjertekarsygdomme. Borgere med forhøjet blodtryk dør i gennemsnit 1-3 år tidligere sammenlignet med borgere med normalt blodtryk. (Statens Institut for Folkesundhed, 2006).

I Lyngby-Taarbæk Kommune har 19 % af borgerne forhøjet blodtryk. Dette svarer til 7.600 personer (tabel 4.1).

Andelen af borgere med forhøjet blodtryk er næsten den samme blandt kvinder og mænd, mens andelen stiger med alderen. Således har kun én ud af otte borgere på 45-54 år forhøjet blodtryk, mens fire ud af ti 65-79-årige og halvdelen af borgerne på 80 år eller derover har forhøjet blodtryk. Der er en social gradient i forekomsten af forhøjet blodtryk. Mens hver fjerde borger med en kortere uddannelse har forhøjet blodtryk, er det kun hver syvende borger med en lang videregående uddannelse.

5 Kroniske sygdomme

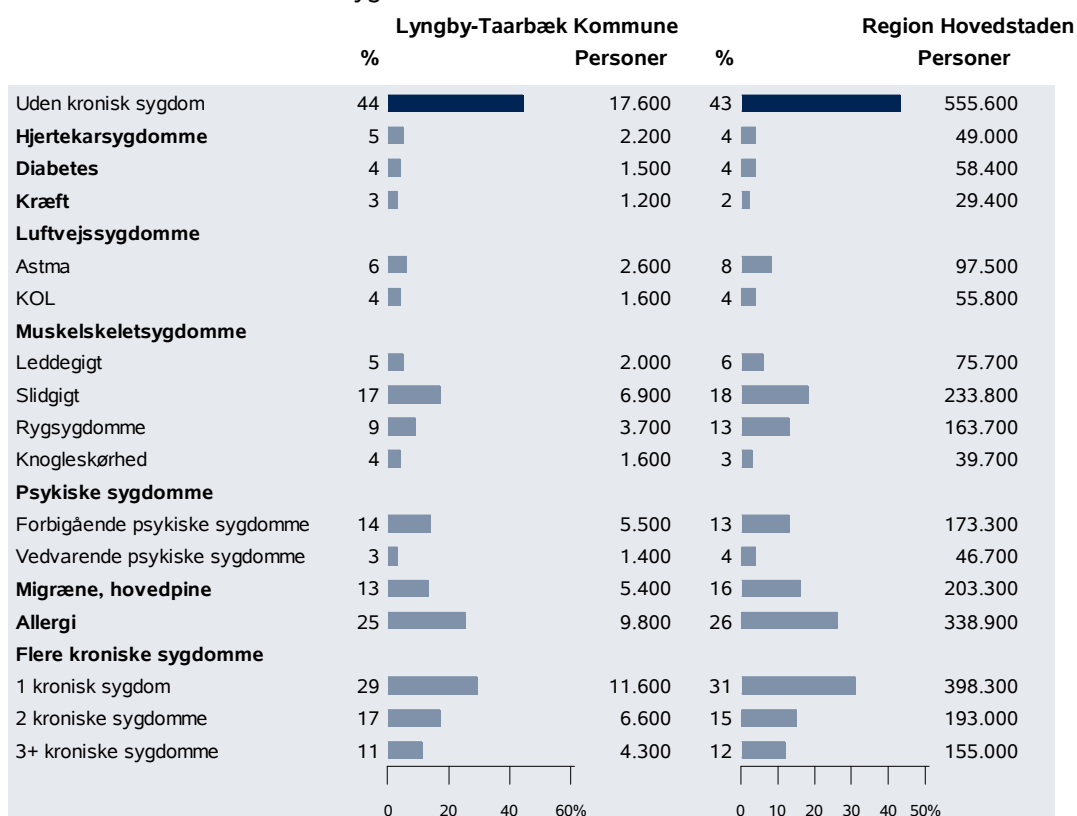
Kroniske sygdomme er blandt de fleste borgere ikke umiddelbart livstruende, men kan medføre begrænsninger i hverdagen i form af f.eks. funktionstab, nedsat livskvalitet og social isolation. Borgere med kroniske sygdomme er den patientgruppe, der optager flest ressourcer i sundhedsvæsenet. Der stilles derfor store krav til sundhedsvæsenets håndtering af disse borgere både i regionerne og kommunerne.

Den akutte behandling og den efterfølgende kontrol og behandling af mange kroniske sygdomme er blevet markant forbedret i løbet af de seneste 10-20 år. Dette medfører, at flere overlever længere med kronisk sygdom, og dermed stiger forekomsten af de kroniske sygdomme i befolkningen. Man må samtidig forvente, at der i takt med denne udvikling også vil være en større andel af borgere, der lever med flere kroniske sygdomme.

5.1 Forekomsten af kroniske sygdomme

I Lyngby-Taarbæk Kommune lever 44 % af borgerne uden kronisk sygdom. Knap hver tredje borger har én kronisk sygdom. Hver tiende borger lever med tre eller flere kroniske sygdomme – svarende til 4.300 personer. De hyppigste sygdomme er allergi og slidgigt (tabel 5.1).

Tabel 5.1 Forekomsten af kroniske sygdomme

5.2 Kroniske sygdomme og sundhedsadfærd

Mange af de kroniske sygdomme hænger sammen med sundhedsadfærd. Ændring af sundhedsadfærd er derfor en vigtig komponent i rehabiliteringen og behandlingen af flere af de kroniske sygdomme, og en hensigtsmæssig sundhedsadfærd er afgørende for prognosen.

Som beskrevet i kapitel 2 ryger 15 % af borgerne i Lyngby-Taarbæk Kommune, 28 % har en risikabel alkoholadfærd, 10 % spiser en meget usund kost, og 32 % er fysisk aktive mindre end 30 minutter om dagen (tabel 5.2).

Rygning: For størsteparten af de kroniske sygdomme er der en større andel af dagligrygere end i befolkningen generelt. Rygning er især udbredt blandt borgere med KOL og forbigående psykiske sygdomme. Næsten hver tredje borger med KOL ryger.

Alkohol: Blandt borgere med KOL eller vedvarende psykiske sygdomme er der mange, som har en risikabel alkoholadfærd sammenlignet med befolkningen generelt. Omvendt er andelen en anelse mindre for de fleste andre kroniske sygdomme.

Kost: Andelen af borgere, der spiser meget usundt, er større blandt borgere med ryggsygdomme og forbigående psykiske sygdomme sammenlignet med befolkningen generelt.

Fysisk aktivitet: Generelt er der en større andel af borgere med kronisk sygdom, som ikke er fysisk aktive 30 minutter om dagen, sammenlignet med befolkningen generelt. Denne sammenhæng kan dels skyldes, at kroniske sygdomme gør det vanskeligt at være fysisk aktiv, og dels at mangel på fysisk aktivitet medvirker til udviklingen af nogle kroniske sygdomme. To ud af tre borgere med KOL og ca. halvdelen af borgerne med hjertekarsygdomme eller vedvarende psykiske sygdomme er fysisk aktive mindre end 30 minutter om dagen.

Flere kroniske sygdomme: Der er en tendens til, at andelen af borgere med uhensigtsmæssig sundhedsadfærd i forhold til kost og fysisk aktivitet stiger med antallet af kroniske sygdomme hos den enkelte borger, mens den er konstant i forhold til alkohol.

Tabel 5.2 Borgere med kronisk sygdom, som ikke lever op til Sundhedsstyrelsens anbefalinger

	Ryger		Risikabel alkoholadfærd		Meget usunde kostvaner		Fysisk inaktiv	
	%	Personer	%	Personer	%	Personer	%	Personer
Lyngby-Taarbæk Kommune	15	6.000	28	11.300	10	3.900	32	13.000
Hjertekarsygdomme	24	500	24	500	-	-	49	1.000
Diabetes	-	-	-	-	-	-	42	600
Kræft	-	-	28	300	-	-	33	400
KOL	30	500	32	500	-	-	65	1.000
Slidgigt	12	800	26	1.700	7	400	41	2.700
Ryggsygdomme	15	500	20	700	16	500	43	1.500
Forbigående psykiske sygdomme	26	1.400	25	1.400	17	900	38	2.100
Vedvarende psykiske sygdomme	-	-	38	500	-	-	56	800
Flere kroniske sygdomme								
1 kronisk sygdom	16	1.800	27	3.100	8	800	32	3.600
2 kroniske sygdomme	20	1.300	27	1.700	9	600	32	2.000
3+ kroniske sygdomme	16	600	25	1.000	15	600	51	2.100

6 Sexsygdomme

Sexsygdomme kan være meget ubehagelige og svære at slippe af med, og for mange unge er sygdommene en psykisk belastning. Klamydia kan derudover medføre underlivsbetændelse, ufrivillig barnløshed, graviditet uden for livmoderen og kroniske underlivssmerter. Sundhedsstyrelsen vurderer, at tusindvis af tilfælde af sexsygdomme ikke identificeres, fordi en stor del af infektionerne forløber uden symptomer. De mange symptomløse borgere øger risikoen for, at andre smittes. Undersøgelser tyder på, at de unge ikke ved, hvor stor risikoen er ved at dyrke ubeskyttet sex (www.sst.dk).

Opgørelserne i dette afsnit gælder kun for borgere i alderen 16-34 år, da spørgsmålene om seksuel sundhed kun er stillet til denne aldersgruppe.

I Lyngby-Taarbæk Kommune har 17 % af de unge – svarende til 1.500 personer – fået konstateret én eller flere sexsygdomme. Klamydia er den mest udbredte sexsygdom. 12 % af de unge har fået konstateret klamydia (ikke vist). Der er ikke data nok til at opgøre alders- og kønsfordelingen for sexsygdomme.

Lyngby-Taarbæk Kommunes Sundhedsstrategi

Med denne sundhedsstrategi fastsætter Lyngby-Taarbæk Kommune de overordnede visioner, målsætninger og mål for kommunens indsats på sundhedsområdet de kommende tre år.

Sundhedsstrategien skal bidrage til at sikre effektive, kvalificerede og sammenhængende indsatser på sundhedsområdet i kommunen.

Hvad er sundhed?

Lyngby-Taarbæk Kommune definerer sundhed som mere end blot fravær af sygdom. Sundhed handler også om, at den enkelte kan klare hverdagens udfordringer og belastninger, uanset om man er rask eller syg. Vi tager udgangspunkt i WHO's definition af sundhed:

*Sundhed er ikke blot frihed for sygdom,
men størst mulig fysisk, psykisk og socialt velbefindende*

Lyngby-Taarbæk Kommunes borgere lever generelt et sundt liv med høj livskvalitet¹. Dette gode udgangspunkt skal bevares, udbygges og fremtidssikres i forebyggende og sundhedsfremmende indsatser.

Sundhedsfaktorer

Et menneskes sundhedstilstand påvirkes af forskellige faktorer:

- *Individuelle faktorer:* Adfærd, køn og alder.
- *Sociale faktorer:* Daginstitutioner, skoler, arbejdspladser, familie og fritidsinteresser.
- *Fysiske faktorer:* Adgang til sundhedsydelser og idrætsanlæg.
- *Politiske og økonomiske faktorer:* Lovgivning og politikker samt uddannelse og erhverv.

Visionen for sundhed i Lyngby-Taarbæk Kommune

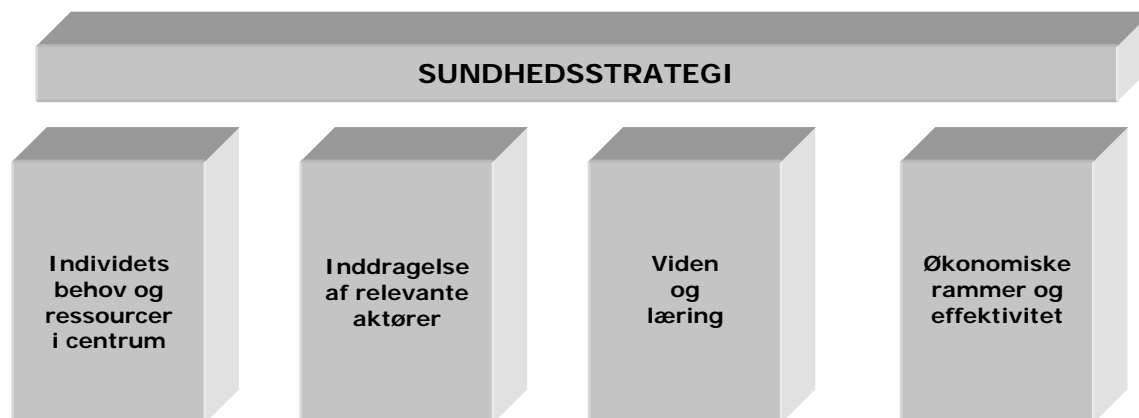
Kommunen spiller en særlig rolle som den myndighed, som er i kontakt med borgerne fra "vugge til grav". Kommunen bidrager til at skabe de rammer og påvirke de ressourcer, som den enkelte har til rådighed i hverdagen. Borgernes sundhed er dog ikke alene et kommunalt ansvar. Sundhed er et fælles ansvar, hvor den enkelte borger, civilsamfundet og kommunen i samspil skal medvirke til at sikre den enkelte et sundt liv med høj kvalitet. Visionen for sundhed i Lyngby-Taarbæk Kommune:

Lyngby-Taarbæk Kommunes sundhedsindsats skal styrke borgernes evne og muligheder for at træffe sunde valg, således at den enkelte borger lever et længere og bedre liv med mindre sygdom og højere livskvalitet.

¹ Region Hovedstaden (2008): Sundhedsprofil for region og kommuner 2008

Lyngby-Taarbæk Kommunens sundhedsstrategi hviler på fire grundprincipper:

1. individets behov og ressourcer i centrum, 2. inddragelse af relevante aktører, 3. viden og læring, 4. økonomiske rammer og effektivitet. De fire principper er omsat til konkrete mål, målsætninger og handlinger i kommunens fagudvalg.

1. Individets ressourcer og behov i centrum

Kommunen ønsker at sætte alle borgeres behov og ressourcer i fokus for at forbedre sundheden.

Den enkeltes valg i sundhedsadfærd skal respekteres under hensyn til andre. Kommunen er en aktiv medspiller i forhold til at understøtte den enkelte i at træffe sine valg på et oplyst grundlag.

Sundhedsstrategien har et særligt fokus på grupper med få personlige ressourcer, som af forskellige årsager skal have hjælp til at tage ansvar for egen sundhed:

Børn og unge: Sundhedsadfærd grundlægges i barndommen og videreføres ofte i voksenlivet. U hensigtsmæssige sundhedsvaner, grundlagt i barndommen og ungdomslivet, kan være svære at bryde. Det er derfor vigtigt at have fokus på børns og unges sundhedsadfærd.

Ældre borgere: Ældre borgere har et større forbrug af sundhedsydelser og er i højere grad i risiko for at udvikle kroniske lidelser sammenlignet med yngre borgere. Ældre borgere skal derfor støttes til at opretholde fysisk, psykisk og social funktionsevne, således at kronisk lidelse forebygges blandt raske ældre og livskvaliteten opretholdes hos ældre borgere, som lever med sygdom.

Socialt udsatte borgere: Sundhedsrisici og sygdomme er socialt skævt fordelt i samfundet. Den tværfaglige og helhedsorienterede indsats skal derfor styrkes for at reducere den sociale ulighed i sundhed. Sårbar børn og unge har et særligt fokus.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Respektere den enkeltes behov og frihed under hensynstagen til andre.
- Sætte borgernes ressourcer i spil.
- Sikre en særlig indsats over for grupper med få ressourcer.

2. Inddragelse af relevante aktører

Et sundt liv afhænger ikke alene af den enkelte borgers valg. Et sundt liv skabes i dialog og samspil mellem den enkelte, civilsamfundet og kommunen. Inddragelse af og koordination mellem relevante aktører er en forudsætning for indfrielse af kommunes vision for sundhed.

Kommunen opstiller rammerne for en række områder og er i direkte og kontinuerlig kontakt med borgerne i forskellige aldre. Kommunen har et ansvar for at udnytte denne nære kontakt til at bidrage positivt til borgernes sundhedstilstand.

Den kommunale sundhedsindsats skal organiseres og forankres på decentralt niveau, så decentrale institutioners ressourcer og kompetencer i bringes spil.

Samarbejdet med hospitaler og regionen skal løbende styrkes, så borgerne oplever sammenhæng i sundhedsvæsenet. Almen praksis er en strategisk partner for kommunen på sundhedsområdet, da lægerne visiterer til sundhedsydelse i sundhedsvæsenet og har kendskab til borgernes sundhedstilstand. Samarbejdet mellem lægerne og kommunen omkring udsatte borgere er et vigtigt element i kommunens sundhedsindsats.

Regionen organiserer og udvikler sundhedstiltag inden for det somatiske, psykiatriske og sociale felt. Samarbejde og dialog med regionen er en forudsætning for, at regionale sundhedstiltag spiller sammen med kommunale sundhedsvæsen på koordineret og kvalitetssikret, så borgeren oplever sammenhæng mellem sektorerne.

Inddragelse af og samarbejdsrelationer med frivillige foreninger, som patientforeninger og idrætsforeninger, kan mobilisere ressourcer, kompetencer og viden, som kan understøtte og udvikle den kommunale sundhedsindsats med respekt for de muligheder og begrænsninger, der ligger i det frivillige arbejde.

Lyngby-Taarbæk Kommune ønsker derfor at inspirere til bredt koordineret samarbejde mellem aktørerne på sundhedsområdet.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Organisere og forankre sundhedsindsatsen decentralt i kommunen.
- Styrke koordination og samarbejde mellem kommunale sundhedsaktører.
- Styrke samarbejdsrelationer med eksterne sundhedsaktører.

3. Viden og læring

Der er på forebyggelsesområdet, ligesom i det behandlende sundhedsvæsen, fokus på arten og kvaliteten af den faglige viden, der ligger til grund for en indsats.

Kommunes sundhedsindsats skal bygge på et solidt vidensgrundlag. Dette sikres ved at anvende evidensbaseret viden frembragt på baggrund af valide forskningsresultater.

Når evidensbaseret viden ikke er tilgængelig, er vidensdeling og erfaringsudveksling et vigtigt redskab i planlægningen af sundhedsindsatsen. Erfaringer fra egen og andre kommuner skal bruges aktivt ved at sikre og styrke informationsflowet mellem interne og eksterne parter.

Kommunen vil løbende tilpasse og udvikle sundhedsindsatsen på baggrund af det datamateriale, som kommunen har til rådighed. Det drejer sig bl.a. om den regionale sundhedsprofil, samt Sundhedsstyrelsens register- og aktivitetsdata. Parallelt hermed vil kommunen bidrage til at skabe ny viden ved systematisk at kortlægge og dokumentere indsatsen i en form, som er anvendelig og tilgængelig for andre, så vidt det er muligt.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Anvende eksisterende evidensbaseret viden i planlægningen af sundhedsindsatsen.
- Styrke vidensdeling og erfaringsudveksling mellem interne og eksterne aktører.
- Bidrage med ny faglig viden via dokumentation, monitorering og evaluering.

4. Økonomiske rammer og effektivitet

I forbindelse med kommunalreformen blev kommunerne medfinansierende af det regionale sundhedsvæsen. Det betyder, at kommunen medfinansierer de behandlinger, som kommunens borgere modtager i forbindelse med kontakt til det primære og sekundære sundhedsvæsen.

Sygdom og svækkelse øger udover de kommunale sundhedsudgifter også forsørgelsesudgifter og udgifter til hjælpemidler, pleje og praktisk hjælp. Der er derfor økonomiske rationale i at forebygge svækkelse og sygdom, intensivere genoptræning og rehabilitering og fremme borgernes generelle sundhedstilstand.

Det stigende pres på sundhedsudgifterne skaber behov for, at der etableres balance mellem forebyggende indsatser over for raske med et langsigtet investeringsperspektiv, og indsatser målrettet borgere, som allerede er syge, som giver mulighed for at påvirke stigende udgifterne på den korte bane.

Med et stærkt fokus på at iværksætte de mest "profitable" indsatser, som på den korte bane kan reducere kommunens sundhedsudgifter til f.eks. hospitalsindlæggelser og lægebesøg, kan der frigøres ressourcer, som kan anvendes andre steder i kommunens velfærdsproduktion.

Kommunens sundhedsindsats skal udføres på laveste omkostningsniveau med øje for innovative tiltag, som fx velfærdsteknologi. Indsatserne skal søsættes på baggrund af en velovervejede balance mellem behandling og forebyggelse og ikke alene være økonomisk ansvarlige, men også have fokus på de faglige gevinster, som de kan bibringe.

Med sundhedsstrategien vil Lyngby-Taarbæk Kommune:

- Overvåge, analysere og optimere data fra sundhedsvæsenet.
- Have fokus på indsatser med dokumenteret økonomisk potentiale.
- Sikre et kvalificeret sparringsmiljø omkring økonomiske perspektiver på sundhedsindsatser.

PROJEKT KOMMUNEN OG CIVILSAMFUNDET

En erfaringsopsamling fra 19 kommunale projekter

– Udarbejdet af Lundgaard Konsulenterne

Kolofon:

Redaktion:

Lundgaard Konsulenterne

Udgiver:

Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tel 33 92 93 00
Fax 33 92 25 18
sm@sm.dk
www.sm.dk

Layout:

Formula A/S
Udgivet januar 2011

ISBN: 978-87-7546-221-6

INDHOLD:	3
1. INDLEDNING	5
1.1. "ÅSE, JEG KAN ALTSÅ IKKE TÆNKE SÅ GODT I DAG, FOR JEG BLEV KLIPPET I GÅR"	5
1.2. IDÉGRUNDLAG OG MÅL.....	6
1.3. DE FIRE KOMMUNER OG PROJEKTERNE	7
1.4. ERFARINGSOPSAMLINGEN	10
1.5. OPBYGNINGEN AF RAPPORTEN	11
2. ET BIDRAG TIL VELFÆRDSSAMFUNDETS UDVIKLING	11
2.1. SAMMENHÆNGSKRAFT OG BÆREDYGTIGHED	11
2.2. GENERELLE KONKLUSIONER	12
3. NYE MÅDER AT DELE ANSVAR PÅ MELLEM KOMMUNE OG CIVILSAMFUND	14
3.1. INDE PÅ MATRIKLEN	14
3.2. KAN DET LADE SIG GØRE?	14
3.3. DET "EKSTRA"	14
3.4. GRÆNSEFLADER OG AFTALER OM SPILLEREGLER	18
4. BARRIERER OG MULIGE LØSNINGER	21
4.1. LOVGIVNING	21
4.2. FORSIKRINGER	22
4.3. HOLDNINGER HOS POLITIKERE, ORGANISATIONER OG FORELDRE MV.....	23
4.4. TIDEN OG RESSOURCERNE.....	25
5. LEDELSE, ORGANISATION OG SAMSPIL	25
5.1. LEDELSE	25
5.2. LOKAL ORGANISERING AF SAMSPILLET	26
5.3. SAMSPILLET MED DE FRIVILLIGE FORENINGER	29

6.	DE FRIVILLIGE.....	30
6.1.	PROJEKTETS FORESTILLING OM ANSVARLIGHED.....	30
6.2.	HVAD VIL DE FRIVILLIGE INVESTERE?	31
6.3.	VIGTIGE FORUDSÆTNINGER	32
6.4.	REKRUTTERING OG MARKEDSFØRING.....	33
7.	KOMMUNEN SOM ÉT AF CENTRENE FOR DET FRIVILLIGE ARBEJDE INDE PÅ MATRIKLEN.....	34
7.1.	KOMMUNALPOLITISK FORANKRING.....	34
7.2.	FORVALTNINGSFORANKRING	34
7.3.	DE FRIVILLIGE FORENINGER.....	35
7.4.	DET KOMMUNALPOLITISKE EJERSKAB SKAL UDMØNTES.....	36
8.	BILAG	37
BILAG 1.	FRIVILLIG-PROFILER (UDDRAG FRA SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN)	37
BILAG 2.	RAMMERNE FOR ERFARINGSOPSAMLINGEN.....	38

1. INDLEDNING

1.1. "Åse, jeg kan altså ikke tænke så godt i dag, for jeg blev klippet i går"

Vi er på Brorsonskolen i Varde. En onsdag i september 2010. Vi er i bygningen med 200 indskolingsbørn fra børnehaveklassen og op til anden klasse. Udendørsfodtøjet er taget af. Vi er i det store frikvarter kl. halv ti – og der er masser af liv.

Rummet er på én gang en fysisk helhed og samtidig adskilt med små skillevægge, borde og siddemiljøer, børnenes køleskabsø, et kontor for personalet. I den ene ende er indrettet et kreativt værksted, der bruges af klasserne. Der er glasfacader og ovenlys. Uden for er der traditionelle legearealer. I dag er vejret dårligt, og mange elever er inde.

Midt i det hele sidder en skoletante og en skoleonkel i et sofaarrangement. De er med i et team på 10 frivillige, der fordeler tjansen. Pensionister og efterlønnere. Hver dag fra klokken 8 til 12 er der to til stede. En skoletante, der ikke har vagten i dag, kigger lige forbi. De tre har det åbenlyst godt sammen. Får lige tid til at snakke af om det private.

De er uniformerede. Forstået sådan, at et tydeligt navneskilt på brystet fortæller: "Åse – skoletante"

Børnene kender dem. Den står på "hej Åse" og "hej Vagn" og en krammer ind imellem. Lysten til lige at fortælle ét eller andet. Og så er det, at en knægt fra 2. klasse griber Åses arm og lige skal have opmærksomhed på, at han blev klippet i går. Så det får han fortalt på den kringlede måde.

Opgaverne for de frivillige skoleonkler og -tanter er mangfoldige: Lytte, sætte plaster på, snakke, læse op, få læst op af børnene, kigge sammen i en svær skolebog, forebygge konflikter, klare et knudret snøreband, opfange de stille børn, der er kedede af det. De er helt tydeligt bedstemor- og bedstefarpersonligheder i børnenes univers. Trøster og læser for en pige, der er syg – mens hun venter på, at far henter hende.

Af og til går en skoleonkel ind i et lille værksted med en flok drenge. Og der er lige ankommet et fodboldspil og en boksebold, som de skal have gang i. Så kommer en pige fra første klasse og siger stolt til en skoletante: "Jeg ved da godt, at du skal ind til os på fredag og fortælle om dengang, du gik i skole".

I første klasse er netop kommet en tilflytter – en enlig mor, der er psykisk syg og har angsten og det usikre selvværd som følgesvend. Hun fortæller klasselæreren, at hun ikke klarer at være sammen med de mange børn og forældre til klasse møderne. Da hun får tilbuddet om at få en skoletante med til møderne, vil hun godt. Og mor, barn og tante går sammen.

Så er der kaffe og brød i sofahjørnet. Lærere og pædagoger fra de 9 klasser – og tanter og onkler sidder tæt om kaffen og lægger linjen for miljø og hygge. Samtidig glider børnene ind og ud af rummet af professionelt ansatte og frivillige medborgere, der – som Åse udtrykker det – får livskvalitet, samhørighed, kolleger, nærhed, oplevelsen af at bruge sig selv ordentligt som medmenneske. Og børnenes mangfoldige udtryk lige i synet: Så "jeg glæder mig hver gang, jeg skal herhen". Og børnene oplever, at der er tid til nærvær og samtale.

Det er dét, det er! Hverken mere eller mindre. Skoleonkelprojektet på Brorsonskolen i Varde med 700 elever og ca. 100 medarbejdere, inkl. SFO'en. 10 frivillige medborgere er kommet inden for. Civilsamfundet er kommet ind på matriklen. Ind i de fysiske lokaliteter, der normalt ejes af de fagprofessionelle.

Jamen, tanter og onkler kan da ikke lade være med at opdrage på børnene ud fra deres egne værdier? Går de ikke lidt ind over stregen til det professionelle rum? Kan der ikke opstå uklarheder i roller, værdier, samspil? Jo såmænd, tænker man på Brorsonskolen. Derfor er det så vigtigt, at det er et fælles tiltag på tværs af ledelse, medarbejdere og forældre. Og at man sørger for den løbende forventningsafstemning.

"Vores skoleonkler og tanter er guld værd for skolen og for børnene i indskolingen", fortalte viceinspektøren til Varde Ugeavis i juni 2010 efter det første år, hvor voksne frivillige havde været en del af skolens hverdag: Der er simpelthen færre konflikter.

Projektet på Brorsonskolen i Varde Kommune er ét ud af alt 19 projekter, som er med i Projekt Kommunen og Civilsamfundet (se præsentationen af projekterne i afsnit 1.3).

1.2. Idégrundlag og mål

Formålet med projekt Kommunen og Civilsamfundet er at afprøve, om nye måder at dele ansvar på mellem medborgere og kommunale institutioner kan øge kvaliteten i den kommunale opgaveløsning OG udvikle det frivillige medborgerskab. Er det en god og sund måde at udvikle det lokale velfærdssamfund på?

Projektet tager udgangspunkt i Lundgaard Konsulenternes oplæg fra august 2008.¹ Her tænkes ansvar "nede fra – med udgangspunkt i det personlige ansvar hos medborgeren – og op" mod samfundets professionelle, lovbundne og frivillige fællesskaber:

Uddrag af oplægget fra august 2008:

Idégrundlaget bag daginstitutioner, skoler, ældrecentre, boinstitutioner for handicappede etc. er klart nok: Det bygger på den enkelte borgers egen ansvarsfølelse for "mig selv og min næste (fællesskabet)". Vi kan kalde det for "ansvarsdelingsforetagender". Eller "andelstoretagender".

Når vi derfor kan stå i en situation på fx daginstitutionsområdet og sige: Vi har udfordringer! Vi har en alt for skæv kønsrollefordeling, børnene oplever ingen mænd! Vi har for lidt tid til alle de pædagogiske udfordringer, læringsplaner etc.! Vores fysiske rammer er ikke så gode! Vi føler os alt for pressede! Hvad er så svaret?

Svaret er: Kære forældre og lokalsamfund (civilsamfund) – altså kære ansvarshavende parter – hvordan synes I, at vi (I og os i kommunen) skal tackle denne situation sammen?

Selvfølgelig kan svaret fra forældrene være: Send flere ressourcer fra fællesskassen! Send flere pædagoger herud! Så betaler vi gerne mere i skat ved kasse et! Vi vil i øvrigt ikke involveres! Vi vil købe os fri!

Vi er som samfund i fuld gang med at lære forældrene disse svar! Er det det, vi vil og skal? Og hvad nu hvis vi slet ikke kan få alt det kvalificerede personale, som netop de menneskerettede opgaver fordrer?

Det karakteristiske ved dansk kultur er, at vi tager ansvar nede fra² – Forenings-Danmark er et godt eksempel. Vi er ikke meget for ordrer oven fra – fra Folketinget eller andre. Vi vil selv og kan selv. Der er derfor masser af ansvarlighed ude i civilsamfundet som et kulturelt grundvilkår. Den stigende ældregruppe er derfor det logiske svar på en del af den øgede civilsamfundsinvolvering.

¹ Kommunen og Civilsamfundet – et bidrag til kvalitetsreformen, Idéoplæg august 2008, se www.lundgaard-konsulenterne.dk

² Geert Hofstede, bl.a. "National Cultures" (1998)

Det er denne mellem menneskelige ansvarlighed i civilsamfundet, som prøves af i dette projekt. Vi vil se, hvad der sker, når rummet mellem frivillige medborgere og de kommunale institutioner udfordres "inde på matriklen". Målet er at styrke både den borger, der er afhængig af institutionen, de fagprofessionelle medarbejdere og "almindelige mennesker ude i civilsamfundet".

1.3. De fire kommuner og projekterne

Projektets start og koordinering

Overordnet har projektet været initieret af Lundgaard Konsulenterne ved forfatterne til denne rapport. Med baggrund i drøftelser med det daværende Indenrigs- og Sundhedsministerium blev den endelige projektramme lagt fast. Derefter kom KL og Momsfondet ind over, og de 4 kommuner blev udvalgt. Kommunerne har via tilskud fra Momsfondet fået finansieret en del af projektudgifterne – suppleret med egenfinansiering. Ministeriet (i dag Socialministeriet) har finansieret erfaringsopsamlingen.

I hver af de 4 kommuner har der været tilknyttet en intern projektkoordinator og lokale projektledere på hvert delprojekt – overordnet samlet af en kommunal styregruppe. Lundgaard Konsulenterne har været koordinatorene i forhold til de 4 kommuner og det samlede projekt.

De fire kommuner

De fire kommuner, der har deltaget i projektet, er Horsens, Lejre, Lyngby-Taarbæk og Varde kommuner. Hver kommune har budt ind med 4-6 forskellige lokale projekter. I valget af deltagerkommuner er det tilstræbt at få forskellige lokalkulturer med i projektet:

Horsens Kommune med årtiers tradition for at gå nye veje på bl.a. sundhedsområdet og masser af erfaringer med samspil mellem kommune, virksomheder og civilsamfundet på sundheds- og kulturområdet.

Lejre Kommune, kommunen med på én gang (lands)bysammenhold og nye boligområder for hovedstadsregionens arbejdstagere i den mere velstående ende. Hvor bl.a. sammenhængskraft og lokal identitet kan være en udfordring.

Hovedstadskommunen Lyngby-Taarbæk med de veluddannede borgere, der forventer høj service – og hvor de tætte relationer mellem kommunale opgaveløsninger og civilsamfundet ikke er en tradition.

Varde Kommune – med ryggen mod Vesterhavet – hvor man i de mindre samfund er vant til, at alle giver en hånd med, for at det hele hænger sammen – hvor ansvarskulturen er mere udpræget.

Projekterne

Kommunen og Civilsamfundet består som nævnt af 19 delprojekter fordelt på de 4 deltagerkommuner.

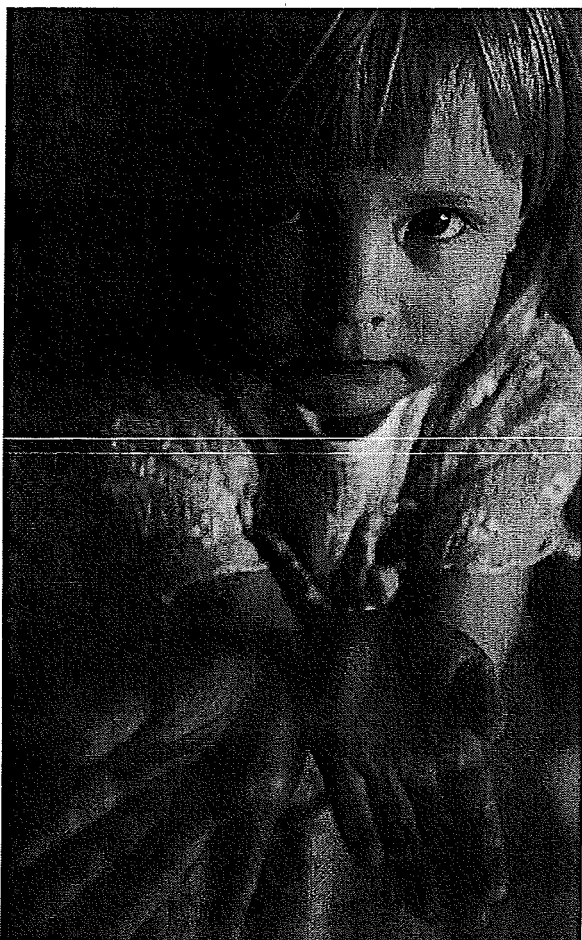
De 19 projekter inddrager forskellige kommunale tilbud:

- 1 bibliotek
- 3 daginstitutioner
- 5 folkeskoler
- 1 ungdomsskole
- 2 fritids- og ungdomsklubber, heraf den ene for unge med særlige behov
- 1 10. klassecenter
- 7 ældre- og plejecentre, heraf et for ældre med sindslidelse
- 2 aktivitetstilbud for henholdsvis ældre og voksne med særlige behov
- 1 specialvejledning (for udviklingshæmmede)
- 2 afdelinger – en sundhedsafdeling og en administrativ stabsfunktion

Nogle projekter omfatter flere forskellige institutioner. Udover de kommunale institutioner har projektet involveret lokale patientforeninger, idrætsforeninger, private virksomheder, udviklingsråd, menighedsråd, frivilligcentre og mere end 280 frivillige. Nogle frivillige er kommet til via foreningerne, de fleste er rekrutteret fra lokalsamfundet bredt, herunder forældre og brugere i de kommunale tilbud.

De 19 projekter er:

- 1. Frivillige på ældrecentrene Gefionshave og Egebo** (Horsens Kommune)
Projektet omfatter to centre med meget forskellige kulturer. Formålet er at åbne de kommunale institutioner og få flere aktiviteter for de svage ældre. Der er, udover rekruttering af 50 frivillige fordelt på de to centre, gjort erfaringer med selvorganisering af de frivillige.
- 2. Udviklingshæmmede som frivillige** (Horsens Kommune)
Formålet er at afprøve muligheden for at udviklingshæmmede kan indgå i civilsamfundet på linje med andre frivillige. I projektet har 13 udviklingshæmmede været involveret som frivillige – heraf 3 i mere stabile forløb, og der er etableret kontakt med flere private og offentlige virksomheder, hvor flere kan komme ind som frivillige.
- 3. Ung i fokus – en ungdomsklub, drevet af civilsamfundet for unge med særlige behov** (Horsens Kommune)
Formålet er at styrke netværket for unge med særlige behov. Der er sent i projektføreløbet – efter søgen efter rette model – etableret en forening med 15–20 medlemmer og ansat en koordinator. Det forventes, at der i løbet af det kommende år kan rekrutteres 5–10 frivillige, som kan hjælpe de unge med selv at drive tilbuddet.

- 4. Frivillige på ældrecenter for sindslidende** (Horsens Kommune)

Projektet har til formål at undersøge forskelle og ligheder omkring involvering af frivillige indenfor psykiatriområdet (for ældre) og ældreområdet generelt. Der har ikke været den samme tradition i psykiatrien som på andre ældrecentre for at involvere frivillige. Projektet har bl.a. afdækket udfordringerne med at rekruttere og fastholde frivillige under netop disse forhold. Der har været 6 frivillige med.

- 5. Motivation for livet** (Lejre Kommune)

Projektet er gennemført i et tæt samarbejde med 4 lokale patientforeninger, som har stået for aktiviteterne. Formålet er at give borgere med kroniske lidelser et tilbud om hjælp til håndtering af deres sygdom (patientuddannelse). Der er planer om at etablere et samarbejde mellem patientforeningerne og jobcentret – udover sundhedsafdelingen. 4 frivillige – én fra hver af foreningerne – har været de drivende i projektet. Herudover har der deltaget frivillige i afviklingen af enkelte arrangementer.

- 6. Avnstrup Børnegård og civilsamfundet** (Lejre Kommune)

Formålet er at inddrage lokalsamfundet i børnehavens liv, give børnehaven glæde af de faciliteter, der er i lokalsamfundet, og at systematisere samarbejdet. Der er gennemført flere temaperioder i børnehaven med inddragelse af forældregruppen samt borgere og foreninger i lokalområdet. Der har været ca. 25 frivillige med.

- 7. Søsport for Børn og Unge** (Lejre Kommune)

Projektet er gennemført af Bramsnæs Sejlklub i tæt samarbejde med ungdomsskolen og SSP-konsulenten i kommunen. Formålet er at introducere børn og unge til søsport, nyttiggøre sejlklubbens ressourcer for unge, der ellers ikke har muligheden, og bruge søsporten til at komme i kontakt med disse unge. Der har deltaget ca. 10 frivillige.

8. **Lejre Kommunes aktivitetscentre** (Lejre Kommune)
Formålet er at gøre aktivitetscentrene til vækstcentre for frivillige og gøre tilbuddene relevante for en større målgruppe end den hidtidige. Samtidig er fokus på at skabe samarbejdsrelationer mellem frivillige med tilknytning til aktivitetscentrene og oparbejde en alsidig frivillighedsgruppe med hensyn til køn og alder. Projektet har involveret 33 frivillige i 3 centerråd, der har fungeret som aktiv medspiller i gennemførelsen af projektet, der har skaffet ca. 16 nye frivillige.
9. **Samarbejde mellem frivillige (med ringe tilknytning til arbejdsmarkedet) og Børnehuset Bulderby** (Lyngby-Taarbæk Kommune)
Formålet er at frivillige med ringe eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet genvinder deres tro på egen formåen samtidig med, at de bidrager til ekstra aktiviteter for børnene. Undervejs er projektet udvidet til også at omfatte en systematisk inddragelse af forældre i temadage. 3 frivillige kommer fast, 8 forældre er tilmeldt temadage via projektet og 1 frivillig koordinator er på vej (udover forældreforening m.fl.).
10. **Børnehuset Klokkeblomst og beboerne i seniorboliger** (Lyngby-Taarbæk Kommune)
Projektet blev igangsat i tilknytning til opførelse af nye seniorboliger og var tænkt som en særlig profil for boligerne. Af forskellige grunde er byggeriet forsinket. Fokus for børnehuset er derfor ændret til involvering af andre frivillige i institutionens aktiviteter med børnene – bl.a. højtlesning hver uge. Der er 2 frivillige tilknyttet.
11. **Borgere og Taarbæk Bibliotek – et frivillighedsprojekt**
Formålet er at give borgerne i lokalområdet mulighed for at benytte bibliotekets lokaler uden for åbningstiden. Projektet har været kørt af en gruppe af frivillige i samarbejde med biblioteket og har bl.a. resulteret i indretning af en café, afholdelse af en række velbesøgte kulturarrangementer samt etablering af læsekredse, lektiehjælp mv. Projektet er drevet af en gruppe på 6 frivillige.
12. **Frivillige, kommunikation og kommunens hjemmeside** (Lyngby-Taarbæk Kommune)
Formålet er at inddrage frivillige i kvalitetsudvikling af kommunens hjemmeside med hensyn til form, indhold og brugervenlighed. Projektet er ikke gennemført.
13. **Inddragelse af nye grupper af frivillige på Områdecenter Lyngby Møllebo** (Lyngby-Taarbæk Kommune)
Formålet er at tilknytte andre grupper af frivillige end de traditionelle på ældreområdet – og til nye opgaver. Bl.a. inddragelse af IT til at styrke kontakten med pårørende via mail, facebook mv. I projektet er der samarbejdet med 10 frivillige fra Novo Nordisk, 23 unge fra kommunens 10. klassecenter og 2 lokale om brug af ny teknologi.
14. **Civilsamfundets samspil med Engelsborgskolen** (Lyngby-Taarbæk Kommune)
Formålet er at inddrage forældre og lokalsamfund i et samarbejde med skolen og derigennem styrke kvaliteten i undervisningstilbuddene. Der er opbygget en "forældrebank" med 80 forældre, og inddragelsen af forældre indgår i årsplanlægningen. Anden fase af projektet vedrører eventuel inddragelse af ressourcepersoner i lokalområdet i en "lokalbank" fx lokale virksomheder, idrætsklubber, plejehjem m.fl.
15. **Skoleonkel** (Varde Kommune)
Projektet har til formål at integrere frivillige på Brorsonsskolen med henblik på at støtte børn, der har behov for almen omsorg. Fokus har været på den sociale kontakt for de små elever i form af voksne, der har den fornødne tid til at lytte og tale med barnet, og som eventuelt også kan fungere som rollemodel. Der er tilknyttet 10 frivillige skoleonkler og -tanter.
16. **Kend din skole** (Varde Kommune)
Formålet er at højne generationsforståelsen og forståelse for Lunde-Kvong skole som en del af lokalsamfundet. Der har været afholdt forskellige arrangementer på skolen, som har involveret frivillige, der også af og til er med i klassens liv sammen med læreren. Udover ekstra aktiviteter har projektet betydet, at lærere er blevet mere synlige, og børnene kender flere voksne. Der er 20 frivillige involveret.
17. **Jeg gi'r tid** (Varde Kommune)
Formålet er at styrke og systematisere samarbejdet mellem Plejecentret Carolineparken og frivillige i lokalsamfundet. Fokus har bl.a. været på afklaring af roller og rammer for de frivilliges og professionelles arbejde. Der er lavet samspilsaftale og igangsat drøftelser med henblik på fremtidige traditioner. 125 frivillige er involveret.

18. Frivillig i Vest (Varde Kommune)

Projektet dækker i alt 5 delprojekter. Formålet er at knytte bånd mellem forskellige grupper og institutioner i en stationsby. Fx gennem et samarbejde mellem 7. klasserne på den lokale skole og edb-cafeen, etablering af besøgsgruppe med borgere (udviklingshæmmede), der besøger ældre på plejecenter, tilbud til plejecentrets beboere m.fl. om gåture, aktiviteter og samvær med andre. 20 frivillige er involveret.

19. Naturlig Læring (Varde Kommune)

Formålet er at give især drengene i skolefritidsordningen (SFO) nogle anderledes aktiviteter end de typiske via undervisning og vidensdeling om områdets natur og kultur. Skolen er inddraget i samarbejdet med henblik på at etablere et udendørs læringsrum. Projektet er et samarbejde mellem udviklingsråd, skole og menighedsråd, og projektet er først nu kommet i gang af praktiske grund

1.4. Erfaringsopsamlingen

Erfaringsopsamlingen har til formål at opsamle ideer og viden og viderebringe inspiration til andre kommuner og aktører på området. Herudover forventes den at bidrage til de generelle diskussioner omkring civilsamfund og inddragelse af frivillige.

Det er ikke en traditionel evaluering. En sådan sætter man ikke i værk i forhold til nye projekter, der kun har været i gang i 1-1½ år. Det er netop en erfaringsopsamling i forhold til opstart og forløb hidtil. Det giver mulighed for et hurtigt flow fra projekt til formidling og inspiration til andre.

Erfaringsopsamlingen bygger på fokusgruppeinterview med medarbejdere, ledere og frivillige i de 19 projekter, spørgeskemaundersøgelse målrettet de frivillige i projekterne, workshop for nøglepersoner i kommunerne samt løbende møder med projektdeltagerne m.fl. i de 4 kommuner.³

Det vil fremgå med al tydelighed, at det er ansvarsdelingen og medborgerskabet, der er i fokus i erfaringsopsamlingen. Derfor har vi også valgt en pragmatisk tilgang til sprogbrugen omkring civilsamfundet.

I rapporten bruges ordet "frivillige" i den gængse betydning, men ordet "medborger" knyttes ofte til for at understrege det idégrundlag, der gennemsyrrer projektet. Når fx skoleelever er inde over projekterne som led i skoletidens skema, er der i gængs forstand ikke tale om frivillige. I projektet er der ikke sondret skarpt. Fordi der har været et bredt perspektiv på medborgerskab. I den generelle debat om frivillighed anvendes ofte begrebet "frivilligt arbejde" (som modsætning til de ansattes aflønnede ditto). Vi foretrækker at bruge betegnelsen "frivillig indsats".

³ Se mere om dataindsamlingen i bilag 2. Rammer for erfaringsopsamlingen

Erfaringsopsamlingen bygger på de projekter, der faktisk har fundet sted. Projekterne har på den ene side favnet et stort ældrecenter med flere lokalcentre og et tværgående stationsbyprojekt med flere institutioner inddraget og på den anden side den lille skole eller daginstitution.

Projekterne på ældrecentre har traditionelt lettere ved at tiltrække og integrere mange frivillige i forhold til fx projekter på skoler, kulturområdet eller specialinstitutioner. Forskellene giver en skævvridning i den kvantitative erfaringsopsamling i forhold til alder, uddannelse og køn.⁴ Der er fx mange ældre frivillige på ældrecentre og flest kvinder.

Det er med disse faktuelle forhold, at man skal læse rapporten.

Målet har ikke været at få så mange frivillige som muligt, men at afprøve samspilsformer. Målet har heller ikke været at finde projekter med en civilsamfundsinvolvering, der kan afspejle landstendenser. Det har været tilstræbt at afsøge erfaringer i den bredde, der nu engang blev virkeligheden i de 4 kommuner.

Rundt om i danske kommuner og foreninger er der mange andre projekter i gang, som afprøver og udvikler rammerne for samspillet mellem kommuner og frivillige. Projekter som både bekræfter og nuancerer erfaringerne fra vores projekt "Kommunen og Civilsamfundet". Med henvisning til formålet med erfaringsopsamlingen har vi valgt ikke at henvise til disse undervejs.

Erfaringsopsamlingen er nærmere beskrevet i bilag 2.

1.5. Opbygningen af rapporten

Rapporten er bygget op i to dele. Første del omfatter baggrunden og rammerne for projektet (afsnit 1) samt de generelle konklusioner (afsnit 2).

Rapportens anden del omfatter afsnittene 3 til 7. Her er erfaringer og eksempler fra projekterne samlet.

Endelig er der bagest i rapporten bilag vedrørende frivilligprofiler (bilag 1) og rammerne for erfaringsopsamlingen (bilag 2).

2. ET BIDRAG TIL VELFÆRDSSAMFUNDETS UDVIKLING

Erfaringerne fra de 19 projekter viser, at idégrundlaget har haft klangbund. Projekterne leverer på forskellig vis eksempler på, at der er et uudnyttet potentiale – både hvad angår nye områder for et tættere samspil og nye grupper af frivillige. Idégrundlaget er generelt blevet bekræftet med lige stor positivitet hos frivillige, medarbejdere, ledere og berørte forældre, pårørende etc.

2.1. Sammenhængskraft og bæredygtighed

Resultatet af Projekt Kommunen og Civilsamfundet kommer på et tidspunkt, hvor der for alvor er sat fokus på de frivillige kræfter i Danmark og på behovet for at nytænke samspillet mellem de tre sektorer – det private erhvervsliv, det offentlige og civilsamfundet.⁵

Udviklingen skal ses i lyset af det øgede pres på velfærdsstaten. Et pres som både skyldes en stadig mindre arbejdsstyrke, der skal finansiere den offentlige sektor, et voksende behov for velfærdsydelser og forventningen om færre hænder til at løse opgaverne.

⁴ Se bilag 1. Frivilligprofiler

⁵ Jf. bl.a. Temahæfte fra Mandag Morgen: "Velfærdens iværksættere – en strategi for socialt iværksætteri fra januar 2010, reformoplæg fra Frivilligrådet "Et stærkt velfærdssamfund skal skabes sammen med borgerne" fra april 2010 og National Civilsamfundsstrategi, Regeringen, oktober 2010

Men udfordringerne vedrører ikke kun økonomi og mangel på arbejdskraft. De nye initiativer skal også ses som redskaber til at styrke den sociale sammenhængskraft i samfundet og sikre nye bæredygtige løsninger.

Udviklingen har flere parallelle spor. Det drejer sig blandt andet om en større inddragelse af civilsamfundet og om udvikling af virksomhedernes sociale ansvar (CSR).

Det er ikke nye fænomener. Frivilligt arbejde har været en del af den kommunale opgaveløsning i mange år, og flere af de nuværende velfærdsløsninger har deres udspring i private organisationer og bevægelser, som så dagens lys for mere end 100 år siden.⁶

Men gennem de seneste år har udviklingen bidraget til nye løsninger i form af nye partnerskaber mellem private virksomheder og frivillige organisationer. Samtidig ses flere nye socialøkonomiske virksomheder, som udfordrer den traditionelle tænkning og det offentliges rolle.

Den frivillige indsats er i vækst. Antallet af danskere, der udfører frivilligt arbejde er steget fra en fjerdedel i 90'erne til en tredjedel i 2006.⁷ I takt med væksten i antallet af frivillige og nye grupper af frivillige ændres også synet på den frivillige indsats. Der tales mindre om "hattedamer" og mere om aktive medborgere.

Det hænger godt sammen med et begyndende opgør med synet på borgere som forbrugere eller kunder. I stedet sættes fokus på en velfærdsmodel, der i endnu højere grad end i dag bygger på et aktivt medborgerskab.⁸

I dette "landskab" af nye partnerskaber, sociale entreprenører og aktive medborgere, placerer Projekt Kommunen og Civilsamfundet sig – som navnet også signalerer – først og fremmest i grænsefeltet mellem den offentlige sektor og den tredje sektor – civilsamfundet.

Hovedparten af de 19 projekter, der er en del af Kommunen og Civilsamfundet, vedrører involvering af frivillige bredt i den kommunale opgaveløsning. Enkelte projekter involverer også et samarbejde med private virksomheder.⁸

2.2. Generelle konklusioner

Projekterne viser, at samarbejdet mellem kommune og civilsamfund i høj grad kan bidrage til mere kvalitet, hvor borgerne møder den kommunale indsats.

Men samarbejdet har også en bredere betydning og medvirker til positiv udvikling på andre områder. Det gælder de ansattes hverdag og arbejdsform. De forskellige tilgange som frivillige og professionelle kommer med, medvirker til et øget fokus på faglighed og udvikler såvel kultur som arbejdsrutiner. Samarbejdet er med til at åbne institutionerne – gøre dem transparente – og øge opbakningen i lokalsamfundet til det arbejde, der udføres. Man får indsigt i, hvad der foregår "bag murene".

Endelig bidrager samarbejdet flere steder til at styrke lokalsamfundet i form af netværk og øget samspil mellem forskellige grupper og personer, som ellers ikke mødes i andre sammenhænge.

Alt i alt vigtige bidrag til fortsat udvikling af velfærdssamfundet. Men projekterne viser også, at samarbejdet kræver investering i tid. En investering, som generelt opleves som nyttig i forhold til værdien af samspillet med frivillige.

Det er de positive oplevelser, der dominerer i projekterne. Der har generelt været meget stor tilfredshed hos de frivillige, der har været med i erfaringsopsamlingen. Tilsvarende gælder for medarbejdere og ledere. Der har i høj grad været tale om en fælles forståelse mellem de frivillige og de ansatte vedrørende rummene for frivillighed henholdsvis faglighed. Medarbejdernes frygt for at skulle afgive noget af det almene, der kan give luft i hverdagen, er kun sjældent kommet til udtryk.

6 Se bl.a. Hulgård og Andersen, 2009 og Mandag Morgen, 2010 "Velfærdens iværksættere – en strategi for socialt iværksætteri"

7 Fra Thomas P. Boje m.fl., "Den frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning", SFI Publikation, 2006

8 Se bl.a. Et stærkt velfærdssamfund skal skabes sammen med borgerne, reformoplæg fra Frivilligrådet, 2010, og Tænk tanken om Nærdemokrati, 2005

Projekterne peger ikke på væsentlige barrierer. Men de bidrager med viden om områder, der skal prioriteres, for at kunne engagere flere frivillige og høste "det ekstra", som samspillet giver.

Erfaringerne er beskrevet mere detaljeret med eksempler i rapportens øvrige afsnit. Her har vi sammenfattet dem i 5 succesparametre:

1. Kvalificeret og engageret ledelse er et helt afgørende parameter for succes. Det er en gennemgående oplevelse på tværs af alle projekter. Ledelsesformatet handler bl.a. om at ville samarbejdet, om at synliggøre formålet med at inddrage frivillige og anerkende både de frivilliges og medarbejdernes bidrag. Herudover lægges der vægt på ledelsesopgaven i forhold til at sikre den nødvendige dialog om fælles udfordringer og dilemmaer og håndtere de udfordringer, der dukker op undervejs.
2. Klarhed omkring rammer, roller og ansvar er det andet succesparameter. De generelle erfaringer viser, at dialog om rammer, roller og ansvar er et vigtigt redskab til at understøtte det gode samspil. Det handler dels om at skabe tydelighed omkring grænserne mellem det faglige og frivillige på det enkelte arbejdssted. Dels om klarhed over hvem, der gør hvad i det daglige arbejde. Enkeltesteder har man udformet et egentligt aftalepapir, men i de fleste af projekterne er det baseret på løbende dialog, der skal sikre kontinuerlig forventningsafstemning.
3. Det tredje succesparameter er forankring af det frivillige arbejde. Samspillet kræver både nye strukturer og større åbenhed i kommunerne. De frivillige skal på en og samme tid høre til og være en del af hverdagen OG samtidig skjermes af for snærende strukturer. Der skal være plads og rum til det frivillige. Forankringen af den frivillige indsats er flere steder foregået i en kombination af selvorganisering blandt frivillige teams og en fast (ledelses)kontaktperson på institutionen.
4. Synlighed har en sammenhæng til ledelse og forankring men er taget med som et fjerde succesparameter. Betydningen af samspillet skal synliggøres. Det kan være udadtil i lokalpressen eller som en del af institutionens profil og overordnede mål. Synlighed gælder også hverdagen. De frivillige skal "uniformeres", så alle ved, at en person er frivillig her på stedet. I projekterne er det typisk foregået via navneskilt med navn og fx "frivillig". Kombineret med den løbende information styrker det legitimiteten og sikrer smidig fælles tilstedeværelse.
5. Det sidste succesparameter er bredde og mangfoldighed i den frivillige indsats. Erfaringerne peger på et åbenlyst potentiale til at engagere frivillige mere bredt, hvad angår både køn og alder. Det kræver et tydeligere fokus på konkrete, afgrænsede opgaver, særlige temaer eller projekter etc., som matcher forskellige grupper af frivillige medborgere. Herudover skal kommunerne fremadrettet tænke i samarbejdsstrukturer, der både matcher samarbejdet med frivillige foreninger bredt og frivillige medborgere uden for foreningerne.

De 19 projekter viser, at der er uudnyttede muligheder for at skabe solide samspil mellem de kommunale institutioner og frivillige medborgere – også på andre områder end dem der har været med i projekterne.

Projekterne er foregået i 4 kommuner placeret geografisk hen over Danmark. Udgangspunktet for konsulenterne har været, at det nok er lettest at mobilisere det frivillige medborgersamspil i en kommune som vestjyske Varde Kommune. Her findes en kultur præget af, at alle ved, at man skal stå sammen, hvis man skal opnå forbedringer. Vi kan også konstatere, at projekterne i Varde Kommune hurtigt fik det antal frivillige, som man ønskede. Men det var også tilfældet i flere af de andre kommuners projekter. Der kan således ikke ud fra projekterne drages åbenlyse modsætningslutninger.

Der er forventelige forskelle på land og by. Som fx i Horsens Kommune. Et projekt i en stationsby fungerer ligesom i Varde. Et projekt på et ældrecenter i et større boligkompleksområde har haft sværere ved at blive integreret med nærområdet. Tilsvarende er der eksempler på delvis selvorganisering af projekter i små ressourcestærke lokalsamfund, hvor der i forvejen er tradition for høj grad af borgerdeltagelse indenfor og udenfor foreningslivet. Fx i Lejre og Lyngby-Taarbæk kommuner.

Disse eksempler understøtter, at kommunerne, hvis man vil en større inddragelse af civilsamfundet, skal fokusere på mangfoldighed og arbejde med forskellige måder at organisere samspillet på. Men endnu vigtigere: Man skal turde afprøve nye samarbejds måder.

3. NYE MÅDER AT DELE ANSVAR PÅ MELLEM KOMMUNE OG CIVILSAMFUND

3.1. Inde på matriklen

Projektet har været forankret i de 4 deltagerkommuner. Det er hér de 19 projekter er blevet til. Det har medført, at der lokalt har været en bred ramme for forståelsen af "inde på matriklen" og "tæt på den kommunale opgaveløsning".

Næsten alle projekter er foregået inde på den kommunale arbejdsplads – det gælder projekterne relateret til daginstitutioner, skoler, handicapområdet, ældrecentre m.fl. Nogle få af projekterne har bevæget sig ud i grænseområdet i foreningsregi, men med tæt samarbejde med en kommunal institution.

3.2. Kan det lade sig gøre?

Det gennemsynder ledere og medarbejdere på institutioner, hvor der er børn, handicappede og ældre, at de generelt trives. At de får energi af at arbejde fagligt "med mennesker". Man får noget igen. Man oplever at gøre en forskel.

Sådan er det også for de frivillige. De får energi og lyst til at fortsætte fra de samme kilder: Reaktionen og samspillet med medborgere, der sætter pris på den frivilliges tilstedeværelse og indsats. Men det er alligevel en helt anden relation: *"Jeg er blevet overrasket over, at børnene i den grad ubevidst er mere omsorgsfulde og fornemmer bedste forældreidentitet hos vores frivillige på skolen... det vil vi aldrig kunne ansætte os ud af"* (leder).

Den frivillige medborger og den ansatte fagprofessionelle har forskellige påvirknings- og relationsmuligheder i forhold til børn, handicappede, ældre etc. Frivillige kan skabe en venskabs- eller familielignende relation, som den ansatte ikke kan og skal. Det er ligeså klart, at *"... vi jo ikke skaber venskaber, men professionelle relationer."* (medarbejder).

Den frivillige kan måske også komme til at skabe et taknemmelighedsforhold til den sårbare medborger, som pågældende ikke har i forhold til den professionelle. Det skal man formentlig være opmærksom på. Men det er ikke noget, der har været fremme i projekterne.

Langt de fleste frivillige giver udtryk for, at de overhovedet ikke opfatter et frivilligt samspil mellem dem selv og den lokale institution som noget helt anderledes, kunstigt, endsige mærkeligt. *"Æ e jo bår skubber"*, som én af de frivillige udtrykte det.

Der er også nogle, som udtrykker skepsis, og – især i det indledende arbejde – har stillet spørgsmål til, om det ikke bare handler om, at frivillige skal overtage offentlige opgaver: *"I starten var der enkelte, der spurgte, om foreningerne og de frivillige nu skal lave kommunens arbejde?"* (frivillig). Men generelt har projekterne været gennemsyret af en enorm positivitet.

Projekterne bekræfter, at grundvilkårene i vores lokalsamfund er tilstede. De frivillige og deres lokale kommunale institution finder let sammen – hvis der åbnes og inviteres ind. Men der skal være respekt om de forskellige vilkår, der er for frivillige og professionelle.

3.3. Det "ekstra"

Spørgsmålet om værdien af et samarbejde mellem professionelle og frivillige er helt centralt for projektet og for de videre perspektiver for inddragelse af civilsamfundet.

Når man hører om de mange eksempler fra frivillige, medarbejdere og ledere i de 19 delprojekter, er man ikke i tvivl: Samarbejdet giver noget ekstra i den kommunale opgaveløsning. Og der er potentiale for mere.

Eksemplerne på det "ekstra" vedrører dels kvaliteten i ydelserne, dels en række andre forhold, som har med fagligheden, rammerne og lokalsamfundet at gøre:

Øger kvaliteten og giver mulighed for flere aktiviteter

Der gives mange eksempler på en "ekstra" værdi, som vedrører indholdet og omfanget af den enkelte institutions ydelser. Altså øget kvalitet for borgerne.

Fx øget kvalitet i ydelserne, når...

- forældre eller ressourcepersoner i lokalområdet med særlige kompetencer inddrages i undervisningen i skolen eller i temauger i daginstitutionen. Forældrene kommer med en specialviden, som lærer eller pædagogisk personale af gode grunde ikke kan have og kan supplere de professionelle.

"... for os handler det om et fagligt kvalitetsløft. Skolelærerne har en bred uddannelse og kan naturligvis ikke have samme fordybelse som fx en, der er uddannet biolog..." (leder)

- unge fra en nærliggende skole eller medarbejdere fra virksomheder indenfor IT-området bruger deres særlige tekniske viden til at lære ældre at bruge SMS, mail til familie eller give de ældre nye oplevelser, hvor den nye teknologi indgår
- ældre - skoleonkler og skoletanter - giver støtte og social kontakt til eleverne i de mindste klasser *"... Et åbent løft i forhold til det, vi samlet giver børnene af voksensamspil i indskolingsafdelingen - det er for børnene et rigtigt godt supplement til vores indsats - vi får gladere børn og færre utrygge børn..." (medarbejder)*

Den øgede kvalitet har også en anden vinkel. Når frivillige - hvad enten det er forældre, bedsteforældre eller andre - er "på" med en aktivitet, giver det rum for det pædagogiske personale eller læreren til at give særlig støtte og opmærksomhed til et barn.

At have forældre- eller bedsteforældrepersonligheder med inde i klassen for både at fortælle og være et voksensupplement *"... det giver en anden ro og styrker undervisningen"* (medarbejder).

Samtidig giver det *"... en form for aflastning. Læreren står altid med ansvaret i den konkrete situation... men får muligheden for at observere og indgå i andre processer"* (leder).

Eller nogle af børnene kan få en stille stund og tid til fordybelse i en aktivitet sammen med en frivillig, som det fx har været tilfælde i flere af projekterne i daginstitutionerne: *"... man mærker, at man er med til at bryde en lang dag for nogle af børnene..."* (frivillig).

Andre fremhæver, at samspelet med andre "udefra" giver energi, liv og glæde, der smitter. Der sker noget nyt, og de ældre eller børnene møder andre mennesker ofte med en anden tilgang end de, der arbejder og er der til dagligt - det betyder noget i kontakten:

"... et frisk pust fra livet uden for huset..." (frivillig)

"... jeg mærker beboerne er glade, når man går en tur sammen med dem og taler om gamle dage og ser de forskellige haver på vores vej, og det smitter jo af på personalet" (frivillig).

"... og bare de to ældre der kommer og får en kop kaffe, og alle sammen flokkes om dem... børnene ved godt, det er dem, det kommer an på. Men det gør noget afsmittende på hele huset..." (leder).

Samarbejdet med de frivillige giver også mulighed for ekstra aktiviteter. Fx gør de "ekstra hænder" det muligt at tage flere børn med på en skovtur. Det samme gælder plejecentret, hvor flere ældre kan komme ud at gå eller køre ture i det fri eller deltage i en udflugt, når der er frivillige med til at støtte.

Bidraget til nye perspektiver på den professionelle hverdag

Samarbejdet mellem professionelle og frivillige medborgere sætter sig også spor i hverdagens rutiner – i den faglige udvikling og i holdningerne hos de professionelle.

Et samarbejde med frivillige kræver fleksibilitet og rummelighed i forhold til andre måder at gøre tingene på. Det er i sig selv en ændring, som så også smitter af på holdningerne generelt og fx til måden, der kommunikeres på: *"... vi får provokeret og udfordret hinandens normer på en god måde... og ... lærer på en helt anden måde at kommunikere klart og ordentligt... ikke tale op eller ned til de frivillige..."* (medarbejder).

"... samarbejdet har åbnet øjnene for nye måder at gøre tingene på..." (leder).

De frivillige stiller spørgsmål til rutiner og til faglige overvejelser, som igen stiller krav til de professionelle om at begrunde eller sætte ord på deres faglige overvejelser.

Det er nødvendigt for medarbejdere og ledere at forholde sig til de forskellige tilgange, der er – til borgere, opgaver, faglighed etc. Mange medarbejdere og ledere i projekterne opfatter det som anledninger til nødvendige faglige diskussioner. Samarbejdet skubber på fagligheden og giver anledning til refleksioner og diskussioner:

"Samspillet med de frivillige og deres helt naturlige engagement og spørgsmål har været med til at sætte nye dagsordener for udviklingen på vores institution ... vi er simpelthen blevet dygtigere til at sætte ord på det fagprofessionelle.. på nye mål ... på vores behov for kommunikation og dialog" (leder).

Det giver dynamik, man "smitter af" på hinanden, som en leder udtrykker det, og nyt opstår: *"... vi rykker og får inspiration til at tænke nyt... til at være innovative..."* (leder).

Medarbejderne byder i høj grad den udfordring, det er at samarbejde ud fra forskellighed, velkommen: *"De må gerne provokere grænserne, for det gør os hele tiden klogere på det, vi gør"* (medarbejder).

Bygger bro mellem forskellige grupper

Andre peger på "det ekstra" i form af mødet mellem grupper, der ellers ikke ville mødes, men som har noget at give hinanden. Aldersgrupper, faggrupper, foreninger...

Samarbejdet er med til at bryde med fordommene om hinanden, som flere udtrykker det, og det giver fælles oplevelser på tværs af generationer.

Her tænkes bl.a. på de projekter, hvor fx elever fra en skole hjælper ældre ind i den ny teknologiske verden og lærer dem at bruge SMS, oprette profil på Facebook, læse mail fra familien m.m.:

"... Måske er det for stort at sige... men man holder dem (de ældre) til livet... En lille tråd til det, der sker i samfundet". Samtidig bygger det "... bro mellem pårørende og de ældre". "Det (Facebook, mail etc.) kan gøre det lidt lettere at holde kontakten... et fotografi, en hilsen fra en ferie... frem for at der slet ikke er nogen kontakt..." (leder).

Der er også eksempler på samarbejde mellem grupper af unge med forskellig baggrund – som tidligere er "stødt sammen", og som fx mødes og opbygger relationer omkring udøvelse af idræt.

Endelig peges der på det "ekstra" i form af en anden tilgang og en anden faglig viden, som tilføres institutionen via samarbejdet. Fx når idrætsforeninger og institutioner på børne- og ungeområdet arbejder sammen. Og tilsvarende for samarbejdet mellem patientforeninger og kommunen.

Skaber gennemsigtighed, ejerskab og sammenhæng

Samarbejdet indebærer, at institutionerne åbner sig mod omverden. Forældre og andre medborgere inviteres ind. Dermed bliver det også mere gennemsigtigt, hvad der foregår på de offentlige institutioner. Det kan ses som en "civil kontrol", der styrker og øger legitimiteten.

Åbenheden er med til at give opbakning til institutionen. "... de frivillige bliver ambassadører...", som flere udtrykker det.

Samtidig er involveringen med til at skabe større interesse og medansvar for, hvad der foregår: "... I Folkeskoleloven står der, at Folkeskolen er et samarbejde mellem hjem og skole. Vi vil rigtig gerne stille større krav til vores forældre. Det kræver, at man har et indblik i, hvad folkeskoleverdenen er... det er én af ekstragevinsterne, at ansvarligheden for at gå i skole bliver bredt en lille smule ud, og det tror jeg, at vi trænger rigtig meget til..." (leder).

Andre ser også samarbejdet som noget, der påvirker lokalsamfundet og bidrager til at udbygge netværk og skabe sammenhængskraft. Tre citater fra frivillige viser forskellige dimensioner:

"Ved at komme på ældrecenter som frivillig får man et større ansvar for stedet..., og beboerne føler sig mere som en del af det samfund, de bor i..." (frivillig).

"Fokus fra det rent individualistiske menneskesyn flyttes over på en fornyet oplevelse af fællesskabets betydning. Naturligvis kun en start..." (frivillig).

"Det sociale netværk i lokalområdet øges. Medarbejdere får bedre kendskab til forældre, og forældrene lærer hinanden at kende på tværs." (frivillig).

Skaber mening for mennesker

Endelig er der mange eksempler på den ekstra livskvalitet, som samarbejdet giver de frivillige, der deltager:

"At skulle give så lidt af sig selv for at betyde så meget for menneskene på Møllebo var en opløftende oplevelse. Deres glæde over de små ting i livet, historierne fra deres eget lange liv og dagen med dem var en oplevelse, jeg kommer til at huske" (frivillig).

"Det har stor betydning for den frivillige og stedet, at man er frivillig. Jeg får gode oplevelser med hjem, og det gør, at man glæder sig til hver dag i frivilligt arbejde" (frivillig).

Se mere om betydningen for de frivillige i afsnit 6.1.

3.4. Grænseflader og aftaler om spilleregler

Grænseområderne mellem fagprofessionelle og frivillige er blevet udfordret i projektet.

Selvom grænserne på ingen måde er entydige, er der nogle generelle principper, der går igen i eksemplerne, når grænserne diskuteres.

For mange medarbejdere, ledere og frivillige handler grænserne om normering og visitering. Grænsen går dér, hvor de frivillige ville skulle indgå i skemalægningen i fx en daginstitution. Eller deltage i visiterede ydelser til de ældre. For andre sættes grænsen med udgangspunkt i ansvar, kvalitet og kompetencer.

Endelig fremhæves den etiske eller moralske grænse i forhold til opgaver, som normalt udføres af håndværkere eller andre uden for institutionen.

Eksempler på grænser

De frivillige kan godt være med i de faglige aktiviteter. De opfattes af mange som en del af den pædagogiske hverdag i fx daginstitutionen. Men de må ikke indgå som en del af skemalægningen eller normeringen:

"... grænsen går der, hvor turen kun kan lade sig gøre med forældres hjælp. Hverdagen skal kunne fungere uden forældrene som frivillige... de er flødeskummet – det, der gør, at vi kan gå en længere tur eller kan have flere børn med..." (medarbejder).

"Vi kan ikke planlægge med de frivillige i timerne – men vi må gerne spørge, om de vil med ind..." (leder).

På ældreområdet ses den visiterede omsorg og pleje som det faglige – alt andet vedrørende sociale aktiviteter og praktisk støtte, går de frivillige ind i. *"Grænsen er rykket... der er en stor gråzone, hvor der er overlap... men personlige oplysninger og personlig pleje er grænsen..." (leder).*

På skoleområdet er der flere steder aftalt, hvor de frivillige går ind – og hvor de ikke går ind: De frivillige forholder sig til ensomme børn, opdrager helt naturligt på børnene og hjælper med temauger, med ture og andre praktiske forhold. Men de frivillige griber fx ikke ind i alvorlige konflikter mellem børnene. Frivillige skriver ikke meddelelser om børnene til forældrene. Og frivillige indgår ikke som uformelt vikarkorps.

De frivillige er nogle steder med som støttelærere på praktiske fag eller bidrager med særlig faglighed i undervisningen. Fx en forælder der har en specialviden indenfor polarforskning eller solsystemet. Men grænsen går ved ansvaret: *"Læreren har ansvaret. Dermed er det også læreren, der må vurdere, hvor grænsen går henne... Men du vil aldrig kunne stille samme form for krav til fx planlægning, dokumentation, erfaringsudveksling... der er forskel på at være en ansat professionel og en frivillig..." (leder).*

Grænsen afhænger med andre ord også af område:

"Grænsen er forskellig... grænsen vil helt klart gå ved det, man på skoleområdet og det pædagogiske område ser som sin faglige baggrund, der gør at man kan vurdere, hvad der er rigtigt eller forkert. På andre områder... kunne det typisk være dér, hvor der skal ind og træffes afgørelser, der er direkte hæftet op på lovgivning. Det er soleklart... men der er gråzoner. Her må man som arbejdsplads sørge for, at det er klart, hvor grænsen går for det, du som frivillig skal bidrage med her..." (leder).

Tre eksempler på "spilleregler"

Grænserne har været genstand for drøftelser de fleste steder, men med den forskellige tilgang, der naturligt følger af kulturen, erfaringerne og de konkrete oplevelser på stedet.

Langt de fleste steder er grænserne afklaret gennem løbende dialog i hverdagen eller på personalemøder. Andre steder er de forsøgt skrevet ned.

Et eksempel er Carlineparken, som er et ældrecenter i Varde med ca. 125 frivillige, hvor ledelse, medarbejdere og frivillige har udarbejdet en skriftlig samspilsaftale. Den går systematisk igennem faglige, juridiske, kommunikative og praktiske forhold. Aftalens overordnede formål og den konkrete afgrænsning af opgaver er beskrevet sådan:

Overordnet formål

Forholdet mellem beboerne og de frivillige skal være til gensidig glæde. Vi vil derfor sikre, at frivillige, beboere og medarbejdere er i tæt dialog omkring den samlede opgaveløsning, således at beboerne oplever en god og sammenhængende hverdag, hvor alle er bekendt med, hvad der forventes.

Afgrænsning af opgaver

Personalet i Centerområde Midt er forpligtiget til at varetage alle opgaver omkring den enkelte plejehjemsbeboer. Det vil sige alle de forhold beboeren har ret til, vil blive leveret af medarbejderne.

De frivillige vil altid være en ekstra ressource i beboerens liv på plejecentret. Af aktiviteter, de frivillige kan medvirke til kan fx nævnes: bankospil, fester, oplæsning, gå-ture, ledsagelse, filmeftermiddage og meget mere. Frivillige kan ledsage beboere til fx læge, sygehus, frisør m.m., såfremt beboeren har givet sit samtykke til det.

Uddrag af samspilsregler fra Carolineparken, Vårde Kommune

I Horsens Kommune er rammerne for samarbejdet mellem frivillige og medarbejdere på de tre ældrecentre Egebo, Gefionshave og Arentzens Minde formuleret i frivillighedspolitikker, som bl.a. beskriver opgaver og ansvar:

Omsorg

Mange omsorgsopgaver kan varetages af frivillige. Fx at lytte til, drikke kaffe og snakke med, "binde bordet sammen", stille sig til rådighed for den anden og foretage sig noget sammen, fx gå en tur eller spille kort.

Må man tolke en opgave på flere måder. Er det fx "Omsorg" eller "Pleje", at en beboer er utilpas og trist? Her er det vigtigt, at de frivillige mærker efter sine egne grænser og evt. spørger en kollega. Rettesnoeren er altid, at den frivillige går til en opgave som medmenneske, mens personalet yderligere løser en opgave som fagperson.

Det praktiske

Mange praktiske opgaver kan varetages af frivillige, fx borddækning, afrydning, hente og bringe beboere. Dog vil det altid være personalets ansvar, at tingene bliver lavet.

Den daglige dialog

Uden den daglige dialog bliver samarbejdet mellem frivillige og personale sårbart. Den daglige dialog er vigtig og mindsker risikoen for, at vi tolker situationer og hinanden forkert.

Uddrag fra frivilligpolitik, Horsens Kommune

I Børnehuset Bulderby, som er en lille daginstitution i Lyngby-Taarbæk Kommune, er opgaver og roller bl.a. beskrevet sådan:

Strukturering af rammevilkår og organisering af samarbejde

De frivillige, der er fast i huset, er ikke tænkt ind i normeringen, men er "flødeskummet" – en ressource, der gør en forskel i dagligdagen. Det er arbejdsopgaver såsom at tage sig af køkkenet, alt mulig mand/kvinde, leg med børnene, små aktiviteter og projekter såsom at bage, lave rytmik, tage med på ture m.m. (...)

Forældre, der frivilligt gerne vil lave noget med børnene, aftaler med pædagogerne, hvordan det kan passes ind i husets øvrige aktiviteter. Forældre, der kommer i institutionen og øser af deres viden inden for et område, de er eksperter i, er med til at udvikle børnenes nysgerrighed og deres læringspotentielle. Aktiviteten relaterer sig til læreplanens indsatsområde (...)

Uddrag af internt notat, Børnehuset Bulderby, Lyngby-Taarbæk Kommune

Dialogen om grænser er vigtig

Selvom grænserne er blevet udfordret og tydeliggjort, er det nødvendigt med løbende dialog. Erfaringerne fra projekterne viser, at diskussionen om grænserne mellem frivillige og professionelle er vigtig. Og den skal følges op i hverdagen, når dilemmaerne opstår.

Eksemplerne på dilemmaer i hverdagen er mangfoldige:

- Et team af tidligere landmænd går ture med ældre kørestolsbrugere et par gange om ugen. De er vant til, at maskinparken er i orden. De irriteres ofte over, at kørestolene ikke er vedligeholdte, at fodstøtten sidder løst, at man på institutionen er lidt ligeglade. Det er jo institutionens pædelarbejde. De er i tvivl, om de selv må tage skruetrækkeren frem
- En bedsteforælder og en lokal kunstner får frie hænder til at indrette et særligt rum for børnene i en daginstitution. Først var det bare tænkt som en "sansevæg", men undervejs udvikler projektet sig til et flot "sanserum" med forskellige indretninger til børnene. En lokal kunstforening kritiserer, at rummet er lavet gennem frivillig indsats
- På biblioteket vil de frivillige gerne holde biblioteket åbent, men der må ikke lånes bøger, fordi der så skal gives adgang til oplysninger om den enkelte borger
- En pædagog er på legepladsen sammen med en frivillig. Et af børnene skal skiftes. Kan man lige lade den frivillige være alene med de andre børn på legepladsen?
- Og så er der den frivillige, der oplever sig selv som gæsten, der skal vartes op og bare slår sig ned i kommunens faciliteter

Er grænsen nået?

Mange frivillige og medarbejdere peger på, at der er en bank af ikke udnyttede muligheder for brugen af frivillige. Det gælder også i forhold til samarbejdet med private virksomheder.

Som en leder udtrykker det: "... Spektrummet 2.500 forældre dækker et vildt stort kompetenceområde... det er en kreativ tankegang, som fører noget nyt med sig... så lige nu er vi begyndt at snakke om det omkringliggende samfund (virksomheder, andre institutioner etc.)... de har også en interesse i at lokalsamfundet fungerer..."

En kollega tænker videre "... til elevernes ressourcer fx 8.-9. klasserne... hvis de bare bruger en time hver, fx til at undervise andre i idræt eller andet..."

I forhold til de mange positive oplevelser om synergi fra projektets aktører har grænseproblemerne vedrørende faglighed contra frivillighed fyldt relativt lidt. Men det betyder ikke, at det ikke har været drøftet: "... vi har været ekstremt optaget af det. Vi mener bestemt, der går en grænse, men vi har ikke problemer med at overholde den" (medarbejder).

Måske er det et gennemgående træk, at der har været en del forsigtighed hos mange frivillige med ikke at blande sig for meget – deres loyalitet i forhold til de ansatte er generelt udpræget. En frivillig angiver forsigtigt, at "... man kunne jo godt gøre rent og rydde mere op... men det gør vi ikke for ikke at tage arbejde fra medarbejderne..."

Andre udtrykker bekymring i anledning af nedskæringer: "Det er en hårfin balance i forhold til fagforeningerne... i forhold til frivillige, når der er krise..." (medarbejder).

På sigt vil samarbejdet formentlig udfordre de faggrupper, der har den korteste uddannelse på et ældrecenter og en daginstitution. Her vil der altid være arbejdsopgaver, der kun kan løses i kraft af medarbejderens faglige uddannelse og viden. Der vil ligeledes være arbejdsopgaver, der er mere almene, og som frivillige medborgere også kan udføre.

Med frivillige tæt inde på arbejdspladsen, vil der helt naturligt blive fokuseret på, hvordan man endnu stærkere kan få fagligheden i spil. Eller sagt mere direkte: Få endnu mere faglighed for lønkronerne.

Dét er konstruktivt! Det skubber på medarbejderens kompetenceudvikling og dermed på den samlede gevinst for børn og ældre etc. Dette fokus på fagligheden opleves også positivt hos langt den overvejende del af medarbejderne: "Vi har godt af det pres på vores bevidste faglighed..., det vi kan, og det vi kan blive endnu dygtigere til" (medarbejder). Men det giver særlige udfordringer på den lidt længere bane, som skal håndteres ledelsesmæssigt.

4. BARRIERER OG MULIGE LØSNINGER

Det er en relativ lille del af de frivillige, der har oplevet problemer. Tavshedspligt, forsikringer, viden om arbejdspladsen og formelle regler, når man fx er efterlønnør, hører til de væsentligste formelle udfordringer, man skal forholde sig til. Men ifølge spørgeskemaundersøgelsen, så vurderer de frivillige sådanne barrierer som mindre væsentlige udfordringer.

De oplevede problemer, der scorer højest hos de frivillige – med 13 henholdsvis 14 procent – er forsikringer og manglende viden om arbejdspladsen. Alle øvrige problemstillinger, herunder holdninger hos borgere, ledere, ansatte og pårørende, opleves som problematisk af højest 10 procent af de frivillige, der har deltaget i undersøgelsen.⁹

Nedenfor vil vi kort gennemgå de udfordringer, der vedrører lovgivning, forsikringer, holdninger hos forskellige grupper – og tiden. Udfordringerne i forhold til ledelsesindsatsen og informationen til frivillige indgår i afsnit 5. Ledelse, organisation og samspil.

4.1. Lovgivning

Projekterne har ikke afdækket væsentlige barrierer i form af lovgivning. Enkelte har fremhævet begrænsninger i forhold til efterlønsmodtagere og ledige. Det er kendte problemstillinger.

Men kommunerne har i den indledende fase savnet et samlet overblik over relevante problemstillinger i relation til tavshedspligt. De generelle regler er godt belyst i lovgivning og tilhørende vejledninger.¹⁰ I praksis opstår der imidlertid mange situationer, der skal håndteres.

Erfaringerne fra projekterne viser, at tavshedspligten ikke udgør et stort problem. Men manglende klarhed kan skubbe til den usikkerhed, der måske i forvejen er i en medarbejdergruppe overfor samspillet med frivillige. Derfor er det et vigtigt tema.

I flere af projekterne er der lavet aftaler med de frivillige om tavshedspligt, som man også ser det fra frivillige organisationer. Fx Centerområde Midt i Varde Kommune, som har udarbejdet en samspilsaftale i samarbejde med de frivillige, hvor der bl.a. indgår afsnit om tavshedspligt:

Forholdet mellem beboeren/brugeren og den frivillige bygger på tillid og gensidig respekt. Beboeren vil ofte kunne betro den frivillige nære og fortrolige oplysninger om sin livshistorie, familieforhold og sygdom. I sikker forvisning om, at disse oplysninger ikke kommer videre. Derfor har den frivillige moralsk tavshedspligt. Fortrolige oplysninger kan kun gives videre, når beboeren har givet sit samtykke.

Uddrag fra samspilsaftale, Varde Kommune

⁹ Der har været følgende prædefinerede svarmuligheder vedrørende oplevede problemer: a) Lovgivning, b) Forsikringer, c) Arbejdsvilkår på stedet f.eks. aftaler, overenskomster eller lignende, d) Manglende viden om kommunen/arbejdspladsen, e) Holdninger hos borgerne (f.eks. de ældre, børnene eller de unge)? f) Holdninger hos pårørende til borgerne? g) Holdninger hos de ansatte på stedet? h) Holdninger hos ledere på stedet? i) Andet

¹⁰ Frivillige er – som andre – omfattet af den generelle tavshedspligt, som handler om, at man ikke må videre give oplysninger om andre personers private forhold. Jf. straffelovens § 264 d

Tilsvarende indgår frivillige ved ældrecenteret Gefionshave i Horsens Kommune en aftaleerklæring, hvor der blandt andet står:

Som frivillig er jeg indforstået med, at jeg har tavshedspligt og derfor ikke må videregive personlige følsomme oplysninger eller viden om personlige forhold, som jeg bliver bekendt med igennem mit virke som frivillig på Gefionshave

Tavshedspligten svarer til det, den offentligt ansatte har efter straffelovens § 152 og straffelovens § 264 d for videregivelse af private oplysninger.

Uddrag fra aftaleerklæring, Gefionshave, Horsens Kommune

Håndteringen af de dilemmaer, der opstår i dagligdagen i relation til tavshedspligten, kan have betydning for de frivilliges oplevelse af at høre til. For selvfølgelig er der opgaver, som frivillige ikke kan varetage, og drøftelser som de ikke kan være en del af, fordi der indgår fortrolige oplysninger eller oplysninger om særlige interne forhold.

Langt hen ad vejen viser det sig mere som et spørgsmål om at indrette opgaverne og samarbejdet, så det ikke giver problemer. Flere fremhæver den vigtige opgave med at informere og skabe åbenhed omkring tavshedspligten, så den frivillige kender reglerne, og ved hvordan han eller hun skal forholde sig. Og om den nødvendige åbenhed om, "hvorfor vi gør, som vi gør", så den frivillige oplever sig som en ligeværdig samarbejdspartner.

De gode "råd" fra projekterne vedrører fx:

- Prioritering af emnet som en vigtig del af introduktionen til frivillige
- Åbenhed i dagligdagen og dialog om dilemmaer når de opstår
- Fokus på de gode væner for hvad der professionelt tales om i hvilke sammenhænge

De frivillige kan få en generel indføring i sygdomsadfærd etc. hos ældre. Den frivillige må selvsagt også gerne spørge ind til særlige forhold, man skal være opmærksom på, når man skal ud at køre en tur med en svagelig ældre borger. Men de får ikke indsigt i den enkeltes diagnose, behandlingsplan etc. Tilsvarende i daginstitutionen, de frivillige kan ikke få indsigt i et barns sygdom eller forældreforhold. Men de kan have brug for at vide, hvis der skal tages særlige hensyn til et barn i en periode.

I enkelte situationer har der været usikkerhed omkring børneattester. Her bør holdningen være klar. Hvor der er børn og unge, bør man bruge børneattester som i foreningslivet.

4.2. Forsikringer

Forsikringsforhold har fyldt en del i de indledende forberedelser i kommunerne. Skal kommunen tegne forsikringer, som omfatter frivillige? Eller er det bedre at henvise til den enkeltes egen ansvars- og ulykkesforsikring som i andre sammenhænge, hvor der ikke er tale om ansættelse?

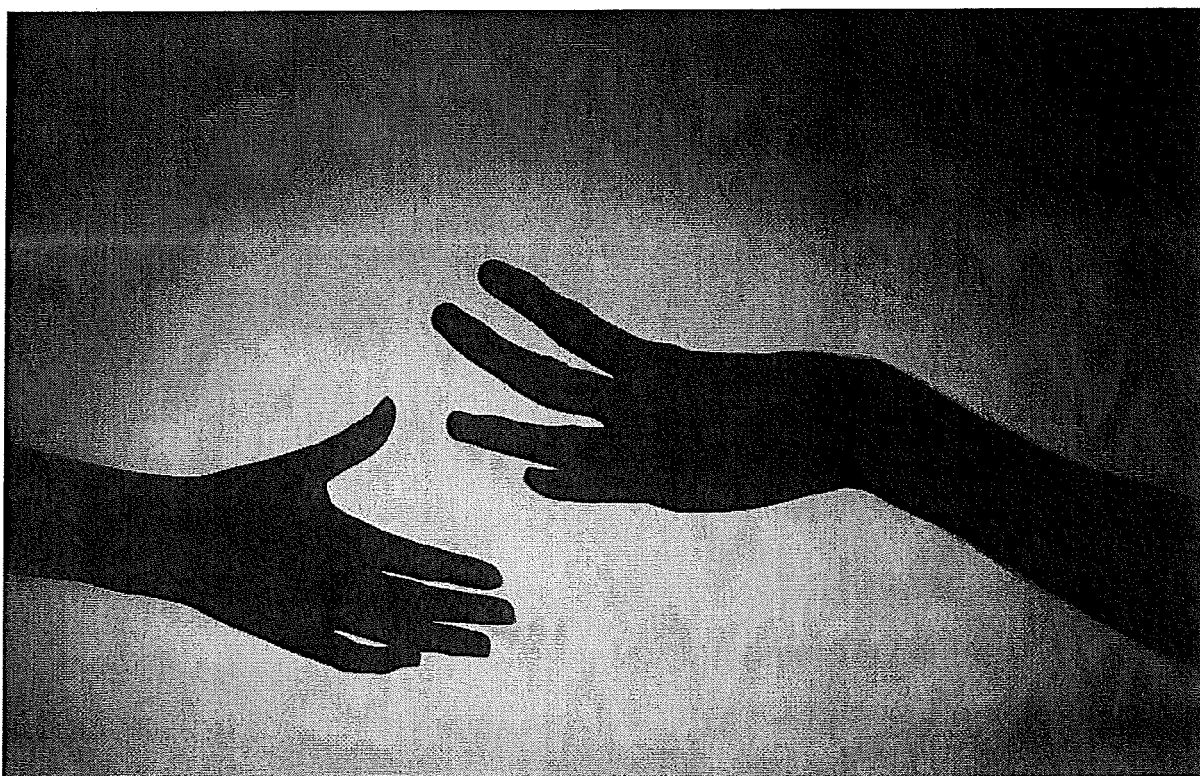
Når frivillige udfører opgaver, er de som udgangspunkt ikke omfattet af kommunens forsikringer, men alene af egne.¹¹ Medmindre der tegnes en særskilt forsikring. Det samme gælder, hvis den frivillige indsats udføres via en forening.

¹¹ Der kan være grænsesituationer, hvor kommunen er forpligtet til at forsikre frivillige. Fx i ansættelseslignende situationer. Det ligger uden for denne rapport at afdække de særlige juridiske forhold omkring forsikringer. Der henvises i stedet til Center for Frivilligt Socialt Arbejde på www.frivillighed.dk

Argumenterne for og imod at tegne forsikringer for frivillige, handler blandt andet om signalværdien og muligheden for at rekruttere frivillige. Tegnes der forsikringer, understreges de frivilliges betydning. Kommunen signalerer, at man har prioriteret området. Herudover undgås problemer, hvis uheldet skulle opstå, og den frivillige ikke har forsikringerne selv, eller den frivilliges forsikringsselskab afviser at dække skaden.

Modsat argumenteres der for, at de frivillige netop deltager som frivillige borgere med en anden rolle og et andet ansvar. Tegner kommunen særlige forsikringer for frivillige, er man med til at formalisere forholdene.

Holdningerne for og imod, er op til den enkelte kommune at afklare. Men uanset valg viser erfaringerne fra projekterne, at det er vigtigt, at kommunen sikrer, at der er klarhed omkring vilkår, og at de frivillige kender disse.

4.3. Holdninger hos politikere, organisationer og forældre mv.

De mest interessante barrierer er ikke placeret i juraen – men i holdningerne i samfundet og hos de berørte aktører – ikke mindst kommunalpolitikere, faglige organisationer og forældre/pårørende. Bl.a. fordi den har en tæt sammenhæng til det vigtige tema, der vedrører anerkendelsen af de frivilliges værdi. Se afsnit 5.1. Ledelse.

De fire kommuners politikere har ikke været tæt på projekterne. Dog har man i Varde Kommune været med i en referencegruppe. I øvrige kommuner har politiske udvalg været informeret, og fulgt projekterne på afstand. Der har i alle kommuner været en fin og positiv pressedækning lokalt, så man er lokalpolitisk klædt på til den vigtige næste fase, hvor man kommer til at forholde sig mere konkret politisk.

Konsulenterne konstaterer fra den generelle indsigt i danske kommuner, at der på tværs af partierne er stor interesse for at afsøge nye måder at inddrage civilsamfundet på i udviklingen af velfærdsydelse. Her har støtten til de frivillige foreninger og Frivilligcentre været den åbenlyse vej ind. Den er ofte kendt og afprøvet – og ikke så "farlig".

De 4 kommuners politiske involvering og adoption af projektets idégrundlag – og de tilsvarende overvejelser i andre kommuner – kommer til at stå sin prøve i 2011 (se også afsnit 7).

De faglige organisationer har været inddraget fra projektets start. Projektoplægget blev sendt til de relevante forbundsformænd, der kvitterede hen over paletten: *"Interessant, lad os se... over mod: til efterretning, vær nu opmærksom på lokale faglige tillidsfolk etc."*

Alle projekter har haft hjemmebane på den lokale skole, daginstitution og ældrecenter etc. Og har derfor brugt disse arbejdspladsers sædvanlige involveringsmodel. Det vil sige informationsmøder om projektet – intern dialog – fortsat drøftelse på de indre linjer.

Medarbejdernes sagte og usagte signaler til – og modtagelse af de frivillige fremhæves af mange som en afgørende faktor for succes.

Der har kun sporadisk været udtrykt negative holdninger fra medarbejderside. De kan godt have været til stede alligevel via en vis observation eller passivitet – og "lad os nu se, hvad det udvikler sig til". Den helt overvejende udmelding fra berørte medarbejdere på arbejdspladserne har været i den grad positive.

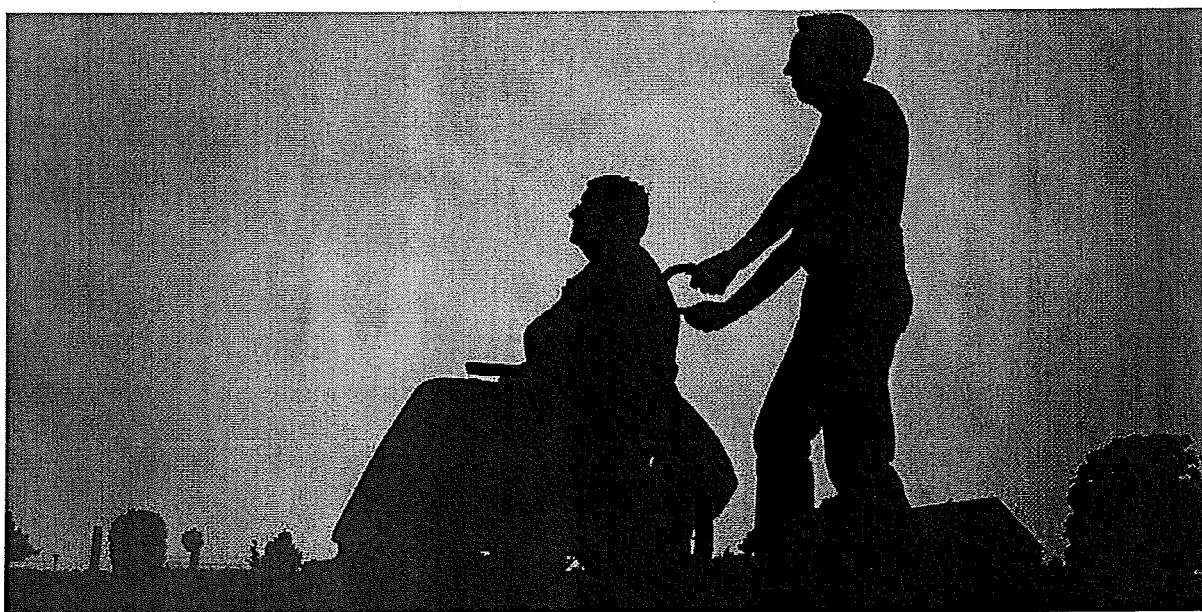
Et par af projekterne er af forvaltningen blevet pålagt ovenfra. De berørte ledere m.fl. har i et vist omfang oplevet, at det var stressende – og at de ikke havde tid p.t. på grund af andre udfordringer. Uden at det handlede om negativitet over for projektet.

Den generelt positive medarbejderopbakning hænger godt sammen med den undersøgelse, som FOA afviklede september 2009, hvor der gives udtryk for et positivt syn på inddragelse af frivillige på arbejdspladserne. I undersøgelsen vurderer 8 ud af 10, at samarbejdet med de frivillige er enten godt eller meget godt, og 9 ud af 10 vurderer, at det frivillige arbejde er med til at forbedre hverdagen for de berørte borgere.¹²

De positive holdninger hos medarbejderne skyldes givet vis også, at projekterne på ingen konfronterende måde har antastet det faglige rum og normeringsforholdene. Sådanne situationer vil givet vis opstå i årene fremover. Det kan være af finansieringsmæssige eller rekrutteringsmæssige grunde. Og det kan skyldes, at man kommunalpolitisk vil udfordre grænserne mellem det faglige rum og mulighederne for at inddrage frivillige medborgere i udviklingen af velfærdsløsninger. Her vil der åbenlyst være basis for fortsat dialog mellem de kommunale aktører, herunder organisationerne (se også afsnit 3.4).

Holdningerne hos **forældre, pårørende** etc. har været klart positive. Der er enkelte eksempler, hvor forældre i opstartsfasen har udtrykt bekymring overfor det "rend" af forskellige bedsteforældre, det kunne ende med på institutionen. Men det er ikke det generelle billede. Tværtimod. Det har da også været et fokusområde for mange af projekterne at sikre den nødvendige information og inddragelse tidligt i projekterne.

Enkelte medarbejdere på daginstitutionsområdet påpeger udfordringerne fremadrettet i forhold til nye generationer af forældre. Forældre som i højere grad end tidligere er vokset op med en servicetankegang og ser sig selv som forbrugere. En tilgang, som flere forventer kan blive en barriere for ønsket om en større inddragelse af frivillige.

¹² Undersøgelse om frivilligt socialt arbejde, FOA Kampagne & Analyse, oktober 2009k

4.4. Tiden og ressourcerne

Alt nyt, der skal løbes i gang, tager tid. Det er ikke anderledes, når det drejer sig om opbygningen af et velfungerende samarbejde mellem frivillige og professionelle. Men det er kun den ene del af udfordringen.

Den anden del vedrører tiden, når projektet er sat i søen. Der skal sættes tid af til at organisere det frivillige arbejde – til at sikre den rette kommunikation og få dagligdagen til at fungere.

Det er vigtigt, at samspillet ses som en investering i noget større eller ekstra, hvis det skal lykkes. Ikke endnu en ekstraopgave. ... *"vi har tænkt, at det var en ekstra opgave, som så bare er blevet skubbet rundt – vi har ikke tænkt det større, som noget der giver noget..."* (medarbejder).

Samarbejdet mellem civilsamfund og kommuner er på mange måder et win-win projekt. Kommunen som helhed og borgerne får noget "ekstra", ligesom den enkelte medarbejder og den frivillige får det. Men det kræver, at der investeres opmærksomhed og tid.

Der skal investeres i tid for at rekruttere og fastholde frivillige. Der skal introduceres til stedet og til opgaverne, og de *"...frivillige skal plejes..."*, så de oplever, at de er en del af stedet. Der skal tages hånd om kommunikationen og det gode samspil i hverdagen.

Der skal investeres i tid, når medarbejderne i en institution eller en skole skaffer sig overblik over forældres kompetencer og motiverer dem til at deltage i aktiviteter i skolen eller daginstitutionen: *"... Vi har lige haft stor udskiftning i forældregruppen hér i sommer. Så det er jo det benarbejde, vi gør nu – forklarer, hvad vi står for som institution. Så kommer folderen, og så kan de mange gange godt se ideen i det... vi kunne i princippet bare hænge det op... det kræver dialog – mange tror ikke, de kan noget..."* (medarbejder).

Der skal investeres i tid, når en frivillig desværre bliver forhindret i at deltage i en planlagt aktivitet. Og der skal findes en ny. Eller en medarbejder må træde til: *"... personalet har måttet vænne sig til, at det er sværere at planlægge... alle gør, hvad de kan... der er forståelse for, at forældre og andre frivillige må prioritere job og familien før det frivillige..."* (frivillig).

Der skal investeres i tid til planlægning og koordinering, når de ældre skal gøres klar og forberedes til de ekstra aktiviteter; køreturen, den fælles sang etc. Eller når forældre skal med i aktiviteter i institutionen.

Den tid, som medarbejdere og ledere investerer, skal synliggøres og anerkendes, som en naturlig del af opgaverne og en forudsætning for at opnå det "ekstra". *"... tiden, der bruges, kommer igen menneskeligt og praktisk..."* (medarbejder) – forebyggelse og bedre livskvalitet for borgerne styrkes. Derfor!

Samtidig skal der tænkes i nye måder at gøre tingene på, så tiden ikke bliver en barriere. Måder at tilrettelægge samspillet på, som er enkle og praktiske. Fx har flere af kommunerne gode erfaringer med at koble inddragelsen af frivillige til den planlægning, som allerede foregår. Eller bruge forskellige former for selvorganisering af de frivillige.

Spørgsmålet om tidsforbrug har en tæt sammenhæng til ledelse, organisation og samspil (afsnit 5).

5. LEDELSE, ORGANISATION OG SAMSPIL

5.1. Ledelse

Det personlige ledelsesformat, lederpersonlighedens overskud og lederens udmelding om, at "det hér er bare så spændende, og det skal vi prøve af" – er helt afgørende. Lederen kan være den øverste chef, en souschef eller en afdelingsleder.

Samstemmende er det erfaringen, at et velfungerende samspil kræver en leder, der bakker synligt op om ideen, brænder for den og går foran i forhold til at skabe rammer, der gør det muligt at udvikle samarbejdet og få "det ekstra" frem: *"... ledelsens indstilling... og ... ledelsesinvolvering betyder alt..."* (medarbejdere).

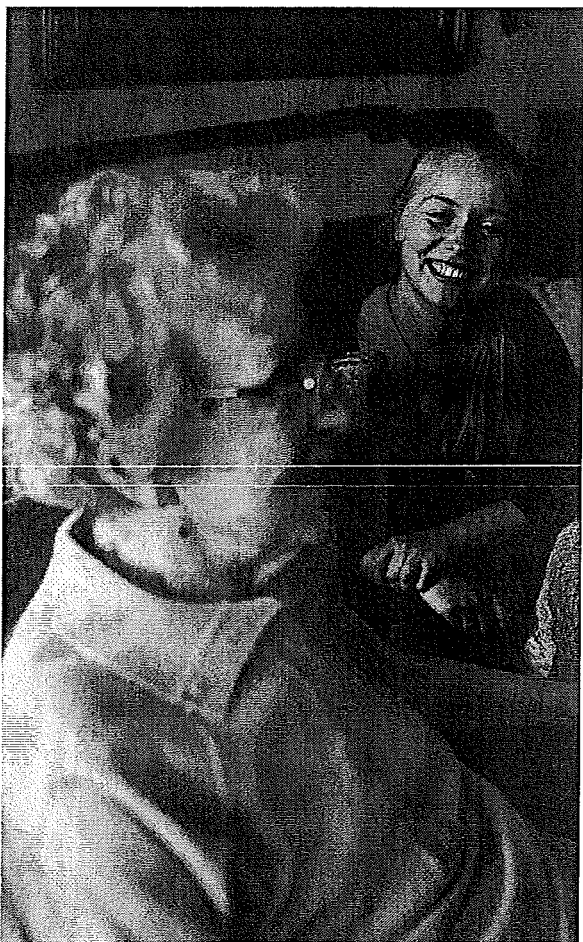
Det handler om at synliggøre, hvad formålet er med at inddrage frivillige i den kommunale opgaveløsning. Og hvad de involverede får ud af samarbejdet. Det er helt nødvendigt, at lederen påtager sig opgaven med at sælge ideen. Lederens tydelighed og ærlige engagement har betydning for medarbejdernes opfattelse af værdien af samarbejdet.

De frivillige lægger stor vægt på at høre til. Her træder lederskabets betydning igen ind. På de velfungerende projekter er der en kontaktperson, der evner at være både anerkendende og kravstillende. De frivillige oplever i høj grad respekt og lyst til at fortsætte via anerkendelse fra en leder på institutionen. Kunsten er at koble det til selvorganisering og fornuftig ledelsesmæssig prioritering, jf. neden for under afsnit 5.2.

Tilsvarende har de frivillige – som alle andre – brug for at opleve, at de gør en forskel. 52 procent angiver dette som én af grundene til, at de er frivillige. De fleste frivillige ser tydeligt deres værdi i det direkte møde med borgeren: De ældres glæde, børnene ro og tillid, nye løsninger eller ekstra aktiviteter, der ellers ikke var mulige etc.

Men nytten skal også synliggøres og påskønnes mere direkte af ledelsen i organisationen: *"... Kommunen kan påskønne de frivilliges arbejde meget mere..." (frivillig). Der kan "... orienteres bedre fra kommunen, hvad de vil med vores plejehjem og skoler, så man ikke føler, det er formålsløst..." (frivillig).*

Synliggørelse er vigtig. Den vedrører de konkrete resultater, der skabes i samarbejdet. Men også et tydeligere fokus på sammenhængen mellem inddragelsen af frivillige i opgaveløsningen og de overordnede mål for institutionen eller kommunen.

Det er der flere eksempler på. Bl.a. har Engelsborgskolen i Lyngby-Taarbæk Kommune kædet inddragelsen af forældre og ressourcepersoner i lokalområdet sammen med målene i virksomhedsplanen om at arbejde med innovation. Og Børnehuset Bulderby, der arbejder med inddragelse af frivillige, som ikke har fuld arbejdsevne, har skabt en tydelig sammenhæng mellem dette arbejde og institutionens værdier om rummelighed: *"Når nyansatte siger ja til at arbejde i Bulderby, siger de også ja til, at vi har de frivillige i vores hus, og at de gør en forskel..." (leder).* Det er en del af profilen udadtil.

Dermed fremhæves samarbejdet med frivillige som en helt central og nødvendig del af udviklingen af deres institution. I den forbindelse understreger flere ledere betydningen af institutionens profil i forhold til at kunne tiltrække frivillige. Det handler om at synliggøre den gode historie, som frivillige bliver en del af.

Udover synlighed og påskønnelse, handler ledelsesindsatsen også om at følge op på de udfordringer og dilemmaer, som nødvendigvis er en del af samarbejdet, når forskellige tilgange mødes. Inddragelsen af både medarbejdere og frivillige i løsningerne sikres. Og lederen skal have modet til at drøfte udfordringer, tage konflikter, markere retning etc.

Ovenstående markering af lederskabets betydning er lyssende.

5.2. Lokal organisering af samspillet

For meget og for lidt struktur er et centralt tema. Det er tydeligt, at en systematisk afstemning af forventninger og klare rammer er med til at fremme samspillet. På den anden side skal der også være rum og plads til de frivillige: *"Vi skal turde slippe kontrollen... være på sidelinjen. Vi kan jo se, at børnene er glade..." (medarbejder).*

Organisering af samspillet dækker over flere forskellige områder. Bl.a. organiseringen af opgaverne og den løbende information.

Organiseringen af opgaver og løbende information

Der har været flere modeller i brug i projekterne i forhold til organisering af frivillige og opgaver – modeller som projekterne selv har haft frihed til at udvikle. Her er nogle eksempler:

- Alle frivillige indgår i selvsupplerende og selvstyrede teams på 3-5, der sammen løser en særlig opgave (Eldrecenter Egebo, Horsens Kommune). En af de frivillige koordinerer i forhold til mødeplaner og information og er teamets kontaktperson til arbejdspladsens koordinator af den frivillige indsats. Der er ikke tradition for tværgående aktiviteter, og de frivillige kender ikke så meget til de andre teams
- De frivillige indgår i teams med koordinator. De deltager i et par årlige fællesmøder med ledelse og medarbejdere. Her lægges de store linjer, man lærer hinanden at kende, og man bliver inspireret til at gå ind i nye frivilligaktiviteter (Carolineparken, Varde Kommune)
- Skolen styrer projekterne og melder dem ud i en plankalender. Kalenderen formidles via opslag på skolen og pr. mail, så de frivillige kan melde sig på efter interesse og tid ("Kend din skole", Varde Kommune)
- Via folder opfordres alle forældre, der har børn på skolen, til at byde ind med deres kompetencer og interesseområder. Oplysningerne indgår i en database, som fungerer som planlægningsværktøj for skolens medarbejdere. Lærerne tager stilling til inddragelse af ressourcepersoner som led i undervisningsplanlægningen. Målet er at forældre – og senere hen ressourcepersoner i lokalområdet – selv får mulighed for at vedligeholde oplysningerne (Engelsborgskolen, Lyngby-Taarbæk Kommune)
- Ti skoleonkler og -tanter (Brorsonskolen, Varde Kommune) aftaler selv, hvem af dem, der er teamkoordinator. Pågældende sikrer vagtplanerne etc. og er kontaktperson til skolens ledelseskordinator. Endvidere sikres kontakten med lærere og pædagoger via den daglige fælles formiddagskaffe og den løbende dialog, fordi man er i samme fysiske lokaliteter. De frivillige deltager også i fælles sociale arrangementer (sommerfesten etc.)
- Der planlægges årligt 1-2 temaperioder i daginstitutionen. Opgaver i temaperioderne bydes åbent ud til forældre, bedsteforældre og ressourcepersoner i lokalområdet fx lokale kunstnere, foreninger m.fl. (Avnstrup børnegård, Lejre Kommune)
- Samarbejdet med frivillige (med ringe tilknytning til arbejdsmarkedet) indgår som en del af indsatsområderne på daginstitutionen. Der er en fast kontaktperson til hver af de frivillige, som også fungerer som mentor, og der udarbejdes konkrete handlingsplaner (Børnehuset Bulderby, Lyngby-Taarbæk Kommune)

Mange fremhæver selvbestemmelse til grupper af frivillige som en styrke. Modsat er den frivillige indsats og samspillet med de frivillige nogle steder en så stor del af identiteten og arbejdsglæden hos ankerpersonen i ledelsen, at pågældende kan have svært ved at delegerer og lægge det fra sig. Dette understreger vigtigheden af, at det frivillige arbejde ikke kun forankres hos ildsjæle, men breddes ud og understøttes af enkle samarbejdsstrukturer. Og at ledelsen sikrer den fornuftige prioritering af denne ledelsesopgave i sammenhæng med alt det andet.

Organiseringen af samspillet må nødvendigvis afhænge af, hvad det er for et område, man arbejder indenfor – rammerne, opgaverne og brugerne – af arbejdspladsens kultur og af hvem de frivillige er etc.

Otte gode råd om organisation og information

De generelle erfaringer og gode råd på tværs af de 19 meget forskellige projekter, når det gælder organisering og information, kan samles i 8 punkter:

Vigtigheden af information til de frivillige bekræftes i spørgeskemaundersøgelsen. Som tidligere nævnt er tilfredsheden generelt stor blandt de frivillige i projekterne, og der er ikke markante kritikpunkter omkring rammerne.¹³

- a) Vær tydelig på **ansvar og roller** – rammerne skal være klare. Både i den forstand at der er synlighed – og dialog – omkring grænserne mellem det faglige og frivillige og styr på hvem, der gør hvad i det daglige. Hvem tager imod nye? Hvem går de frivillige til med spørgsmål eller nyttig information? Og hvem samler op, hvis der opstår problemer? Det er vigtigt, "... at nogen sætter rammerne og tager sig af at få det organisatoriske på plads..." (frivillig)
- b) **Introduktionen af de frivillige** er en afgørende forudsætning for alt andet. Det gælder måden, man tager imod på, og den information som de frivillige får om organisationen og opgaverne
- c) Skab **sammenhæng** til arbejdspladsens overordnede værdier og strategier. Gør det frivillige samspil til en synlig del af stedets strategiske udvikling gennem virksomhedsplaner eller lignende. Eller synliggør det i institutionens profil – i præsentationen af virksomheden udadtil og til alle nye medarbejdere, forældre, pårørende etc. "Her på stedet har vi valgt... fordi..."
- d) Overvej forskellige modeller for **selvorganisering** af de frivillige – det kan være via tovholder eller selvstyrende team. Måske også mere organiserede netværk eller foreningsdannelser. Nogle steder efterspørger de frivillige tiltag på tværs af de frivillige – det kan også arrangeres af de frivillige selv – her er en træningsbane for selvorganisering. Evt. med inspiration fra kontaktpersonen i ledelsen. Mange fremhæver – både medarbejdere, ledere og frivillige – at samspelet skal udvikle sig decentralt. Men vær opmærksom på, at mange af de frivillige jo er der for at gøre noget for borgerne. Jf. afsnit 6.1. Så...
- e) Undgå for mange møder og for meget unødigt **bureaukrati**. Der skal ikke for mange styregrupper og den slags ind over. Koordineringen på tværs skal holdes på det enkleste niveau
- f) Hold fast i udgangspunktet, når opgaverne drøftes. **Frivillige er frivillige**, og de er der af lyst. Der skal være plads til, "... at vi kan byde ind med det, vi har lyst til og kan... og får frie rammer til det" (frivillig). Pas på med at værdilægge opgaverne: "Der er ikke noget, der for småt – alle funktioner er vigtige, og det kan betyde meget for andre at udføre..." (medarbejder)
- g) Inviter de frivillige med til udvalgte **fælles aktiviteter** med medarbejderne – fx festlige arrangementer, hvor man lærer hinanden at kende. Eller måske særlige møder, hvor institutionens eller områdets strategiske linjer præsenteres. Det kan styrke de frivilliges ejerskab og helhedssyn og give en mere præcis forståelse af, hvad man kan gøre. Det handler også om ligestilling
- h) Vær tydelig på den **ledelsesmæssige forankring**. Koordinering af det frivillige arbejde skal indgå som en naturlig driftsledelsesopgave på institutionen. Det er prioriteret ind i ledelsens opgavesæt – varetages af en konkret person – forankret i idé og ledelsesgrundlag, virksomhedsplan etc. – med bredt ejerskab i den samlede ledelsesgruppe og medarbejderkreds

Men når man krydser svarene på, hvad de frivillige oplever som særlig vigtigt med oplevelsen af tilfredshed med at deltage i projekterne, er der en klar sammenhæng. På alle parametre er de frivillige mere tilfredse, hvis de i høj – eller meget høj – grad oplever tilfredsstillende rammer – herunder en god introduktion. Generelt er 56 procent enige i, at de i høj – eller meget høj grad – har fået en god introduktion, men tallet er 77 procent blandt de, der er meget tilfredse med at være frivillig.

¹³ I spørgeskemaundersøgelsen er de frivillige blevet spurgt om forskellige rammevilkårs betydning for deres trivsel som frivillige. Der har været følgende 10 prædefinerede svarmuligheder: a) At du får en god introduktion til stedet og opgaverne? b) At du selv kan vælge, hvad du arbejder med? c) At du bliver taget med på råd, når opgaverne planlægges? d) At du har mulighed for at tage selvstændige beslutninger? e) At der lyttes til dine ideer? f) At du har et tæt samspil med de ansatte på stedet? g) At du er med til møder eller andre aktiviteter på arbejdspladsen? h) At det du laver som frivillig bliver påskønnet? i) At der er klare aftaler for, hvad der er dine opgaver, og hvad der er de ansattes opgaver? j) At du får mulighed for at udvikle dine kompetencer? Herudover et åbent svarfelt.

Ledere og medarbejdere oplever generelt, at de frivillige i bund og grund er selvsikre – på den gode måde – i forhold til at anvende deres almene sociale kompetencer og smide deres menneskesyn og tilgang til andre mennesker helt naturligt ind i samspillene. Men der kan være områder, hvor det er godt at koble med faglig vidensformidling. De frivillige vil gerne lære mere om "nutidens skole" eller om demens eller børn med særlige behov etc. Men det er som supplement. Se også afsnit 6.3. Vigtige forudsætninger.

5.3. Samspelet med de frivillige foreninger

Det er kun enkelte af projekterne, der har organisatorisk sammenhæng til det lokale Frivilligcenter eller til frivillige foreninger i lokalområdet. Men dér hvor det er tilfældet – er det velfungerende.

Fx er skoleonkterne i Varde alle tilknyttet Væksthuset (Frivilligcentret), der har givet den juridiske ballast – og hvor man mødes en gang om måneden i netværk – også sammen med andre frivillige. Skolen vægter dette samspil meget højt.

I Lejre Kommune er to af projekterne baseret på et direkte samarbejde med lokale patientforeninger – Scleroseforeningen, Diabetesforeningen, Hjerteforeningen og HjerneSagen – og en idrætsforening, Bramsnæs Sejlklub, hvor de frivillige er kommet fra.

Oplevelsen i de projekter, hvor foreningerne er tæt inde, er, at der er et stort uudnyttet potentiale i samspelet mellem de lokale foreninger og de kommunale institutioner. Fx er der mulighed for nye og anderledes løsninger, når de forskellige faglige kompetencer mødes: *"... vi har fået øjnene op for, at der ikke behøver at være så skarp deling mellem fx foreninger og ungdomsklub... I får noget som forening, og vi får nye muligheder for nogle af de "skæve" unge..."* (leder).

Foreningerne ser også deres fordele i samarbejdet i form af bl.a. et bedre og bredere rekrutteringsgrundlag. *"Der er jo miljøer, der aldrig sætter deres ben i en idrætsforening... dem kan vi få fat i..."* (frivillig).

Samarbejdet er med til at udvikle begge parter kompetencer og – for fx patientforeningernes vedkommende – sikre en bedre interessevaretagelse, fordi nøglepersoner i kommunen kender til deres kompetencer.

Den største del af de frivillige har ikke haft – og udtrykker ikke behov for en relation til en frivillig organisation. De udtrykker, at deres tilhørsforhold er institutionen og hinanden (som et socialt eller praktisk netværk). Men det gælder tilhørsforholdet i dette projekt. Mange af de frivillige er typiske for "Foreningsdanmark". De er engagerede på andre fronter – ofte i foreningsregi. 63 procent af de frivillige, der har været med i spørgedelen, udfører således det frivillige arbejde uden kobling til en forening. Og kun 19 procent blev opmærksom på projektet igennem en forening.

Nok så interessant er det, at 28 procent af de frivillige angiver, at de ikke har udført frivilligt arbejde tidligere. Det vil sige, at der er aktiveret et frivilligpotentiale, som foreningerne ikke tidligere har kunnet aktivere.

Vi ser altså den samme udvikling som inden for fritids- og idrætsområdet. Ved siden af den traditionelle foreningsidræt opleves gennem de sidste årtier enorm aktivitetsvækst i den individuelle og uformelle aktivitet, hvor man bare beslutter at løbe, at cykle, at spille bold, at tage kajakken etc. Det foregår alene eller sammen med andre. Opgangen i danskeres fysiske aktivitetsniveau er vel i vidt omfang baseret på dette både – og. Både stærke foreninger og stærke uformelle (ofte fejlagtigt kaldet uorganiserede) – ofte individuelle aktiviteter.

Der rystes på hovedet, når vi spørger de frivillige på fx ældreområdet, om de kan se en styrke ved, at de kobler sig på en frivillig social eller anden forening i lokalsamfundet: *"Vi har jo vores fælles sted – det er Egebo"* (frivillig).

Men det at høre til og indgå i netværk fremhæves som en vigtig forudsætning for, at de frivillige kan fastholdes: "... Som enkelt frivillig, der er med på ture, skal du blive en del af et frivilligteam, hvis det skal holde..." (frivillig).

Foreningstilknytning er således ikke en nødvendig forudsætning for deltagelse i det frivillige arbejde. Nogle frivillige deltager og koordinerer via en forening, og andre koordinerer selv og i samspil med den kommunale institution.

En af udfordringerne – og mulighederne – for kommunerne fremadrettet er derfor at tænke i forskellige samarbejdsstrukturer, der både matcher samarbejdet med frivillige foreninger og frivillige uden for foreninger. Her er et område, der kan udvikles. Jf. også under afsnit 7.3. De frivillige foreninger.

6. DE FRIVILLIGE

6.1. Projektets forestilling om ansvarlighed

De individuelle og mere egoistisk prægede grunde til at blive frivillig fylder klart mindre i erfaringsopsamlingen end fokuseringen på fællesskab og samfundssind. Men der ligger altid et naturligt både – og. De frivillige i projektet bruger ikke begrebet "etisk fordring"¹⁴, når de motiverer deres indsats. Men det er den etiske fordring, vi afkoder hos flertallet. Og hér indgår netop sammenhængskraften mellem jeg'et og mit medmenneske/vi'et.

Det fremgår bl.a. af de begrundelser for frivilligt engagement, der står øverst på listen i spørgeskemaundersøgelsen.¹⁵ Den begrundelse, der udpeges af flest frivillige, vedrører oplevelsen af, at den frivillige indsats er en meningsfyldt måde at være medborger på (68 procent). Herefter kommer begrundelsen om at gøre en forskel (52 procent).

Det træder ikke mindst tydeligt frem hos den store gruppe af frivillige, der ikke længere er på arbejdsmarkedet. Man skal af med ansvarsfølelsen, der opleves som en ansvarspligt – en etisk fordring. Ønsket om fortsat at indgå i meningsfyldte, sociale sammenhænge fylder meget.

For frivillige, der er i arbejde, er indstillingen grundlæggende den samme: *"Man tager fra i lokalsamfundet, med de kræfter og det overskud man har som en selvfølge"* (frivillig).

De begrundelser, som færrest angiver, vedrører egen karriere (ingen angiver dette), faglig interesse i opgaverne (10 procent), mulighed for at udvikle sig og lære noget (14 procent), mulighed for indflydelse (16 procent) – og at man gør det på grund af en pårørendes eller en bekendts situation (18 procent).

14 K.E. Løgstrup, *Den etiske Fordring* (Gyldendal 1956)

15 Der er brugt prædefinerede svarmuligheder. Der kunne kun markeres 3 begrundelser ud af de 11 muligheder: a) Jeg ser det som en del af mit ansvar som borger, b) Jeg gør det på grund af min(e) pårørendes eller bekendtes situation, c) Jeg får mulighed for indflydelse og for at påvirke, d) Jeg kan se, at jeg gør en forskel, e) Jeg interesserer mig fagligt for opgaverne, f) Jeg ser det som en del af min karriere, g) Jeg får mulighed for at udvikle mig og lære noget, h) Jeg ønsker at indgå i fællesskab med andre, i) Jeg har tid til overs, j) Jeg oplever det som en meningsfyldt måde at være medborger på, k) Andet

Midt imellem står begrundelserne om at indgå i fællesskab med andre (38 procent), at tage ansvar som borger (36 procent) og at have tid til overs (36 procent).

Svarene i spørgeskemaundersøgelsen viser en sammenhæng imellem alder og motivation. De individuelle grunde fylder mere i grupperne under 65. Fx begrundelser som faglig interesse etc. Men som tidligere nævnt er der en stor overvægt af ældre over 65 år i gruppen af frivillige, der har deltaget. Der er derfor ikke grundlag for at nuancere forskellene yderligere.

6.2. Hvad vil de frivillige investere?

Fra spørgeskemaundersøgelsen ved vi, at 94 procent af de frivillige mener, at omfanget af det frivillige arbejde har været passende, og 5 procent vil gerne bruge mere tid. Kun 1 procent anfører, at de gerne ville have brugt mindre tid på det frivillige arbejde.

Kun 5 procent af de frivillige ønsker ikke at fortsætte som frivillig efter projektperioden. Heraf angiver de 4 procent personlige grunde som helbred, alder eller lignende. Kun 1 procent angiver, at det skyldes bøvl med det offentlige: *"Fordi jeg hellere vil bruge min tid som frivillig i private foreninger, hvor der er mulighed for at udvikle. Indenfor det offentlige er der alt for meget snakmøder, som ikke fører til noget"* (frivillig).

Ovenfor (i afsnit 5.2 Lokal organisering af samspillet) er der givet bud på nogle ideelle former for organisatorisk samspil, hvor der også indgår fællesmøder på tværs. Men som én af de frivillige fortalte i et af interviewene: *"Som organisationsmand har jeg deltaget i alt for mange møder i mit tidligere arbejdsliv, det gider jeg bare ikke mere... så det er så herligt bare at være inde i mit lille frivilligteam og beboerne... uden at skulle involveres i alt muligt"*.

6.3. Vigtige forudsætninger

Tilfredsheden med at deltage som frivillig er som nævnt meget høj og de positive udmeldinger fra de frivillige i såvel spørgeskemaundersøgelsen som i fokusgruppeinterviewene er mange.

Men der er nogle centrale forhold, der tæller for de frivillige i samspillet med de fagprofessionelle: *Indhold, legitimitet, spilleregler, helhedsforståelse, ledelse og organisering, indflydelse, sociale netværk*. Nogle af temaerne er behandlet i tidligere afsnit.

Det har været interessant – med den generaliserende optik – at observere på **indhold contra kønsroller**. Det er ikke tilfældigt, at flertallet af frivillige på det sociale område er kvinder. Det er vores ikke så overraskende observation – med den generaliserende palet – at kvinder har det fint med at melde sig til – uden at der nødvendigvis er klare, afgrænsede opgaveområder. Der er ofte et udpræget (gennem livet afprøvet og udfordret) socialt gen – der ikke står i modsætning til lysten til at gå med ind i ledelses- og projektopgaver mv.

Mænd går ofte ind med andre præferencer. De siger ja til at sidde i en bestyrelse eller et udvalg. Eller til konkrete arrangementer og opgaver, hvor de tydeligt kan se, at de kan bidrage med deres faglige og personlige kompetencer. Først med det overblik siger man ja.

Derfor er der efter konsulenternes vurdering et stort og ikke udnyttet potentiale hos mange flere (også ældre) mænd i fremtidens samspil mellem kommune og civilsamfund. Der har i flere projekter været fokuseret på dette. Erfaringerne er bl.a., at man skal melde konkrete projekter eller opgaver ud: Deltag i dén eller dén dagstur – gå ind i et team, der sørger for, at vognparken (kørestolene) altid er smurt uden løse skruer – stå for en fisketur – vær vært på internetcafeen – planlæg en temadag – gå med som ”skubber” – læs højt for børnene – spil fodbold med drengene etc.

Når mændene så først er inde på arbejdspladsen, så kommer deltagelsen på mange flere niveauer. Og mændene breder deres – også sociale – kompetencer mere ud.

Generelt har der været overvægt af ældre medborgere – men i Lyngby-Taarbæk Kommune har **aldersfordelingen** været meget mere spredt som den voksne befolkning generelt. Vi har ikke kunnet analysere tæt på dette, men det er vurderingen, at der et uudnyttet potentiale vedrørende netop at tiltrække også yngre medborgere som frivillige.

Er der noget, de frivillige ikke vil eller orker? Projekter, hvor frivillige skal være med til at styrke livskvaliteten for unge eller ældre med psykiske lidelser, har haft en svær start. På et center for ældre psykiatriske plejehjemsbeboere har institutionen i Horsens Kommune formidlet faglig indsigt på generelt niveau om beboernes adfærd og udtryk. Det har åbnet op for – og fastholdt frivillige på centret. De frivillige oplever, at de nu meget bedre forstår beboerne og dermed også på en god måde kan bidrage til aktiviteter, der styrker livskvaliteten, der ofte kan være svær at aflæse.

Vi har fra projektets start fokuseret på **legitimitet**. Når de frivillige er tæt inde på arbejdspladsen, har alle aktører brug for at vide, hvem der er hvem – og hvorfor, man nu går rundt hér?

Arbejdspladsens løbende **information** til alle medarbejdere og andre, der kommer dér (forældre på skolen eller i børnehuset, pårørende på ældrecentret etc.) er herunder af central betydning, jf. afsnit 5.2. Lokal organisering af samspillet.

De frivilliges muligheder for at få en **helhedsforståelse** af den kommunale arbejdsplads er vigtig – og der er peget på relevante modeller i afsnit 5.2.

Vi har flere gange været inde på betydningen af god ledelse. Det er ikke tilfældigt, at det netop er på dét center, hvor ledelsen har arbejdet mest med helhedsforståelse på tværs af medarbejdere og frivillige, at ledelsen i den grad lyser op. De fortæller, at *”... det er blevet lettere og mere energifyldt at være leder efter, at de frivillige er kommet så stærkt ind som en central aktør i de fælles bestræbelser på at sikre tryghed og livskvalitet for beboerne. Og selv om vi også før projektet havde frivillige, har vi nu fået en helt anden bevidst, på én gang strategisk og hverdagsorienteret forståelse for samspil- lenes enorme synergi – og de rammebetingelser, der er helt afgørende for fortsat succes... Det er helt naturligt, at vi frem- over har stort set lige mange ansatte og frivillige inde på centret – i supplerende aktiviteter”* (leder).

Når frivillige på andre kommunale arbejdspladser hører om dette eksempel er meldingen: *”Det savner vi – en sådan mu- lighed for at blive inddraget i arbejdspladsens helhedssyn – vil styrke vores motivation og engagement”* (frivillig).

6.4. Rekruttering og markedsføring

Flertallet af projekterne har forholdsvis hurtigt været fyldt op med det antal frivillige, som man p.t. kan magte at være i samspil med. Andre har haft sværere ved at finde frivillige. Der har derfor været forskellige rekrutteringsstrategier. De er ligeledes præget af forskellene mellem storby og det lille samfund.

Personlig opfordring, kombineret med at man har haft tilgang til området som pårørende, er den vigtigste rekrutteringsmåde. Det er også den måde, man kender fra fritids- og foreningslivet. Invitationer til åbent hus og informationsmøder – og interesse via lokal medieomtale er andre tilgange.

I flere af projekterne bl.a. på ældreområdet har der i vidt omfang været tale om selvsupplering i de frivillige teams. Eller som en kombination: *"... vi hjælper de frivillige med at lave sedler og beskrive behov – og så styrer de selv rekrutteringen..."* (medarbejder).

I andre af projekterne er tilknytningen af forældre, bedsteforældre og lokale ressourcepersoner sket ud fra samtaler med lederen eller medarbejderne, som har lavet opsøgende arbejde og opfordret til deltagelse.

Endelig er der projekter, hvor de frivillige er kommet med via foreninger.

Enkelte institutioner arbejder målrettet med kontakten i lokalområdet til fx idrætsforeninger, uddannelsessteder, virksomheder m.fl. Og flere ser mulighederne her: *"I de lokalområder, jeg kommer i, er der masser af frivillige rundt omkring i idrætsforeninger og andre foreninger ... jeg tror, at det man kunne gøre som det nye, det var måske at skabe den kontakt mellem de forskellige institutioner – det kunne være vores lille børnehus – til fx en idrætsforening... eller spejderne..."* (medarbejder).

41 procent af de frivillige angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at de er med, fordi de er blevet opfordret til at deltage i projektet. 20 procent er kommet ind via pårørende, og 19 procent angiver, at de er kommet ind på baggrund af et medlemskab af en forening. Under 10 procent er blevet rekrutteret på baggrund af reklamer på kommunens hjemmeside, eller annoncer i aviser m.m.¹⁶

Projektet bekræfter med andre ord det, som også andre undersøgelser påpeger; nemlig at det er den personlige kontakt, netværket og det at blive opfordret, der har størst betydning.¹⁷

I spørgeskemaundersøgelsen har de frivillige haft mulighed for at komme med forslag til, hvad der kan gøres for at få endnu flere frivillige med.

De gennemgående forslag vedrører synliggørelsen af det frivillige arbejde. Forslagene går dels på udbredelsen af kendskabet til behovene hos de kommunale institutioner, dels påskønnelsen af den indsats, som de frivillige udfører:

"Man skal søge offentligt, når man mangler frivillige... og gøre opmærksom på behovet. Jeg er sikker på, at der er mange, der gerne vil." (frivillig) Og "... kommunen skal påskønne de frivilliges indsats meget mere. Så kan det være, at de frivillige vil fortælle andre om deres indsats som frivillige og dermed skaffe flere frivillige. For mund til mund er en af de bedste måder at skaffe flere frivillige på." (frivillig)

Der er også forslag, som vedrører organiseringen og adgangen til den kommunale verden. Det skal være *"... ukompliceret at blive en del af kommunens aktiviteter"* (frivillig). Fx foreslås det, at man i kommunen tager temaer op, og gør det muligt for frivillige grupper at mødes på tværs og udveksle erfaringer og derigennem få ideer og lyst til andre projekter.

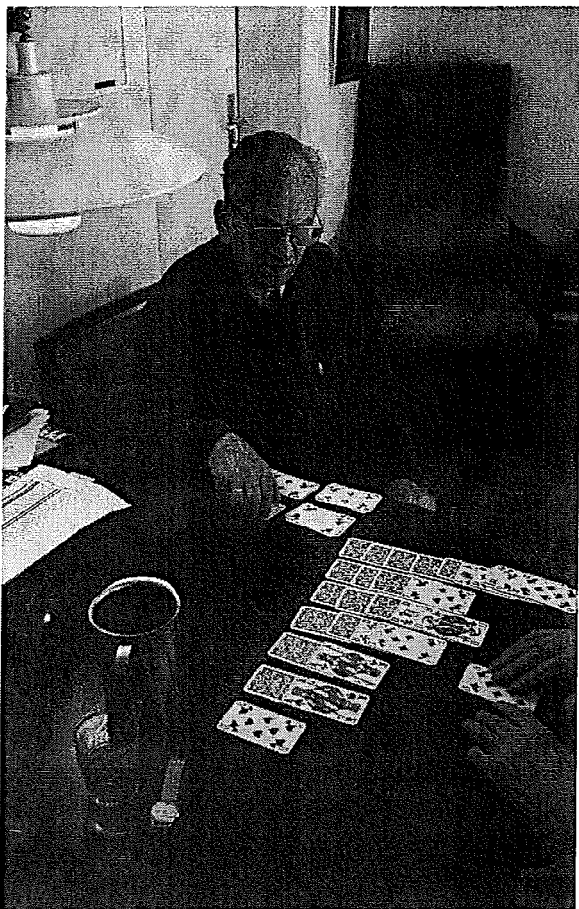
Flere opfordrer til, at der sikres klare rammer og fx laves flere små og overskuelige projekter. Man skal *"... tænke i konkrete tidsafgrænsede projekter og gøre brug af personlige opfordringer... der skal være noget for både dem, der selv vil udtænke ideer, have indflydelse osv. Og dem, der gerne vil løse en konkret bunden opgave."* (frivillig).

Herudover er der forslag til annoncering, kampagner, kontakt til pårørende, åbent husarrangementer mv.

¹⁶ Der er brugt prædefinerede svarmuligheder: a) Jeg blev opfordret/valgt til det, b) Jeg så annonce, avisartikel, TV-udsendelse e.l., c) Jeg fik kontakt via pårørende, kollegaer eller bekendte, d) Gennem mit job/min uddannelse, e) Gennem mit medlemskab af en forening, f) Via kommunens hjemmeside g) Andet

¹⁷ Bl.a. Den frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning, redigeret af Thomas P. Boje m.fl., SFI Publikation, 2006 & Frivillighed og kræft – hvad ved vi? En rapport om forskning i og erfaringer med frivilligt arbejde, Kræftens Bekæmpelse, 2007

I to af projekterne er der indgået et samarbejde med private virksomheder. Vurderingen er, at der er et potentiale i et sådant samarbejde. Tilsvarende ser mange ledere i projekterne uudnyttede muligheder i at styrke kontakten til andre aktører i lokalområdet og udvide institutionens netværk som redskab til at mobilisere frivillige.

Der er herudover mange klassiske markedsføringsmetoder, man kan overføre til frivilligområdet. Herunder fokusering på hvilke målgrupper – alder, køn, uddannelse, egn etc. – man er i dialog med, synliggørelse af de gode historier etc. Dette projekt bidrager ikke særskilt på dette felt.

Grænser i forhold til hvem, der kan være frivillig

”Visitation” af frivillige har fyldt meget lidt i projekterne. Formentlig fordi langt de fleste frivillige er kommet ind via mund til mund – via netværk etc. De få, der ikke har passet ind, har fundet ud af det – eller er måske usagt blevet lukket ude af de bærende værdipersoner blandt de frivillige. *”Der var en frivillig med i nogle aktiviteter – og hun fyldte bare alt for meget og gik ikke i spænd med nogen ... hun er ikke med mere”* (frivillig).

Men at ”visitation” på ikke mindst personlig integritet, værdier og evne til at gøre en indsats vil være et tema fremover, ligger lige for.

Der er generelt opmærksomhed på, at der er en grænse, hvor der skal siges fra. *”Jeg er helt bevidst om, at jeg skal sige fra, hvis vi får en frivillig ind, der ikke falder til og er på stor afstand af vores værdigrundlag og måden at være sammen på”* (leder).

7. KOMMUNEN SOM ÉT AF CENTRENE FOR DET FRIVILLIGE ARBEJDE INDE PÅ MATRIKLEN

7.1. Kommunalpolitisk forankring

Projekterne har – blandt mange, mange andre udfordringer og projekter i den bredspektrede kommunale hverdag – fået lov til at leve deres eget liv i den projektafprøvningsperiode, der har været aftalt.

De kommunale styregrupper har primært været sammensat på forvaltningsniveau, jf. neden for under 7.2. Det hidtidige forløb er foregået ude på de decentrale arbejdspladser.

De 4 kommuner planlægger derfor alle en implementeringsproces i starten af 2011, hvor det politiske ejerskab skal indhentes – og hvor projekterne skal implementeres i den kommunale frivilligpolitik eller -strategi.

7.2. Forvaltningsforankring

Alle projekter startede via henvendelse til kommunaldirektørerne ud fra de kriterier, der er beskrevet i afsnit 1. Projekterne har derefter typisk været forankret hos én eller flere sektordirektører i samspil med afdelingsledere. Nøgleaktøren lokalt har været kommunens projektkoordinator. Der er derfor i den direkte involverede kreds et godt kendskab og ejerskab – men i en forholdsvis afgrænset cirkel.

De 4 kommuner planlægger nu, hvordan projekterfaringerne kan overflyttes til andre områder. Og hvordan man får det lagt ind i en helhedsstrategi for samspillet mellem kommunen og civilsamfundet.

I enkelte projekter har der været et samarbejde på tværs af forvaltninger: Fx samarbejde mellem plejecenter og 10. klassecenter. Eller samarbejde mellem daginstitution og familiehuse. Men generelt er det indtrykket, at der ikke tænkes på tværs af forvaltninger, hvilket efterlyses af flere ledere.

Udvælgelsen af projekterne i de fire deltagerkommuner er grebet an på meget forskellig vis. I to af kommunerne blev der tilrettelagt en proces, hvor decentrale aktører i kommunen eller lokalsamfundet kunne byde ind med forslag til projekter. De blev så vurderet og udvalgt i forhold til formålet. I de to andre kommuner blev områderne – og i visse tilfælde også de enkelte institutioner – udvalgt centralt til at indgå i projektet. Her har delmotiverne bl.a. været at prøve særlige områder af.

Valget af startmodel er bestemt lokalt i de 4 kommuner. Erfaringen er, at det kræver ildsjæle for at lykkes – uanset hvor initiativet kommer fra:

"... man skal brænde for noget... også de frivillige. Det skal vokse nedefra – måske med centrale initiativer som fødsels-hjælper..." (leder)

"... projektet var pålagt oppefra... det kommer først nu i gang, fordi vi selv har set et projekt, hvor netop de frivilliges evne til at være venner og hvor vi er professionelle, betyder noget..." (medarbejder)

Det er ikke særegent for samarbejdet mellem frivillige og professionelle, men mere en generel erfaring om at sikre ejerskab til forandringer. I den forbindelse peger flere på værdien af at tage et konkret udgangspunkt, når samarbejdet skal i gang, frem for generelle mål: Fx et behov for mere kontakt mellem pårørende og beboerne på et plejecenter. Eller særlige lokale forhold; det kan være samarbejdspartnere i lokalområdet – en naboinstitution, virksomheder, idrætsklub og foreninger eller andet – hvor begge kan have behov for at udvikle et område.

7.3. De frivillige foreninger

Fra møder lokalt eller på nationalt plan med frivillige foreninger og Frivilligcentre har konsulenterne observeret en blanding af det interesserede, det afmålte og det kritiske.

Mange fra foreningerne og Frivilligcentrene har givet særdeles positive rygklap til projekterne. *Et spændende supplement.* Og der har generelt været stor opbakning til projektets idégrundlag om nye måder at beskrive ansvarsdelingen på "nede fra".

Men der har også været udtrykt skepsis: *Hvad er nu det, kommunen har gang i? Trækker I nu tæppet væk under et velfungerende frivilligarbejde i foreningsregi? Kommunerne skal holde sig til deres opgaver – og så er det de frivillige foreninger, der ejer samspillet med det frivillige engagement! Det er jo hele ideen, at vi gør noget, som det offentlige ikke kan! Det bliver jo et helt uoverskueligt marked!"*

En lidt anden vinkel på det samme kommer fra én af projektdeltagerne: *"... jeg tror, at det offentlige vil få problemer, hvis man tager fat i folk som enkeltpersoner... det er en form for garanti, at frivilligheden er organiseret. Det vil spænde det offentlige "forbandet" for, hvis man skaber samarbejde med enkeltpersoner..."* (frivillig). Her er fokus på, at det er enklere for de kommunale institutioner, når de frivillige er organiseret, og derigennem har fået en introduktion til det at være frivillig.

De nuancerede reaktioner fra nogle af foreningerne kan jo i et vist omfang ikke undre. Nu har man endelig fundet en af samfundet anerkendt platform for det frivillige arbejde – *hvor kommunerne har deres og vi har vores – og vi har ofte fundet gode fællesløsninger* – så hvad er nu det?

Men hele idégrundlaget bag projekt "Kommunen og Civilsamfundet" er netop at sætte medborgernes ansvarlighed i centrum. Medborgerne – ikke staten – og ikke foreningerne – skaber de nødvendige alliancer og samspil – der så gribes og medorganiseres af kommuner, foreninger, frivilligcentre etc.

Medborgerne definerer behovet for foreningsaktiviteter og for netværks- eller individorienterede aktiviteter i forhold til den frivillige indsats. Medborgerne og de kommunale skoler, ældrecentre, kulturinstitutioner, daginstitutioner, sociale foranstaltninger etc. er hér – i medborgernes engagerede optik – helt naturlige parter. Hvilket ikke udelukker, at også medborgerne finder det fortrinligt, at en række opgaver bedst varetages i foreningsregi. Eller at man henter viden og netværk via det lokale Frivilligcenter.

Som supplement hertil er det jo helt fint – set fra medborgernes engagement – at staten, kommunerne og frivillige foreninger med særlige kompetencer aftaler samarbejdsdeling på små eller større områder. Og at staten skaber rammer og incitamenter for fx det frivillige, sociale foreningsliv.

Derfor skal udfordringerne løses konstruktivt: Sikke mange muligheder, der er lokalt for at tænke på tværs af:

- Den foreningsorganiserede uvurderlige frivillige indsats
- Det samspil mellem det personlige ansvar (den frivillige medborger) og "mit lokale andelsfællesskab" (ældrecenter, børnehus etc.)
- De kommunale frivilligcentre der ofte vil have stærke muligheder i koordineringen etc.

Man bør i samfundsudviklingen se de enorme muligheder for synergi mellem det organiserede – og i frivilligforeningens optik uorganiserede frivillige engagement – præcis som det kendes fra fritids-, idræts- og sundhedsområdet, jf. neden for.

7.4. Det kommunalpolitiske ejerskab skal udmøntes

Fra vores generelle samspil med danske kommunalpolitikere – der ikke har specifik rod i de fire deltagerkommuner – aflæser vi en overvejende afventende observation på nye samspil mellem det personlige medborgeransvar (civilsamfundet) og de kommunale institutioner. Vi oplever generelt på tværs af partierne:

- En meget positiv indstilling til at sætte det frivillige medborgerskab mere i spil – det står også skrevet overalt i bløde vendinger og udtrykkes i politiske oplæg etc.
- En ægte interesse for at finde ud af, hvordan vi skaber velfærdsinnovation – hvordan vi finder frem til nye velfærdsløsninger tættere på borgerne – hvor vi på én gang leder efter for kommunen billigere og for borgerne bedre eller lige så gode løsninger
- Usikkerhed overfor reaktionen fra de frivillige foreninger og især de faglige organisationer

Erfaringerne fra Projekt "Kommunen og Civilsamfundet" udgør ikke nogen form for trusselsbillede. Tværtimod. Erfaringerne bør give inspiration til nye udgaver af de kommunale (og nationale) frivilligpolitikker – der i dag ofte har ret ensidigt hovedfokus på samspillet med – og støttefinansiering af det frivillige foreningsområde.

Erfaringsopsamlingen sænker en række fordomme om holdninger hos bl.a. medarbejderne. Og man finder bidrag til en åbning mod den velfærdsinnovation, som de 19 projekter jo også byder ind med.

Der er brug for mod i kommunalbestyrelserne til at omsætte den ægte interesse og lyst til at prøve nye veje til nye udgaver af kommunens frivilligpolitik, når den omsættes til praksis. Der bør sendes et klart politisk signal til medborgerne (civilsamfundet) og de lokale kommunale opgaveområder om at fortsætte med at afsøge muligheder og finde på nye måder at dele ansvar på – hele vejen rundt om det kommunalpolitiske opgavefelt.

Nye markeringer i frivilligpolitikker

Vi kan se behovet for fokus i politikkerne på i hvert fald to supplerende områder:

- Signalet til borgere og institutioner om samspil
- En organisatorisk tværgående ramme omkring borgerne, kommunale opgaveenheder, erhvervsvirksomheder, frivillige foreninger og væksthuse etc. – der understøtter synergi og innovation

Der er god grund til, at man fra kommunalbestyrelsen sender klare signaler og rammer om det fremtidige samspil mellem de kommunale opgaveenheder og medborgerskabet. Det kan indeholde fokusering på bl.a.:

- Idégrundlag, visioner og mål for velfærdsudvikling og samspil med civilsamfundet
- Rummet for medborgerindsats – afgrænsning/rettigheder for borgerne til kommunal aflønnet faglighed og myndighedsudøvelse
- Forventningen om, at det indgår som en naturlig del af opgaveområdets udvikling
- Evt. særlige forsøg
- Tilknytning til lederudvikling – opbakningen til faglig kompetenceudvikling
- At det skal ind over opgaveområdernes fortælling om, hvad de står for og arbejder med – og hvordan de gør det (hjemmesiden mv.)

På tværs af det lokale frivilligcenter, de frivillige foreninger, institutionsbestyrelser, lokale netværk, lokale opgaveområder, medborgere etc. er der åbenlyse muligheder for synergi. Med ønsket hos alle aktører om videndeling og samspil bør den frivillige medborgerindsats kunne udvides betydeligt.

Derfor bør der i den praktiske opfølgning indgå en afdækning af alt det, der allerede foregår. Af det åbenlyse potentiale for medborgerskab og velfærdsinnovation, der tydeligt er placeret i lokalsamfundene – fra sociale institutioner over skoler og daginstitutioner til grønne områder og planlægnings- og kommunikationsområder.

For de frivillige medborgere med en bred palet af kompetencer er der!

8. BILAG

Bilag 1. Frivilligprofiler (uddrag fra spørgeskemaundersøgelsen)

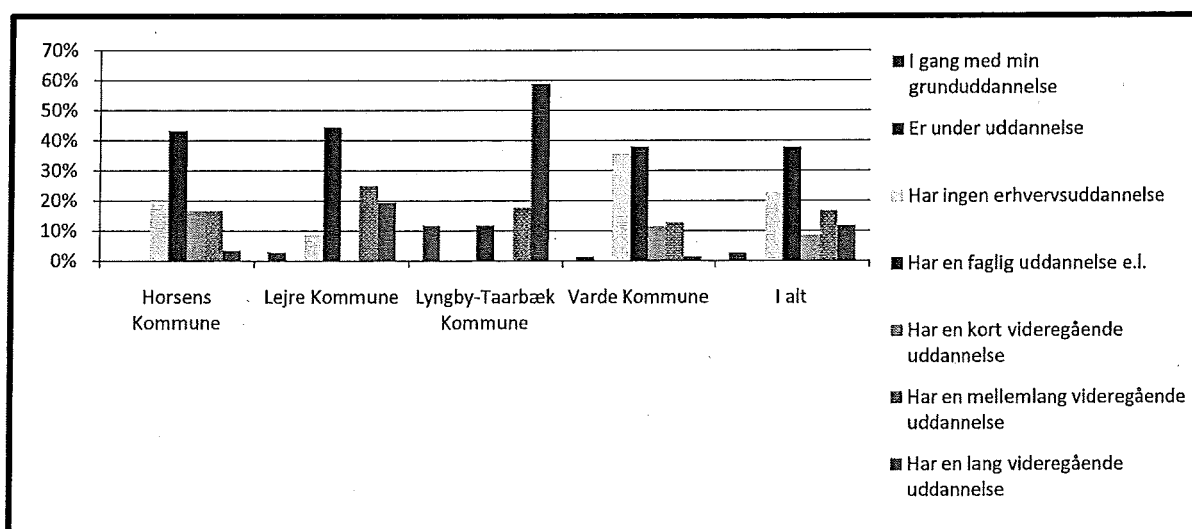
Der er en klar overvægt af kvinder i projekterne. Således er 66 procent af de frivillige kvinder og kun 34 procent mænd. Derudover er aldersgennemsnittet markant højere end normaldemografien, idet 88 procent af de frivillige er 50 år eller derover. 64 procent er over 65 år.

61 procent af de frivillige har enten ingen erhvervsuddannelse eller en faglig uddannelse, 37 procent har en kort, mellemlang- eller en lang videregående uddannelse og 2 procent anfører at de er under uddannelse. Den mest typiske frivilligprofil er dermed en kvinde over 65 år med enten ingen erhvervsuddannelse eller en faglig uddannelse. Denne profil dækker en tredjedel af alle de frivillige i projekterne.

Der er dog ganske stor variation imellem kommunerne hvor Varde Kommune med mange frivillige (50 procent af respon-

denterne), en høj gennemsnitsalder (73 procent over 65 år), mange kvinder (77 procent) og et lavt gennemsnitligt uddannelsesniveau (73 procent faglig – eller ingen videreuddannelse) vægter betydeligt i undersøgelsen.

I Lyngby-Taarbæk med 17 respondenter svarende til 10 procent af alle respondenter er 65 procent af de frivillige under 50 år, "kun" 53 procent er kvinder og 66 procent har en mellemlang- eller lang videregående uddannelse. Dermed afviger frivilligprofilen i Lyngby-Taarbæk væsentligt fra frivilligprofilen i Varde.

Bilag 2. Rammerne for erfaringsopsamlingen

Projekt Civilsamfundet og Kommunen tager udgangspunkt i notatet "Kommunen og Civilsamfundet – et bidrag til kvalitetsreformen – idéoplæg" af 1. september 2008.

Formålet med erfaringsopsamlingen

Formålet med erfaringsopsamlingen er at opsamle ideer og viden og viderebringe inspiration til andre kommuner og aktører på området. Herudover forventes den at kunne bidrage til de generelle diskussioner omkring civilsamfund og inddragelse af frivillige.

Med baggrund i idégrundlag og målbeskrivelsen forventes projekterne i de fire deltagerkommuner at bidrage med erfaringsbaseret viden om:

- 1) Nye måder at dele ansvar på mellem kommune og civilsamfund – fx på områder hvor der i dag ikke er tradition for samspil med frivillige eller helt nye former for samspil og kompetencedeling
- 2) Barrierer der dukker op, når medarbejdere og frivillige deler ansvar "inde på arbejdspladsen" – fx i relation til gældende lovgivning, arbejdsvilkår, rutiner, arbejdstilrettelæggelse og holdning hos medarbejdere, ledere, frivillige eller brugere – og ikke mindst ideer til mulige løsninger
- 3) Muligheder for at motivere flere frivillige eller nye grupper af frivillige gennem nye organiserings- og samspilsformer – fx direkte kontakt mellem frivillige og institution, inddragelse af frivillige i møder eller andre aktiviteter på arbejdspladsen
- 4) Redskaber til forankring af det frivillige samfundsarbejde inde på arbejdspladsen – fx gennem nye organiseringsformer, sammenhængende politikker, tværgående samspil i den kommunale organisation eller nye former for samspil med de lokale frivillige foreninger

Til grund for projekterne ligger en forventning om, at et styrket samspil mellem civilsamfund og kommune kan bidrage til udvikling af den kommunale opgaveløsning til gavn for både brugere, ansatte og de frivillige i civilsamfundet, der involverer sig. Eksemplerne indgår som en del af erfaringsopsamlingen, men der er ikke tale om egentlig effektmåling, jf. formålet med erfaringsopsamlingen.

Rammen for erfaringsopsamlingen

Spørgsmål til spørgeskemaundersøgelsen og fokusgrupperne er udarbejdet i tæt samarbejde med deltagerkommunerne på baggrund af de endelige projektbeskrivelser. Udvælgelse af deltagere er ligeledes sket i samarbejde kommunerne og konsulenterne imellem.

Erfaringsopsamlingen baseres på:

- 5) Løbende erfaringsudveksling i projektperioden i form af tværgående møder og månedlige statusnotater, mølepæle etc. fra kommunerne
- 6) Analyse af materiale fra de interne, afsluttende evalueringer i kommunerne
- 7) Afgrænset kvantitativ spørgedel, som belyser profiler på de frivillige samt erfaringer med samspillet mellem arbejdsplads og frivillige (173 deltagere)
- 8) Fokusgruppeinterview med projektdeltagere repræsenterende de forskellige målgrupper – frivillige, ansatte medarbejdere og ledere m.fl. (56 deltagere)
- 9) Afsluttende tværgående workshop med nøglepersoner fra de 4 kommuner og ministeriet med henblik på drøftelse af udvalgte temaer og mulige løsninger (40 deltagere)

Se mere om spørgeskemaundersøgelse og fokusgrupperne nedenfor.

Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i perioden 10. september til 24. september 2010. Forud for gennemførelsen blev spørgematrixen testet af udvalgte deltagere fra de 4 kommuner.

Undersøgelsen blev gennemført med hjælp af værktøjet Survey-Xact. I alt 283 frivillige blev meldt ind fra kommunerne til at deltage, heraf 106 med en mailadresse. De øvrige 177 blev meldt ind med en postadresse.

Spørgsmålene kredser om temaerne:

- Den grundlæggende tilfredshed herunder lysten til at fortsætte
- De frivilliges profil
- Baggrunden for at de frivillige har valgt at deltage
- Rammevilkårenes betydning – positivt og negativt

På den baggrund blev der udsendt 106 mailsørgeskemaer imens 177 skemaer blev udsendt til de frivilliges privatadresser vedlagt en frankeret svarkuvert.

Svarprocenten blev på 61 procent, fordelt med en svarprocent på 73 fra de respondenter der fik undersøgelsen udsendt som mail og en svarprocent på 54 fra de respondenter der fik skemaet udsendt med post. Det er ikke en høj svarprocent, men på den anden side en svarprocent, som man kan forvente den i en sådan sammenhæng. Mange af de frivillige er ikke

klar over, at de er en del af et større projekt – eksemplificeret af den venlige ældre dame der returnerer spørgeskemaet uden at besvare det, medfølgebemærkningen; ”æ e jo bår skubber”.

Projektet er fint beskrevet i såvel spørgeskemamaterialet som med link fra de elektroniske spørgeskemaer. Men mange ser sig som frivillig i ”microformat” – i det særlige projekt, man er en del af, og måske endda bare i den helt *afgrænsede* del af et projekt. Der er tillige tale om mange ældre medborgere, der måske er knap så vant til at blive konfronteret med komplicerede spørgeskemaer. At svarprocenten blandt mailrespondenterne er væsentligt højere end blandt brevrespondenterne kan tolkes derhen, at mailrespondenterne har en lavere alder og ud fra en gennemsnitsbetragtning også er de lidt ”stærkere” frivillige.

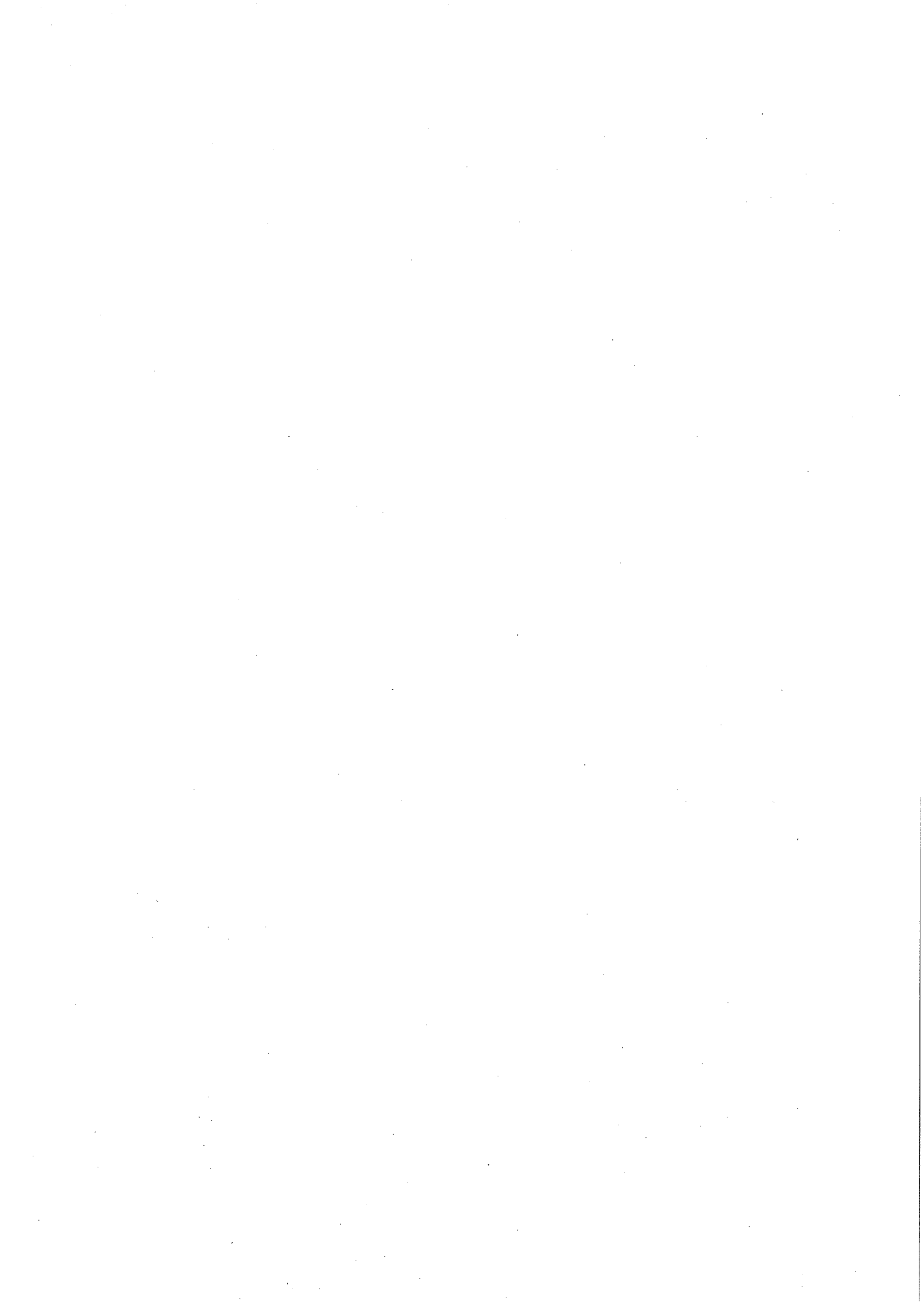
Ikke alle papirspørgeskemaer er blevet udfyldt ”korrekt”. Nogle har undladt at svare på alle spørgsmål, imens nogle få har valgt at sætte for mange krydser i fx spørgsmålet om grunde til at være frivillig. Disse spørgeskemaer er alligevel medtaget, da det vurderes, at det er mere fyldestgørende at medtage dem end at udelade dem.

Fokusgruppeinterview

Fokusgrupperne har været tilrettelagt kommunevis og fordelt på målgrupper (frivillige, medarbejdere, ledere og andre nøglepersoner). I alt har der deltaget 56 fordelt på 13 grupper (gruppeinterview á 2 – 2,5 timer).

Interviewene blev foretaget på baggrund af spørgeguide, som var udsendt til deltagerne på forhånd. Der har været brugt båndoptagelse, og der er efterfølgende udarbejdet referat fra alle interviews.

Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Tel 33 92 93 00
Fax 33 93 25 18
sm@sm.dk
www.sm.dk